

Bijlage 4

IHP Eindhoven 2025-2041

IHP Eindhoven [definitief]

2025-2041

Opdrachtgever
Gemeente Eindhoven

Datum
16 oktober 2024

Referentie
1543703-0219.0.1

Auteur(s)
mevrouw ir. M.A.C. Kools
de heer ir. B.G. Verkerk

EINDHOVEN

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3			
1.1.	Doelstelling	3	6.1.	Kwaliteit	70
1.2.	Landelijke context	3	6.2.	Kostenkengetallen	71
1.3.	Lokale context	3	6.3.	Investeringskosten	72
1.4.	Aanpak	3	6.4.	Budgetbenadering	74
1.5.	Leeswijzer	4	6.5.	Interpretatie van investeringskosten uit dit IHP	74
2.	Onderwijslandschap gemeente Eindhoven	5	7.	Vervolg en procesafspraken	75
2.1.	Primair onderwijs	5	7.1.	Verankering	75
2.2.	Voortgezet onderwijs	5	7.2.	Procesafspraken	76
2.3.	(Voortgezet) speciaal onderwijs	6	7.3.	Disclaimer	78
2.4.	Bewegingsonderwijs	6			
2.5.	Kinderopvang	6	Bijlagenoverzicht		79
3.	Visie	8			
3.1.	Visie op onderwijs	8			
3.2.	Visie op onderwijshuisvesting	8			
4.	Analyse	17			
4.1.	Prognosemodel	17			
4.2.	Capaciteit bewegingsonderwijs	21			
4.3.	Capaciteit kinderdagopvang	22			
4.4.	Kwaliteit	22			
5.	Scenario-ontwikkeling	24			
5.1.	Primair onderwijs	24			
5.2.	Voortgezet onderwijs	61			
5.3.	(Voortgezet) speciaal onderwijs	64			
5.4.	Samenwerkingspartners en voorzieningen	66			
5.5.	Integrale programmering IHP Eindhoven	66			
5.6.	Scenario's in relatie tot het Klimaatakkoord	69			
6.	Financiële vertaling	70			

1. Inleiding

De gemeente Eindhoven heeft samen met de schoolbesturen¹ voorliggend Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld voor de onderwijshuisvesting van het primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO) en (voortgezet) speciaal onderwijs ((V)SO). In dit plan worden de kaders bepaald waarbinnen de gemeente en de schoolbesturen samenwerken aan goede, toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Goede onderwijshuisvesting is een randvoorwaarde voor goed onderwijs.

De noodzaak tot samenwerking komt voort uit de gedeelde verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting: de gemeente heeft een zorgplicht voor onderwijshuisvesting voor onder andere nieuwbouw en uitbreiding en schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor onderhoud en exploitatie. In dit IHP worden beide verantwoordelijkheden op elkaar afgestemd.

1.1. Doelstelling

Het IHP is een strategisch plan waaraan gemeente en schoolbesturen zich conformeren. Gezamenlijk wordt toegewerkt naar een toekomstbestendig opgroei-klimaat met bijbehorende onderwijshuisvesting. In tegenstelling tot de werkwijze (uitsluitend) op basis van de Verordening Onderwijshuisvesting (in het vervolg 'verordening'), wordt in het IHP uitgegaan van een proactief onderwijshuisvestingsbeleid binnen de gestelde financiële kaders. Het IHP:

- Sluit aan op de beleidskaders van de gemeente op het gebied van onderwijs.
- Geeft aan op welke wijze de gemeente zij haar zorgplicht wenst in te vullen.
- Stelt de gemeente en schoolbesturen in staat om op korte en lange termijn toekomstbestendige keuzes te maken en proactief beleid te voeren.
- Stelt de kaders waarbinnen de gemeente, samen met de schoolbesturen, investeert in de onderwijshuisvesting.
- Biedt een meerjarenperspectief waarop het eigen (investerings-)beleid van de gemeente en schoolbesturen kan worden afgestemd.
- Vormt het beleidskader voor onderwijshuisvesting voor 4 jaar (2025-2028) en geeft een doorkijk voor de langere termijn van 16 jaar (2029-2040). Het IHP wordt elke 4 jaar herijkt, zodat het beleidskader blijft aansluiten bij de vragen en behoeften van dat moment.

¹ Alle betrokken schoolbesturen staan vermeld in de tabellen van hoofdstuk 2.

1.2. Landelijke context

Het IHP sluit aan op de landelijke context. Door nu een strategisch IHP te ontwikkelen, spelen gemeente en schoolbesturen in op de volgende landelijke ontwikkelingen:

- De wettelijke status van IHP's en renovatie (naar aanleiding van het wetsvoorstel van VNG, VO-raad en PO-raad).
- De verbeterslag die gemaakt dient te worden op het gebied van de kwaliteit van onderwijshuisvesting.
- De duurzaamheidsambities die voortvloeien uit de afspraken binnen het Klimaatakkoord.
- De druk die is ontstaan op de bekostiging van onderwijshuisvesting.

1.3. Lokale context

De gemeente Eindhoven staat op het gebied van onderwijshuisvesting voor een aantal uitdagingen. Als gevolg van de groei van de gemeente (de schaa sprong) is er behoefte aan extra onderwijshuisvesting. Daarnaast is het gebouwenbestand voor het PO gemiddeld 34 jaar oud. Binnen het VO is er de afgelopen jaren veel vernieuwd, maar zijn er nog schoolgebouwen aanwezig die ouder zijn dan 50 jaar. Een deel van deze gebouwen dient op korte termijn vernieuwd te worden. Daarnaast kan het IHP inspelen op deze lokale ontwikkelingen.

1.4. Aanpak

Het IHP is in grofweg vijf stappen opgesteld. De verschillende stappen staan hieronder kort toegelicht:

1. **Visievorming:** tijdens interactieve sessies is met gemeente en schoolbesturen gesproken over de visie op het onderwijs en de vertaling naar onderwijs-huisvesting. In het hoofdstuk 'Visie' zijn in verschillende bouwstenen de gemeenschappelijke uitgangspunten uitgewerkt.
2. **Analyse:** er is een objectieve analyse gemaakt van de scholen. Hiertoe zijn onder andere quickscans uitgevoerd. Dit zijn kwaliteitsbeoordelingen op basis van data-onderzoek, locatiebezoek en interviews. Daarnaast is de capaciteit van de schoolgebouwen geanalyseerd op basis van het prognosemodel van de gemeente. Aan de hand van de analyses zijn knelpunten benoemd.

3. **Scenario-ontwikkeling:** op basis van de wettelijke kaders, visie en uitgangspunten zijn scenario's ontwikkeld in samenspraak met elkaar. Diverse analyses zijn opgesteld en inzichtelijk gemaakt en scenario's zijn verkend inclusief de programmering (op hoofdlijnen). Binnen het uitvoeringsprogramma wordt dit verder uitgewerkt en afgestemd tussen gemeente en schoolbesturen. Het uitvoeringsprogramma start na vaststelling van het IHP.
4. **Financiële vertaling:** op basis van de scenario's is een financiële vertaling opgesteld. Het resultaat is een meerjaren investeringsoverzicht.
5. **Integratie:** de deelproducten zijn samengevoegd tot een gedragen IHP inclusief een overzicht van vervolgspraken.

1.5. Leeswijzer

Na dit eerste inleidende hoofdstuk beschrijft hoofdstuk 2 het onderwijslandschap van de gemeente. Hoofdstuk 3 gaat in op de gezamenlijke visie en uitgangspunten. Hoofdstuk 4 introduceert de gehanteerde methoden voor de analyse om de opgave voor Eindhoven te bepalen. Hoofdstuk 5 beschrijft de scenario's die invulling geven aan deze opgave. Hoofdstuk 6 voorziet de scenario's uit hoofdstuk 5 van financiële uitgangspunten en een financiële vertaling. In hoofdstuk 7 is het vervolgproces na het IHP omschreven.

2. Onderwijslandschap gemeente Eindhoven

Dit hoofdstuk biedt inzicht in het huidige onderwijsaanbod in de gemeente voor de onderwijssectoren:

- Primair onderwijs (PO), inclusief speciaal basisonderwijs (SBO).
- Voortgezet onderwijs (VO).
- (Voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO.

In **bijlage 1** zijn alle locaties in één overzicht weergegeven.

2.1. Primair onderwijs

Het PO in de gemeente Eindhoven wordt verzorgd door een zevental schoolbesturen. De schoolbesturen bieden onderwijs aan 17.776 leerlingen, verdeeld over 63 schoollocaties. Dit is inclusief de scholen in de wijken Oud-Gestel en Gestelse Ontginning. Deze scholen zijn onderdeel van het uitvoeringsprogramma IHP Gestel en zijn niet meegenomen in het voorliggende IHP. Binnen IHP Gestel wordt een nieuwe locatie voor Stichting Islamitische Educatie Zuid-Oost Nederland gerealiseerd. Deze locatie wordt bij het aantal scholen benoemd, maar heeft op dit moment nog geen leerlingen.

In het onderstaande overzicht is De Wereldwijzer niet opgenomen. De Wereldwijzer valt onder verantwoording van schoolbestuur SKPO². De Wereldwijzer is een voorziening voor nieuwkomers in de leeftijd van 5 tot 12 jaar voor het leren van de Nederlandse taal in 40 tot 60 weken. Hierna stromen de leerlingen door naar een reguliere basisschool.

International School Eindhoven (ISE) is in dit IHP buiten beschouwing gelaten, dit betreft een specifieke school voor PO en VO en kent een andere bekostiging.

² De leerlingenaantallen voor deze doelgroep zijn lastig te voorspellen en zijn afhankelijk van mondiale ontwikkelingen. De gemeente dient te voorzien in huisvesting voor deze leerlingen.

Tabel 2-1: Overzicht schoolbesturen en locaties PO (1 oktober 2023)

Schoolbestuur	Sector	Aantal schoollocaties	Aantal leerlingen	%
Stichting Katholiek en Protestant-Christelijk Onderwijs Eindhoven e.o. (SKPO)	PO incl. SBO	34	9.272*	53%
Stichting voor Algemeen Toegankelijk Onderwijs Eindhoven e.o. (SALTO)	PO incl. SBO	23	6.410	36%
Stichting Internationaal en Lokaal Funderend Onderwijs (SILFO)	PO	1	696	4%
Stichting de Vrije School Eindhoven-Zuid	PO	1	423	2%
Stichting Islamitische Educatie Zuid-Oost Nederland	PO	2	399**	2%
Stichting Evangelisch Onderwijs Eindhoven (SEOE)	PO	1	360	2%
Stichting Pallas	PO	1	216	1%
		63	17.776	100%

* Exclusief leerlingen De Wereldwijzer

** De nieuwe locatie kent nog geen leerlingenaantal.

2.2. Voortgezet onderwijs

Het VO in de gemeente Eindhoven wordt momenteel aangeboden door een tiental schoolbesturen. De schoolbesturen bieden onderwijs aan ruim 17.000 leerlingen, verdeeld over 24 schoollocaties. Vanuit Stichting Islamitische Educatie Zuid-Oost Nederland is een aanvraag goedgekeurd voor een nieuwe school, namelijk het Medina College. Deze school is opgenomen in het overzicht, maar de locatie en het leerlingenaantal zijn nog niet bekend. De keuze voor de locatie, tijdelijk al dan vast, doet er voor Medina College toe om ook levensvatbaar te kunnen worden.

In het onderstaande overzicht zijn de voorzieningen voor Eerste Opvang Anderstaligen (EOA) niet opgenomen¹. De EOA is een voorziening voor nieuwkomers in de leeftijd van 12 tot 16 jaar en valt onder verantwoording van schoolbestuur SILFO. Dit is vergelijkbaar met het nieuwkomersonderwijs binnen het PO, waarbij de leerlingen op deze schoollocatie de Nederlandse taal leren in twee jaar, en daarna doorstromen naar het reguliere VO.

Daarnaast zijn er in de gemeente nog andere scholen aanwezig die niet door de gemeente worden bekostigd (door gedecentraliseerde locaties en/of direct vanuit het rijk bekostigd); deze worden daarom niet in het voorliggende IHP meegenomen. Denk aan Scholengemeenschap De Rooi Pannen, SintLucas, Summa College (waar het Montessori College onderdeel van is), Yuverta en ISE.

Tabel 2-2: Overzicht schoolbesturen en locaties VO (1 oktober 2023)

Schoolbestuur	Sector	Aantal scholen	Aantal leerlingen	%
Ons Middelbaar Onderwijs (OMO)	VO	8	5.526	31%
Stichting Eindhoven Christelijk Voortgezet Onderwijs (SECVO)	VO	3	3.393	19%
Stichting Internationaal en Lokaal Funderend Onderwijs (SILFO)	VO	4	3.165*	18%
Stichting Carmelcollege	VO	1	1.215	7%
Stichting Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs Eindhoven (SABVOE)	VO	1	1.071	6%
Stichting Scholengemeenschap voor Vrijeschoolonderwijs (SGVVS)	VO	1	562	3%
Scholengemeenschap De Rooi Pannen	VO	1	562	3%
SintLucas	VO	1	515	3%
Summa College	VO	2	1050	6%
Yuverta	VO	1	653	4%
Stichting Islamitische Educatie Zuid-Oost Nederland	VO	1	**	-
		24	17.712	100%

* Exclusief leerlingen Eerste Opvang Anderstaligen (EOA)

** De nieuwe locatie is in leerlingenaantal nog niet opgenomen.

2.3. (Voortgezet) speciaal onderwijs

Het (V)SO in de gemeente Eindhoven wordt aangeboden door een viertal schoolbesturen. De schoolbesturen bieden onderwijs aan circa 1.600 leerlingen verdeeld over zes schoollocaties. Het gaat om zowel basisschoolleerlingen (4-12 jaar) als om leerlingen met een leeftijd voor het voortgezet onderwijs (12-20 jaar). Op dit moment zijn er in Eindhoven de volgende clusters binnen het (V)SO aanwezig:

- Cluster 2: dove, slechthorende leerlingen of leerlingen met een taal-spraakontwikkelingsstoornis.

- Cluster 3: lichamelijk gehandicapte en/of verstandelijk gehandicapte en langdurig zieke leerlingen (somatisch).
- Cluster 4: kinderen met psychische stoornissen en gedragsproblemen.

Tabel 2-3: Overzicht schoolbesturen en locaties (V)SO (1 oktober 2023)

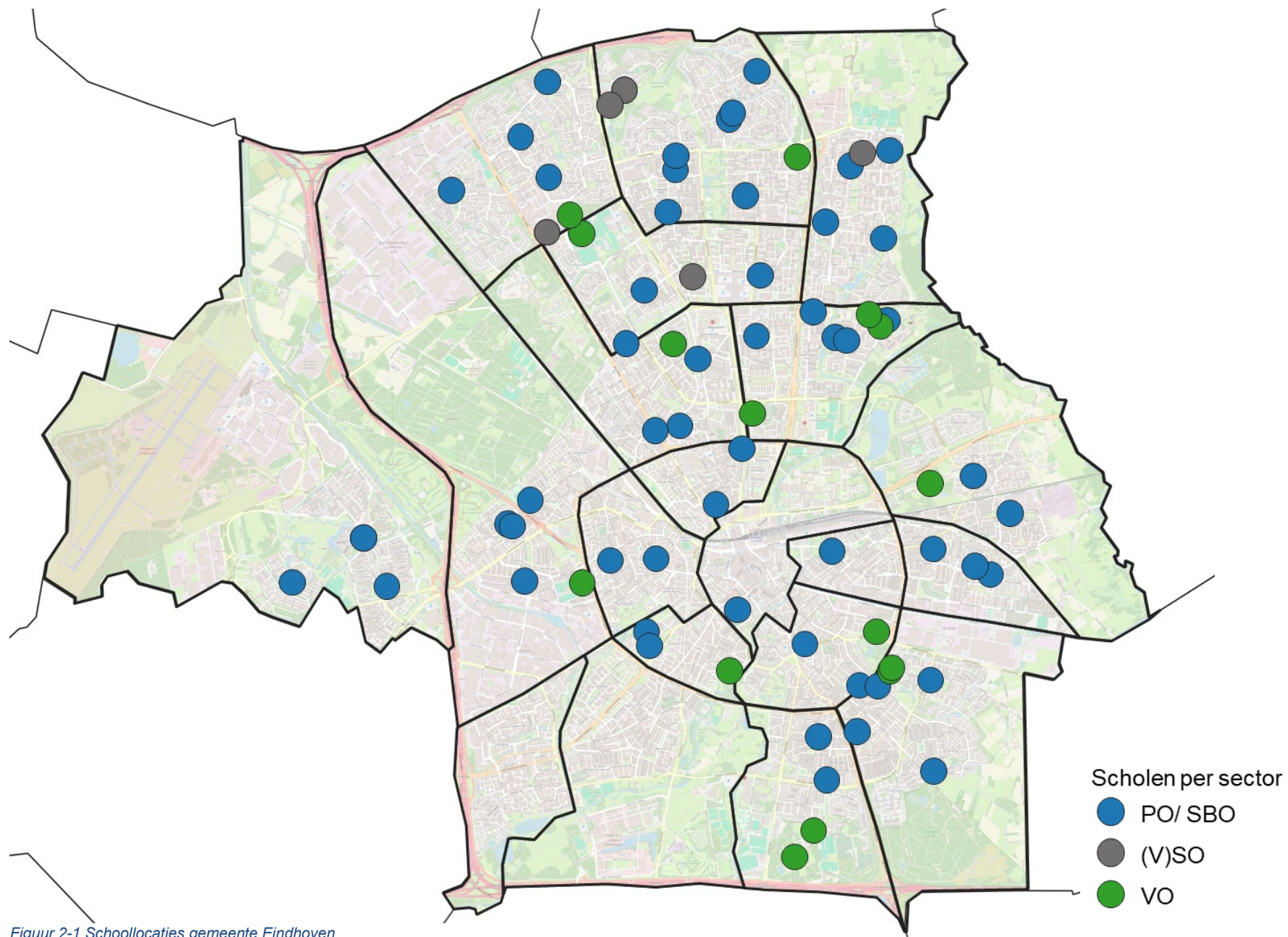
Schoolbestuur	Sector	Aantal scholen	Aantal leerlingen	%
Stichting Speciaal Onderwijs en Experticecentra (SSOE)	VSO/SO	2	503	31%
Aloysius Stichting Onderwijs Jeugdzorg	VSO/SO	2	549	34%
Stichting Vitus Zuid	VSO/SO	1	465	28%
Stichting Saltho Onderwijs (Koraalonderwijs)	VSO	1	110	7%
		6	1.627	100%

2.4. Bewegingsonderwijs

In Eindhoven zijn 63 gymlocaties waar het onderwijs gebruik van maakt. Een gymlocatie kan bestaan uit één of meerdere gymzalen. Wanneer er sprake is van meerdere gymzalen, wordt gesproken over een sporthal.

2.5. Kinderopvang

In Eindhoven wordt door circa 25 verschillende organisaties kinderdagopvang aangeboden. Daarnaast zijn er nog gastouders actief in Eindhoven waar ook dagopvang georganiseerd wordt. Op basis van het landelijk register kinderopvang zijn er circa 4.300 kinderdagopvangplekken (exclusief buitenschoolse opvangplekken), verspreid over 80 locaties in de stad. 56 van de 80 kinderopvanglocaties zijn gehuisvest in scholen of in de directe nabijheid daarvan. Dit betreft 53% van de kinderdagopvangplekken in de gemeente Eindhoven.

Figuur 2-1 Schoollocaties gemeente Eindhoven

3. Visie

Dit hoofdstuk behandelt de visie op onderwijs en de visie op onderwijshuisvesting. De visie op onderwijshuisvesting is uitgewerkt in verschillende beleidsuitgangspunten; 'de bouwstenen'.

3.1. Visie op onderwijs

De visie op onderwijs is door gemeente en schoolbesturen als volgt geformuleerd:

'In iedere wijk van de gemeente Eindhoven heeft elke 0- tot 23-jarige recht op ontwikkeling vanuit het oogpunt passend en inclusief onderwijs binnen 15 minuten van het woonadres. Voor het IHP 2025-2040 wordt dit recht als gebouwelijke ambitie meegenomen. Dit uitgangspunt vraagt om flexibele en efficiënte multifunctionele huisvesting, meervoudig ruimtegebruik, met oog voor groei en krimp, aandacht voor de omgeving en het delen van faciliteiten en ruimten met overige gebruikers.'

Deze visie is geformuleerd binnen de kaders van landelijk (onder andere stelsel onderwijshuisvesting en Klimaatakkoord), regionaal (onder andere Brainport) en gemeentelijk beleid (onder andere Bestuursakkoord), zie **bijlage 2**. Ook is de visie in lijn met zes belangrijke trends en ontwikkelingen op het gebied van onderwijs binnen Eindhoven (de ontwikkelperspectieven), zie **bijlage 3**.

3.2. Visie op onderwijshuisvesting

De visie op onderwijs van de gemeente en de schoolbesturen stelt eisen aan onderwijshuisvesting. De gemeente en de schoolbesturen willen bovendien voorsorteren op de trends en ontwikkelingen (de ontwikkelperspectieven) en gezamenlijk vooruitkijken naar de ambities binnen de gemeente en regio.

Gemeente en schoolbesturen hebben de visie op onderwijshuisvesting uitgewerkt in vier thema's: de bouwstenen van beleid:

1. Onderwijs capaciteit (vraag en aanbod).
2. Samenwerking.
3. Kwaliteit van de huisvesting.
4. Status van het IHP.

Met het formuleren van de 'bouwstenen van beleid' geven gemeente en schoolbesturen inzicht in de visie op de onderwijshuisvesting en wordt benoemd welke afspraken/beleidsuitgangspunten hierover zijn gemaakt. Het IHP is erop gericht om, binnen de mogelijkheden van de gemeente en schoolbesturen, deze uitgangspunten zoveel als mogelijk te realiseren. Voor sommige onderdelen is nog geen uitgangspunt geformuleerd, maar is een procesafpraak gemaakt. Dit is apart aangegeven.

3.2.1 Onderwijs capaciteit (vraag en aanbod)

De bouwsteen onderwijs capaciteit geeft aan welke capaciteit (vraag en aanbod) de gemeente en schoolbesturen nastreven en welke afspraken gemaakt moeten worden om de gezonde groei van Eindhoven te kunnen faciliteren op het gebied van onderwijs en kinderopvang.

1. **Prognose leerlingenaantallen.** De gemeente Eindhoven werkt met een prognosemodel dat periodiek wordt bijgesteld. In het prognosemodel worden naast harde woningbouwontwikkelingen (reeds goedgekeurde plannen) ook de zachtere woningbouwontwikkelingen (voorgenomen plannen) opgenomen. De prognose wordt na bijstelling ter goedkeuring voorgelegd aan de schoolbesturen in het Bestuurlijk Overleg.

Procesafpraak: in navolging van het IHP Gestel wordt een nadere procedure uitgeschreven op welke wijze de leerlingenaantallen periodiek worden bijgesteld. In deze procedure wordt tevens opgenomen wanneer de leerlingenaantallen bij start bouwproces definitief worden vastgesteld en in welke bijzondere omstandigheden nog van het definitieve leerlingenaantal kan worden afgeweken. In de verkenning wordt tevens gekeken naar de capaciteit voor kinderopvang.

2. **In de gemeente Eindhoven is een divers onderwijsaanbod aanwezig.** Het diverse aanbod wordt gerespecteerd en dient gewaarborgd te blijven.
 - a. In het regulier onderwijs (PO/VO) is er in de gemeente een aanbod van verschillende denominaties en onderwijsconcepten aanwezig.
 - b. Specifiek voor het VO zijn de diverse onderwijsniveaus aanwezig van praktijkonderwijs tot en met het vwo.
 - c. Daarnaast heeft Eindhoven ook diverse (V)SO-scholen, alle met een eigen cluster en verschillende expertises.

- d. Naast een divers onderwijsaanbod zijn er tal van kinderopvangorganisaties en andere maatschappelijke partners aanwezig die bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen. In de gemeente wordt dit 'SPIL-beleid' genoemd. Hierbij fungeren onderwijslocaties als 'SPIL' in de wijk door samenwerking met partners.

Procesafpraak: voor het onderwijsaanbod VO wordt binnen een werkgroep nader geïnventariseerd of er behoefte is aan nieuwe onderwijsvormen/ onderwijsaanbod (mogelijk in regionaal verband). Binnen het IHP is vastgesteld dat dit geen impact heeft op het volume.

3. **Het is van belang om een goede spreiding van onderwijs en kinderopvang te hebben, in het belang van toegankelijk en thuisnabij aanbod en ter bevordering van de leefbaarheid in de wijk.** School- en kinderopvanggrootte en spreiding moeten aansluiten op het leerlingenaantal in het voedingsgebied. Het streven is goede spreiding van onderwijsaanbod over de wijken van de gemeente Eindhoven, waarbij de voorwaarde is dat de kwaliteit van onderwijs geborgd is. Bij het ontwikkelen van nieuwe scholen/kinderopvang of herpositioneren van bestaande scholen dient aandacht te zijn voor de geografische spreiding van locaties:
 - a. Een goede spreiding van het PO en kinderopvang is van belang voor de leefbaarheid van de wijken. Een school functioneert als een 'SPIL' in de wijk. Daarnaast zijn onderwijs en kinderopvang nabij thuis van belang voor ouders en kinderen. Uitgangspunt is dat kinderen in hun eigen buurt naar het PO gaan.
 - b. Voor het VO is het van belang om zowel op plaatselijke schaal als op regionale schaal te kijken naar de optimale spreiding en bereikbaarheid langs belangrijke verkeers- en openbaarvervoersassen. Het VO trekt immers ook leerlingen uit de regio aan. Spreiding en aanbod worden op regionale schalen afgestemd (onder andere binnen de samenwerkingsverbanden).
 - c. De maximale grootte van een VO-school is afhankelijk van het onderwijs-niveau dat gegeven wordt op de vestiging.
 - d. Voor het aanvragen van een 'nieuwe school' wordt in overleg met schoolbesturen toegewerkt naar een passende oplossing. Naast de mogelijkheid die de wet 'meer ruimte voor nieuwe scholen' biedt, kan een nieuwe school ook voortkomen vanuit het prognosemodel (bij ondercapaciteit

in een buurt). Deze ontwikkelingen worden binnen het IHP meegenomen. De gemeente kan haar bestaande vastgoed en ruimte inzetten of een nieuwe locatie starten om te kunnen voorzien in de onderwijsbehoefte van de stad.

Procesafpraak: indien er als gevolg van de schaa sprong nieuwe scholen nodig zijn, wordt in overleg met de schoolbesturen een procedure vastgelegd. In deze procedure worden de criteria/spelregels opgenomen die bepalen welk schoolbestuur het bevoegd gezag van deze nieuwe school vormt.

4. **Leerlingen in de gemeente Eindhoven zitten op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden.** In lijn met de Wet passend onderwijs, landelijke ambities en het uitgangspunt (V)SO om niet verder te groeien, is de wens een stap verder te gaan, namelijk richting inclusief onderwijs. Bij inclusief onderwijs kunnen kinderen nabij thuis onderwijs volgen, ongeacht hun achtergrond of beperking. Echter zal dit niet voor alle kinderen een optie zijn. Voor kinderen met een specifiek zorgprofiel zal het speciaal onderwijs blijven bestaan. Binnen de reguliere scholen kunnen wel faciliteiten gerealiseerd worden waardoor een deel van de 'SO'-leerlingen in het regulier onderwijs les kan krijgen. Daarbij kunnen de volgende faciliteiten mogelijk nodig zijn binnen het regulier onderwijs:
 - a. Ruimte voor ambulante medewerkers (bijvoorbeeld logopedie, jeugdzorg of orthopedagoog) waar zij kunnen aanlanden. De zorg voor het kind kan dan binnen een vertrouwde omgeving worden aangeboden.
 - b. Time-in/out-ruimte waar leerlingen kort in een prikkelarme omgeving tot rust kunnen komen.

Procesafpraak: binnen de werkgroep Passend en Inclusief onderwijs wordt nader uitgewerkt wat dit vraagt van onderwijshuisvesting. Binnen dit IHP wordt vooralsnog geen rekening gehouden met aanvullende vierkante meters.

5. **Naast passend onderwijs is er in Eindhoven een groeiend aantal internationale leerlingen aanwezig** (kinderen van kenniswerkers, arbeidsmigranten en statushouders). Deze groepen internationale leerlingen kennen (deels) andere onderwijsbehoeften, onder andere extra taalonderwijs en onderwijsvormen. Vaak wordt er binnen het nieuwkomersonderwijs gewerkt met kleiner groepsgroottes, wat resulteert in een hogere ruimtebehoefte.

- a. Specifiek binnen de internationalisering zijn de doelgroepen nieuwkomers in de leeftijdscategorie 5-12 jaar en Eerste Opvang Anderstaligen (EOA) 12-18 jaar. Deze doelgroepen fluctueren sterk, afhankelijk van mondiale ontwikkelingen. Op gemeentelijk niveau dient er afdoende flexibiliteit te zijn om deze doelgroepen te kunnen huisvesten.

Procesafpraak: de gemeente zal met het onderwijsveld verder bepalen hoe het nieuwkomersonderwijs gefaciliteerd gaat worden en welke consequenties dit heeft voor onderwijshuisvesting. De locaties voor nieuwkomers zijn onderdeel van de programmering. Aanvullende locaties zijn niet opgenomen.

- 6. **Het streven is een optimale afstemming tussen vraag en aanbod van onderwijscapaciteit.** Daarbij gaat het om het voorkomen van zowel normatieve ruimteoverschotten als ruimtetekorten. Daarvoor zijn een tweetal instrumenten geformuleerd:

- a. **Maximeren van volumes of leerlingenstop:**

- i. Binnen het PO is het invoeren van een leerlingenstop vooralsnog niet wenselijk, echter wordt op sommige locaties hier al naar gehandeld. Door de toename van leerlingenaantallen in enkele deelgebieden kan een leerlingenstop helpen om te kunnen sturen op een optimale afstemming tussen vraag en aanbod van onderwijscapaciteit.

Procesafpraak: voor deze deelgebieden wordt na vaststelling van het IHP de noodzakelijkheid van een leerlingenstop nader verkend. Deze verkenning zal een onderdeel vormen van het uitvoeringsprogramma (vervolgstap).

- ii. Binnen het VO is in gezamenlijkheid gekeken naar de maximale leerlingenaantallen per locatie. De scholen die onder het Regionaal Samenwerkingsverband voor Passend Voortgezet Onderwijs (RSV PVO) Eindhoven en Kempenland vallen hanteren een aanmeldprocedure voor het aanmelden van nieuwe leerlingen.

Procesafpraak: in de werkgroep onderwijsaanbod VO wordt voor de vraag van het gewenste VO onderwijsaanbod tevens de evaluatie van de aanmeldprocedure door het samenwerkingsverband betrokken.

- iii. Binnen het (V)SO wordt het aanbod op regionale schaal afgestemd. Door de schoolbesturen van het (V)SO is aangegeven dat het (V)SO niet meer wil groeien in capaciteit. Daarmee committeren zij zich aan de landelijke ambities, namelijk zoveel mogelijk kinderen op de juiste plek binnen het reguliere onderwijs. Dit is een belangrijk uitgangspunt voor dit IHP en daarmee voor de huisvestings-scenario's van het (V)SO én van het regulier onderwijs binnen de gemeente.

- b. **Strategisch sturen op wijkvolumes:**

- i. Indien er noodzaak is tot uitbreiding van schoolgebouwen, wordt eerst onderzocht of dit volume kan worden toegevoegd aan een school die wordt vervangen in de desbetreffende wijk. Zo wordt voorkomen dat er kleine nieuwe gebouwdelen worden toegevoegd aan een bestaand gebouw in wijken waar ook scholen zijn die in aanmerking komen voor (vervangende) nieuwbouw.

- c. **Effectief inzetten van bestaande capaciteit of afstoten:**

- i. Verhuur of medegebruik van ruimte kan, na toestemming van de gemeente, een (tijdelijke) oplossing zijn voor een normatief ruimteoverschot.
- ii. Verhuizen van groepen leerlingen biedt mogelijkheden bij ruimtetekorten, op de korte termijn. Voor een langere termijn is dit geen gewenste oplossing. De verhuizing van groepen leerlingen kan ertoe leiden dat de verbinding met de school vermindert. Per situatie zal beoordeeld moeten worden welke termijn wordt gekoppeld aan de verhuizing.
- iii. Bij een structureel ruimteoverschot kan een deel van het gebouw worden overgedragen aan de gemeente.

7. **Met inachtneming van de groei van Eindhoven, wordt rekening gehouden met het zo flexibel en toekomstbestendig mogelijk maken van de capaciteit en kwaliteit van het scholenlandschap.**

- a. Er wordt gekeken naar de toekomstbestendigheid van de onderwijslocaties en daarmee de mogelijkheden om op bestaande en nieuwe schoollocaties (percelen) uit te kunnen breiden (in hoogte en breedte). Binnen het omgevingsplan wordt vanuit de gemeente proactief gekeken naar de mogelijkheden om hierop voor te sorteren.
- b. Het gebouw moet geschikt zijn voor multifunctioneel ruimtegebruik.
- c. Nieuwe gebouwen worden flexibel en aanpasbaar ontworpen. Mogelijkheden voor losmaakbare gebouwdelen worden verkend (binnen het afgesproken budget). Daardoor zijn verbouwingen en uitbreidingen in de toekomst mogelijk en kan ingespeeld worden op circulaire uitgangspunten. Uitgangspunt daarbij is dat dragende wanden alleen op strategische plekken in een gebouw geplaatst worden, gekoppeld aan blijvende gebouwfuncties (verticaal verkeer e.d.). Gebouwen dienen toekomstbestendig gemaakt te worden, waarbij eventuele functiewisselingen of onderwijskundige veranderingen mogelijk zijn. Modulair bouwen kan hierbij een mogelijkheid zijn.

3.2.2 Samenwerking

De bouwsteen samenwerking geeft aan welke samenwerkingen er binnen en met het onderwijs zijn en voor welke (onderwijskundige) ontwikkelingen binnen het IHP uitgangspunten geformuleerd moeten worden. Kinderopvang is daar een belangrijk onderdeel van vanuit het SPIL-beleid van de gemeente. Tevens wordt gekeken naar de mogelijkheden om de school ook voor andere doeleinden in te zetten.

1. **Vanuit de visie van dit IHP is er ruimte voor initiatieven van 0 tot 23 jaar.** Daaronder valt het versterken van de samenwerking tussen regulier, speciaal én beroepsonderwijs (doorgaande leerlijn van 0 tot 23 jaar). Ook inhoudelijke samenwerkingen worden hieronder verstaan, zoals een Rijke Schooldag.
2. **Het IHP zet in op het behouden en uitbreiden van samenwerking tussen het PO en kinderopvang en daarmee de doorgaande leerlijn van 0 tot 13 jaar.** Het kinderdagverblijf, de peuteropvang en de buitenschoolse opvang zijn de hoofdpartners voor een SPIL-centrum. De pedagogiek en de didactiek van de partners worden op elkaar afgestemd.
 - a. De samenwerking tussen het PO en SPIL-partners kan verschillende vormen aannemen. Er is ruimte om per locatie maatwerk te leveren, passend bij de lokale situatie.
 - b. De basis voor een SPIL-centrum is het realiseren van een doorgaande leerlijn van 0 tot 13-jarigen. De groei van een school mag er niet toe leiden dat de SPIL-partners uit het gebouw moeten wijken. Een toename van de kinderopvang van 0- tot 4-jarigen is een belangrijke indicator voor een mogelijke groei. Bij groei van een school dient de naschoolse en voorschoolse kinderopvang mee te groeien.
3. **Het IHP biedt kansen om leerlingen zich breder te laten ontwikkelen vanuit de doorgaande leerlijn van 13 tot 23 jaar.**
 - a. Een clustering van een PO- en een VO-school biedt kansen voor leerlingen om het onderwijs te volgen dat bij hen past. PO-leerlingen kunnen zich bijvoorbeeld meer laten uitdagen bij de VO-vakken (zowel praktische als

- theoretische vakken). VO-leerlingen kunnen nog ondersteuning krijgen bij basisvaardigheden.
- b. Een andere mogelijkheid is een Tienercollege. Bij een Tienercollege komen leerlingen binnen als ze 10 jaar zijn en op hun 14^e jaar wordt een onderwijs-niveau afgegeven waarna ze kunnen doorstromen naar een VO-school.
 - c. Om de aansluiting te maken met het beroepsonderwijs (tot 23 jaar) is het kansrijk om te verkennen of er mogelijkheden zijn voor samenwerking op het gebied van inhoud en huisvesting. Denk aan delen van praktijkruimten en/of (tijdelijk) benutten van ruimteoverschot.
4. **Bewegingsonderwijs is onderdeel van het onderwijscurriculum en dient daarom integraal meegenomen te worden bij ontwikkelingen.** Er zijn eisen voor het aantal klokuren bewegingsonderwijs per onderwijssector/-niveau (conform verordening). Dit aantal klokuren dient minimaal aanwezig te zijn bij de gymzalen.
- a. Uitgangspunt voor gymzalen is dat deze minimaal nabij of naast een schoollocatie liggen. In de verordening is dit nader vastgelegd.
 - b. Buiten de schooluren moeten verenigingen gebruik kunnen maken van de gymzalen. Belangrijke afweging is de omvang van de wedstrijdvloer, de vrije hoogte, kleedvoorzieningen en eventuele andere toebehoren. Vanuit de gemeente, domein Sport, zal hier aandacht voor moeten zijn, om te zorgen voor voldoende sportcapaciteit in combinatie met bewegingsonderwijs.
 - c. Het uitgangspunt is dat de sportvoorziening (gymzaal of sporthal) direct te combineren is in of naast de schoollocatie en daarnaast ook separaat te compartimenteren is vanuit beheer.
 - d. Bewegingsonderwijs hoeft niet alleen in de 'traditionele' gymvoorziening gegeven te worden. Denk hierbij aan meer ruimte voor buiten bewegen en individuele sportvormen zoals fitnessen. Dit is een aanvulling op de gymaccommodaties.
5. **Samenwerking met andere (maatschappelijke) partners die gebruik kunnen maken van schoolgebouwen is mogelijk.** De functie van een schoollocatie in de wijk wordt breder geformuleerd: niet alleen onderwijs en opvang. Dit vraagt om samenwerking met andere maatschappelijke partners. Onder een schoollocatie wordt zowel het gebouw als het terrein beschouwd. Hiermee kan onderwijshuisvesting een rol spelen bij de invulling van andere gemeentelijke

opgaven. Denk hierbij aan het bieden van aanbod voor anderstaligen (kinderen en ouders), voor gezinnen die ondersteuning kunnen gebruiken, een ontmoetingsplek voor wijkbewoners, samenwerking met jeugdzorg of andere maatschappelijke organisaties (verenigingen). Deze functies kunnen om extra capaciteit vragen in het gebouw.

Procesafpraak: dit vraagt om een veranderende manier van kijken en denken en aanvullende financiële middelen uit andere gemeentelijke domeinen. In dit IHP is hierin nog niet voorzien. Het is belangrijk dat de betreffende domeinen binnen de gemeente en de schoolbesturen gezamenlijk optrekken bij het realiseren van dit uitgangspunt op het gebied van de rol van de school.

6. **Samenwerking stelt eisen aan onderwijshuisvesting.** Gemeente en schoolbesturen hebben daarvoor de volgende uitgangspunten geformuleerd.
- a. Zonder afspraken hoe partijen gaan samenwerken worden er geen meters/functies toegevoegd aan een school. Om te komen tot een goede samenwerking tussen een school en andere partners (zoals jeugdzorg, verenigingen of buurtvoorziening) binnen hetzelfde gebouw dient er samenwerking tussen deze partijen gezocht te worden. De gemeente stimuleert deze samenwerking om meervoudig en multifunctioneel ruimtegebruik mogelijk te maken. Het verschilt per partij of de samenwerking niet alleen gebouwendig (dus alleen gebruik van capaciteit) maar ook inhoudelijk wordt vormgegeven. Dit wordt nader verkend binnen de projecten.
 - b. Multifunctioneel gebruik en meervoudig ruimtegebruik mag geen vertragende werking hebben op de uitvoering van het IHP. Indien dit het geval is, gaan gemeente en schoolbesturen hierover in overleg, rekening houdend met de capaciteitsverdeling van het onderwijs en de opvang binnen de wijk.
 - c. Indien ruimten in schoolgebouwen in gebruik worden gegeven aan partijen anders dan het onderwijs wordt ofwel 'verhuur' ofwel 'medegebruik' toegepast. Verhuur en medegebruik kunnen een instrument zijn om leegstand tegen te gaan en multifunctioneel en meervoudig ruimtegebruik te stimuleren. Verhuur en medegebruik gaat in overleg met de gemeente. Voor verhuur is toestemming nodig van het College van B&W. Hierop is algemene wetgeving van toepassing.
 - d. Samenwerking vraagt om afspraken ten aanzien van beheervorm, eigendomsverhouding, samenwerkingsafspraken, exploitatie en financiële

geldstromen. Deze afspraken dienen vooraf vastgesteld te worden binnen een beheermodel; op basis van deze afspraken zal de gemeente de toestemming voor verhuur of medegebruik geven. Er zijn drie beheermodellen, waarbij de eigenaars-/beheerrol ligt bij gemeente, schoolbestuur of stichting. Per situatie worden hier afspraken over gemaakt.

3.2.3 Kwaliteit van de huisvesting

Gemeente en schoolbesturen zien het realiseren van kwalitatief goede en duurzame huisvesting als een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarbij zoekt de gemeente aansluiting bij de landelijke wetgeving op het gebied van duurzaamheid (Klimaatwet en EPBD IV). Schoollocaties moeten gehuisvest zijn in kwalitatief goede gebouwen die voldoen aan de hedendaagse eisen.

1. **Ten aanzien van gezondheid wordt er rekening gehouden met Frisse Scholen-thema's (naast energie) lucht, temperatuur, licht en geluid om een prettig en gezond klimaat voor kinderen en medewerkers te realiseren.** Hierbij wordt, voor zover als mogelijk, geanticipeerd op wijzigingen in het klimaat en meer warme dagen. Voor Frisse Scholen wordt gekozen voor gemiddeld klasse B per subonderdeel, waarbij voor de thema's lucht en temperatuur minimaal klasse B wordt aangehouden, zowel bij nieuwbouw als bij renovatie. In paragraaf 6.1 wordt een nadere toelichting gegeven op de kwaliteit van onderwijshuisvesting.
2. **Het IHP sluit aan bij de doelstellingen die geformuleerd zijn in het landelijke Klimaatakkoord en de sectorale routekaart.** Met het IHP wil de gemeente invulling geven aan de verduurzamingsopgave voor het onderwijs. Voor nieuwbouw is het uitgangspunt om gebouwen gasloos (emissievrij) te realiseren met aanvullend de ambitie *energieneutrale (school)gebouwen* (ENG)³. De Nederlandse wettekst van de EPBD is nog niet bekend. In de Europese tekst wordt verwezen naar een "emissievrij gebouw" (art 8 en 11). Deze term geeft geen uitsluitel of er een all-electric gebouw of een ENG gebouw wordt bedoeld. We

³ Er is gekozen voor een kwaliteitsniveau ENG passend bij de sectorale routekaart om de klimaatdoelstelling van 2050 te halen. Echter, gezien de onzekerheid betreffende de wachttijden voor het aanleggen van de aansluiting die daarvoor nodig is (in verband met de landelijke netcongestie), kan

gaan er vanuit dat de Nederlands wetstekst uitsluitel zal geven. Voor de 1e termijn wordt daarom echter vastgehouden aan een ENG bijdrage door de scholen. De meerkosten voor ENG bedragen 115 per m² (bron IHP Gestel), daarbij is onderscheid gemaakt naar:

- PO: 44% van deze kosten komt voor rekening van de schoolbesturen.
- VO: 100% van deze kosten komt voor rekening van de schoolbesturen.

3. **Bij renovatie (lees: vernieuwbouw) van bestaande schoolgebouwen wordt het gebouw gasloos gemaakt** en wordt, voor zover technisch mogelijk, het kwaliteitsniveau van nieuwbouw nagestreefd. Indien nieuwbouw en renovatie niet van toepassing zijn, wordt bekeken hoe het gebouw op termijn kan inspelen op de klimaatdoelstellingen. Daarbij kijken gemeente en schoolbesturen naar de verduurzamingsmaatregelen, terugverdiendtijden en bekostiging en capaciteit van het energienetwerk.
4. **Een duurzaam schoolgebouw is meer dan alleen een energiezuinig gebouw.** Duurzaamheid gaat ook om circulariteit en toekomstbestendigheid, groen- en waterbestendigheid en biodiversiteit. Binnen dit IHP wordt de nadruk vooral gelegd om het maximaal gebruiken van de beschikbare onderwijsruimte. Hieronder worden deze thema's nader toegelicht:
 - a. Ten aanzien van circulariteit wordt er binnen dit IHP nog geen uitgangspunt gesteld. Door het uitvoeren van pilots wordt aan het thema circulariteit eerst invulling gegeven.

Procesafspraken: het streven is om circulariteit breder te verkennen binnen 3 pilotprojecten. Denk aan gebruik maken van natuurlijke, ecologisch vriendelijke en/of herbruikbare materialen, het demontabel maken van gebouwelementen en na sloop gebouwelement integreren bij nieuwe projecten van de programmering. Aan dit streven is in dit IHP geen budget gekoppeld.

- b. Ten aanzien van toekomstbestendigheid wordt er ingezet op maximale flexibiliteit en een gunstige bvo/fno⁴-factor, onder andere door het vermijden

deze ambitie bij- of uitgesteld moeten worden. Door de netcongestie is ook het uitgangspunt gasloos op dit moment niet altijd volledig haalbaar.

⁴ Bvo/fno: brutovloeroppervlakte in verhouding tot functioneel nuttig vloeroppervlak.

van dragende binnenwanden en door 'groeiruimte' te definiëren in het omgevingsplan. Bij tijdelijke pieken kan, rekening houdend met de spreiding van scholen, slim worden omgegaan met semipermanente modulaire oplossingen. Dit kan worden gecombineerd met een permanente vaste kern die hierop is voorbereid. Gebouwen kunnen op deze manier meebewegen met groei en krimp van scholen. Flexibiliteit biedt ook kansen in de transformatiemogelijkheden van het vastgoed. Het gebouw moet aanpasbaar zijn vanuit de losmaakbaarheid om nieuwe onderwijsconcepten in te kunnen passen. Modulair bouwen kan hierbij ook een mogelijkheid zijn.

- c. Het gebouw dient zo ingedeeld te worden dat gedeelten van het gebouw voor andere functies gebruikt kunnen worden. Tijdens het ontwerp van een gebouw dient verkend te worden hoe het gebouw gecompartimenteerd kan worden. Een goede compartimentering zorgt ervoor dat installaties en gebouwdelen separaat kunnen functioneren. Dit komt ten goede aan onder andere exploitatie, veiligheid en beheer van het gebouw.
- d. Ten aanzien van de buitenruimte is de ambitie om groenblauwe schoolpleinen te realiseren met voldoende ruimte om te bewegen. Dit zijn schoolpleinen waar veel groen is geïntegreerd ter stimulering van de biodiversiteit en waar extra aandacht wordt besteed aan waterinfiltratie. Daarnaast is de buitenruimte van scholen een verlenging van de openbare ruimte. Beoogd wordt om schoolpleinen semiopenbaar te maken, zodat het plein ook buiten schooltijden gebruikt kan worden. Binnen de financiële vertaling van het IHP is hier nog geen rekening mee gehouden.

Procesafpraak: na evaluatie van de bestaande subsidieregeling groenblauwe schoolpleinen wordt bekeken of er een nieuwe subsidieregeling kan worden opgesteld.

- e. Per project wordt ingezet op een groendak. Binnen ieder project wordt minimaal de afweging gemaakt of de locatie geschikt is voor een groendak (waterreductie omgeving) of zonnepanelen (opwekken energie). Hierbij dient ook gekeken te worden naar de budgetkant.

⁵ In het wetsvoorstel van PO-raad, VO-raad en VNG is opgenomen: 'Renovatie is een grootschalige en integrale aanpak van een bestaand schoolgebouw waarmee de levensduur verlengd wordt met ten minste 25 jaar en het gebouw (weer) voldoet aan de functionele eisen en kwaliteitseisen zoals

- 5. **Schoolgebouwen zijn inclusief en toegankelijk.** Conform Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) zijn schoolgebouwen in de gemeente Eindhoven voor iedereen toegankelijk. Deze maatregelen zorgen (bij nieuwbouw) niet voor verhoging in kosten; tijdige aandacht in de ontwerpfase is wel noodzakelijk.

- a. Leerlingen en schoolmedewerkers met een beperking dienen zelfstandig door het gebouw te kunnen bewegen, zonder hulp van derden. Dit geldt ook voor de buitenruimte en de bereikbaarheid van de school.

- 6. **Renovatie⁵ (lees: vernieuwbouw) is wettelijk nog niet geregeld.** Dit is een afweging waarbij onderstaande uitgangspunten worden benoemd:

- a. Renovatie is een integrale levensduurverlengende ingreep in het gebouw, waarmee de levensduur met 50 jaar wordt verlengd en is daarmee gelijkwaardig aan nieuwbouw. Dit betekent dat renovatie alleen een overweging is wanneer aangetoond kan worden dat de betreffende schoollocatie en het schoolbestuur weer ten minste 50 jaar op een goede en betaalbare manier met het gebouw vooruit kunnen.
- b. Het streven is om bij renovatie de gedefinieerde duurzaamheidseisen (gasloos, minimaal BENG, maar de ambitie is ENG) en kwaliteitseisen, in het bijzonder op het gebied van binnenklimaat (gemiddeld Frisse Scholen klasse B), zoveel mogelijk te realiseren.
- c. Binnen een haalbaarheidsonderzoek wordt de afweging nieuwbouw of renovatie gemaakt, zie bijlage 4.

- 7. **De omgeving van scholen dient integraal onderdeel te worden van de plannen.** Hierbij heeft men aandacht voor zaken als mobiliteit (brengen en halen van kinderen, spreiding van types verkeer), biodiversiteit en groenblauwe schoolpleinen.

- 8. **Het kwaliteitsniveau van de secundaire voorzieningen worden medebepaald door de beleidsvelden (domeinen).** In dit IHP worden uitsluitend kwaliteitseisen gesteld aan het onderwijs, dit is het minimum. Er kunnen echter aanvullende eisen worden gesteld: aan kinderopvang vanuit de landelijke GGD-eisen en aan bewegingsonderwijs vanuit de landelijke KVLO-richtlijnen.

geformuleerd in het IHP (en ten minste aan vigerende eisen van het Besluit bouwwerken leefomgeving). Let, wel dit betreft nog een voorstel.

3.2.4 Status van het IHP

Deze paragraaf gaat over de afspraken die worden vastgelegd in het IHP, hoe deze worden uitgevoerd en welke stappen worden gezet tussen vaststelling van het IHP en uitvoering van een project. Wie staat er op welk moment aan het roer? En hoe gaan we na vaststelling van het IHP over tot uitvoering?

1. **Dit IHP is in lijn met het wetsvoorstel van PO-raad, VO-raad en VNG om IHP's in de wetgeving te verankeren.** Het IHP is een vastgesteld langetermijnplan waar gemeente en schoolbesturen zich aan committeren. Met name voor de projecten in de eerste termijn is commitment van belang (vaststelling met ondertekening). Voor de 'doorkijk' (de projecten na de eerste termijn) wordt uitgegaan van een intentie. Afwijkingen binnen de doorkijk zijn alleen mogelijk bij vaststelling in het Bestuurlijk Overleg of bij herijking van het IHP. De gemeente is daarmee verantwoordelijk voor de financiering van het IHP; dit geeft helderheid en vertrouwen richting de schoolbesturen.
2. **Het IHP kijkt ver vooruit (tot 2040), maar is tegelijkertijd afhankelijk van actuele ontwikkelingen in Eindhoven. Daarom is het belangrijk dat het IHP regelmatig wordt geactualiseerd, dit is de taak van de gemeente.**
 - a. Het IHP werkt met termijnen van 4 jaar met een totale doorkijk van 16 jaar. Het IHP geeft inzichten in de plannen per school per termijn, waarbij de eerste termijn het meest concreet is uitgewerkt en wordt vastgesteld. De latere termijnen (doorkijk) zijn meer indicatief en daarmee intenties die bij een herijking nader kunnen worden vastgesteld.
 - b. De projecten uit termijn 1 worden bij vaststelling van het IHP gefaseerd opgestart. De programmering wordt jaarlijks geactualiseerd in het Bestuurlijk Overleg. De voortgang van een project kan medebepalend zijn voor de programmering (snelheid is noodzakelijk).
 - c. Het IHP wordt periodiek herijkt (om de 4 jaar), waarbij de herijking tijdig (in het 3^e jaar) wordt gestart met de volgende termijn. De projecten die zijn vastgesteld in termijn 1 kunnen blijven doorlopen.
 - d. Gemeente en schoolbesturen verkennen onderling de consequenties van mogelijke wijzigingen binnen de prognose. Deze verkenning wordt vastgelegd in een procedure.
3. **Het IHP geeft de schoolbesturen en gemeente inzicht in de vernieuwings-termijn van hun gebouwen.** Het IHP biedt schoolbesturen de mogelijkheid om de instandhouding (onder andere onderhoud, schoonmaak en energieverbruik) en investeringen af te stemmen op de vernieuwingstermijn (toekomstperspectief) van de onderwijshuisvesting. Deze investeringen kunnen gekoppeld worden aan terugverdiendtijden, zodat er bewust omgegaan wordt met maatschappelijke gelden. Het onderhoud moet minimaal NEN conditiescore 3 zijn gedurende de gehele levensduur. Wanneer een school binnen afzienbare tijd aan vervanging toe is (4 jaar voor het beoogde opleverjaar of eerder), spreken schoolbestuur en gemeente (schriftelijk) af dat er uitsluitend hoog noodzakelijk onderhoud wordt verricht. Dit kan leiden tot een kostenbesparing in de exploitatie, het daarvoor gereserveerde onderhoudsbudget kan toegevoegd worden aan het projectbudget. De wijze waarop de hoogte van die bijdrage wordt vastgesteld, zal op een uniforme manier worden benaderd (zie artikel 7).
4. **Voor het aanvragen van voorzieningen geldt de verordening systematiek.** Voor alle projecten die in het IHP zijn opgenomen dient ook een aanvraag gedaan te worden via het Onderwijsloket. Het uitgangspunt is dat er geen aanvragen gedaan worden van projecten die niet binnen het voorliggende IHP zijn opgenomen. Er zijn uitzonderingen op dit uitgangspunt, zoals het voorzien in huisvesting voor een nieuw te stichten school, kosten voor eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair (artikel 2.a lid 1, lid 6 en lid 7 van de verordening) of spoedaanvragen door onvoorziene omstandigheden. Deze aanvragen kunnen worden ingediend bij het Onderwijsloket. In de gemeentelijke begroting dient rekening gehouden te worden met dergelijke uitzonderingen. Hiervoor dient een aanvullend budget beschikbaar gesteld te worden. Dit is geen onderdeel van het IHP.
5. **Aanpassingen bij wijzigingen wet- en regelgeving.** Dit IHP is opgesteld onder de wet- en regelgeving zoals deze geldt op het moment van opstellen van dit IHP. Echter, wet- en regelgeving is onderhevig aan voortschrijdend inzicht, zo ook de wetgeving met betrekking tot het huisvestingsstelsel voor het funderend onderwijs in Nederland. Bij (substantiële) wijzigingen van bijvoorbeeld het genoemde stelsel, de bekostiging van het gemeentefonds of lumpsumvergoeding aan de schoolbesturen, wijzigingen ten aanzien van Bbl, energie-akkoorden of enig andere substantiële ontwikkeling, kan het nodig zijn om dit IHP (op onderdelen) aan te

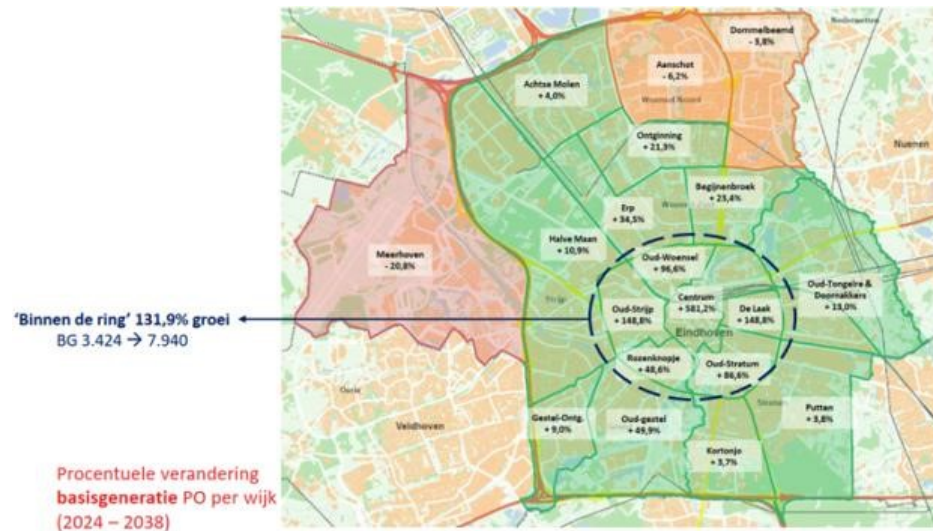
passen in overleg en in afstemming met de schoolbesturen aan de dan geldende realiteit en mogelijkheden.

6. **Investerings in duurzaamheid dienen gerelateerd te worden aan de gehele levenscyclus van gebouwen.** Daarbij is een afstemming tussen de verantwoordelijkheden van gemeente en schoolbesturen van belang. Bij voorkeur gezamenlijk goed investeren in deugdelijke maatregelen dan nadelige gevolgen te ondervinden tijdens de exploitatie. Het is wenselijk om in te zetten op deugdelijke materialen met een lange levensduur, waarbij rekening wordt gehouden met het verlagen van de exploitatiekosten (onderhoud, energie, schoonmaak en beheer).
7. **Schoolbesturen en gemeente verkennen de principes van Total Cost of Ownership (TCO) bij aanvang van het project.** Bij TCO dragen schoolbesturen bij aan een deel van de stichtingskosten van een nieuwbouw- of renovatieopgave. Deze investering komt de duurzaamheid en het binnenmilieu van het gebouw op het gebied van onderhoud, exploitatie en gezondheid ten goede, waardoor een investering aan de voorkant een besparing kan opleveren tijdens het gebruik van het gebouw. Een integrale afweging tussen investering en onderhouds- en exploitatiekosten is daarbij van belang. In dit IHP wordt rekening gehouden met het op dit moment nog geldende investeringsverbod voor het PO en (V)SO en de jurisprudentie hieromtrent. Indien het wetsvoorstel wordt aangenomen, wordt dit investeringsverbod opgeheven. Het investeringsverbod voor het VO is reeds opgeheven.
8. **Na vaststelling van het IHP wordt er direct tot uitvoering overgegaan. Dit wordt gedaan door middel van een uitvoeringsprogramma voor de projecten uit de eerste termijn en/ of per deelgebied.** Het uitvoeringsprogramma betreft een bindende afspraak die zekerheid geeft voor gemeente en schoolbesturen. In het uitvoeringsprogramma worden afspraken gemaakt over de samenwerking op programma- en projectniveau. Jaarlijks wordt het uitvoeringsprogramma geactualiseerd en indien nodig bijgesteld met inachtneming van de fasering van projecten. Het streven is om de vernieuwingsopgave te bundelen en meerdere projecten tegelijkertijd te starten, met aandacht voor het programmeren en aandacht voor de personele capaciteit. Dit zowel binnen de gemeentelijke organisatie als binnen de organisatie van de schoolbesturen.

Procesafpraak: verkennen op welke wijze de organisatie binnen gemeente en schoolbesturen ingericht dient te worden. Hierbij kan gedacht worden aan een vaste projectstructuur waarin alle vereiste disciplines (al dan niet op afroep) vertegenwoordigd zijn.

4.1.1 Leerlingenprognose en ruimtebehoefte PO

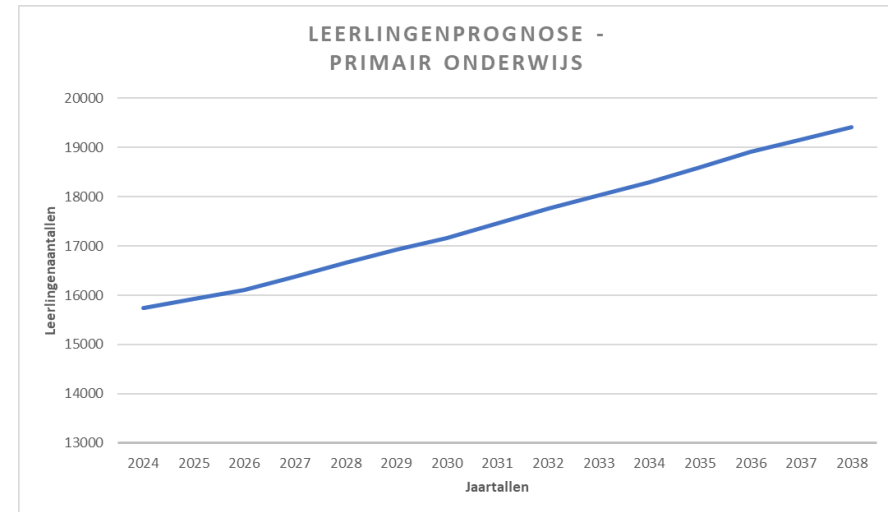
Binnen de gemeente zijn er grote verschillen in de ontwikkeling van de basisgeneraties tussen nu (2024) en 2038. Onderstaande kaart (figuur 4-2) laat de ontwikkeling van de basisgeneratie voor het PO zien. Met name het deelgebied Centrum ('binnen de ring') kent een zeer grote groei van de basisgeneratie. Daarentegen laten wijken als Meerhoven en Aanshot op termijn juist een (lichte) afname van de basisgeneratie zien. De groei van het PO bedraagt circa 3.600 leerlingen, dit is een groei van circa 25%.

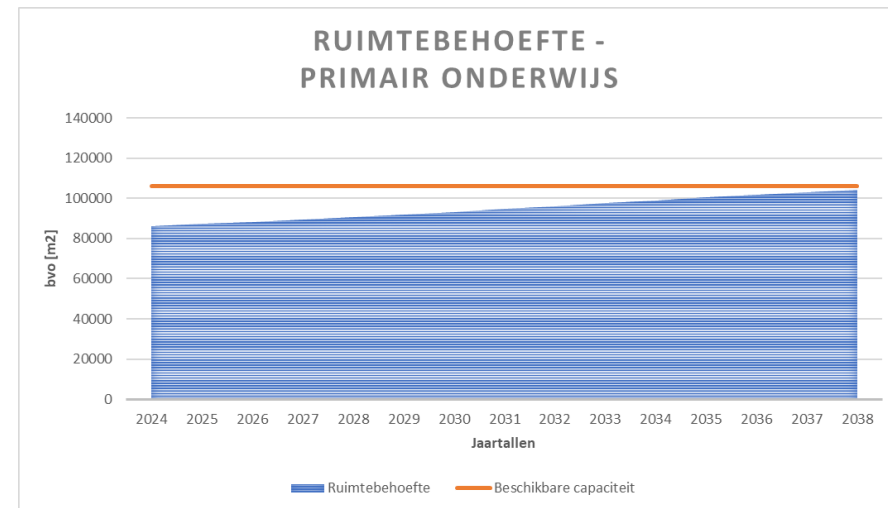
Figuur 4-2 Procentuele groei in PO-leerlingen per wijk

Op dit moment is er binnen het PO op gemeentelijk niveau nog capaciteit⁶ beschikbaar om de groei op te vangen (zie figuur 4-4). Echter is deze capaciteit niet beschikbaar in de sterk groeiende wijken en wordt de aanwezige overcapaciteit steeds beperkter. In enkele wijken dienen op relatief korte termijn maatregelen getroffen te worden om de groei op te kunnen vangen. In hoofdstuk 5 wordt per wijk een nadere toelichting gegeven.

⁶ De ruimtebehoefte is bepaald conform de verordening.

Figuur 4-3 Absolute groei in PO-leerlingen

Figuur 4-4 Ruimtebehoefte en capaciteit in PO

4.1.2 Leerlingenprognose en ruimtebehoefte VO

De kaart in figuur 4-5 laat de ontwikkeling van de basisgeneratie voor het VO zien. Net zoals binnen het PO wordt er een groei van de basisgeneratie verwacht. De groei is echter minder 'groot' dan binnen het PO. In het VO wordt een groei van circa 900 leerlingen verwacht. De verwachting is dat de groei van het PO na 2038 doorzet naar het VO. Op langere termijn is het om die reden mogelijk dat de VO-scholen nog verder gaan groeien. Hier liggen echter meerdere ontwikkelingen aan ten grondslag, bij latere herijkingen van de leerlingenprognoses dient hier extra aandacht voor te zijn.

Op dit moment is er binnen het VO nog voldoende capaciteit⁷ beschikbaar om de groei op te vangen. In figuur 4-7 is een uitsplitsing gemaakt naar de verschillende onderwijsniveaus. Voor de vmbo basis en kader locaties is er een normatief overschot aanwezig. Bij de vmbo t/ havo/ vwo locaties is er een verwacht tekort vanaf 2033. Bij het Stedelijk College Henegouwenlaan zijn bij de nieuwbouw extra meters gerealiseerd door het schoolbestuur. Deze meters zijn nu nog niet opgenomen bij de capaciteit.

VMBO Eindhoven

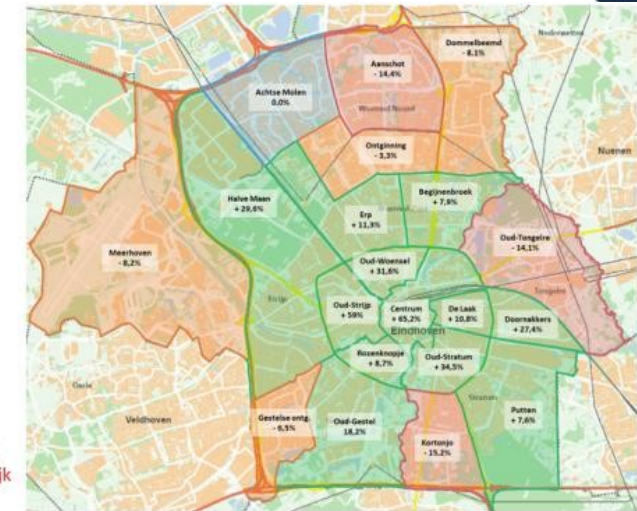
In de periode 2006-2010 is door de gemeente extra geïnvesteerd in de VMBO-scholen. Gezien de specifieke doelgroep van deze scholen zijn er destijds extra meters toegekend.

In het kader van passend en inclusiever onderwijs zijn deze extra meters ook hard nodig om vanwege de aard van de sociaaleconomische, emotionele en leerproblematiek van deze leerlingen extra ondersteuning te kunnen bieden zodat leerlingen zich onvertraagd ontwikkelen. Deze extra ondersteuning betreft o.a. meer inzet van docenten en ander ondersteunend personeel. Vanwege de specifieke doelgroep is op de VMBO scholen ook de groepsgrootte veel lager. Waar een reguliere VMBO klas bestaat uit 25-30 leerlingen, bestaat de VMBO klas in Eindhoven uit 15-18 leerlingen.

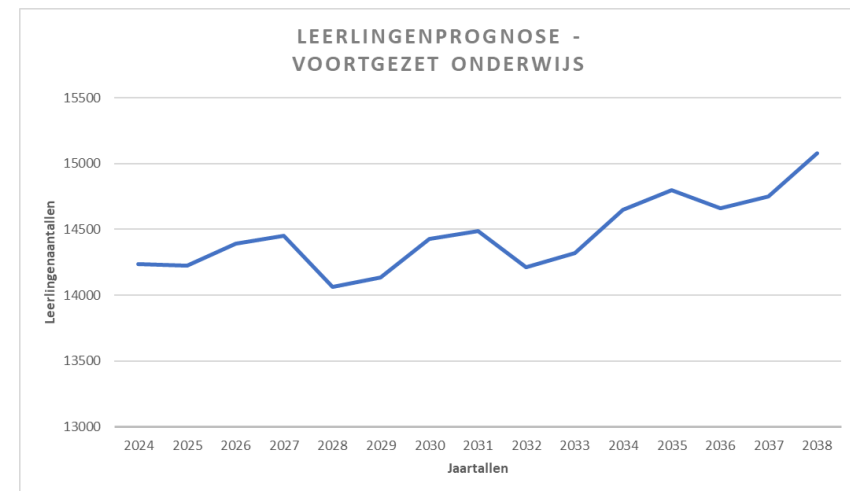
Voor de doorrekening aan VMBO meters voor de langere termijn dient met dit aspect rekening gehouden te worden. Dit betekent dat niet zomaar gesteld kan worden dat er op dit moment veel overcapaciteit is binnen de VMBO scholen in de stad.

Indien er als gevolg van schaalontwikkeling op termijn meer meters nodig gaan zijn voor VMBO zal in de doorrekening van de ruimtebehoefte hiermee rekening gehouden moeten worden.

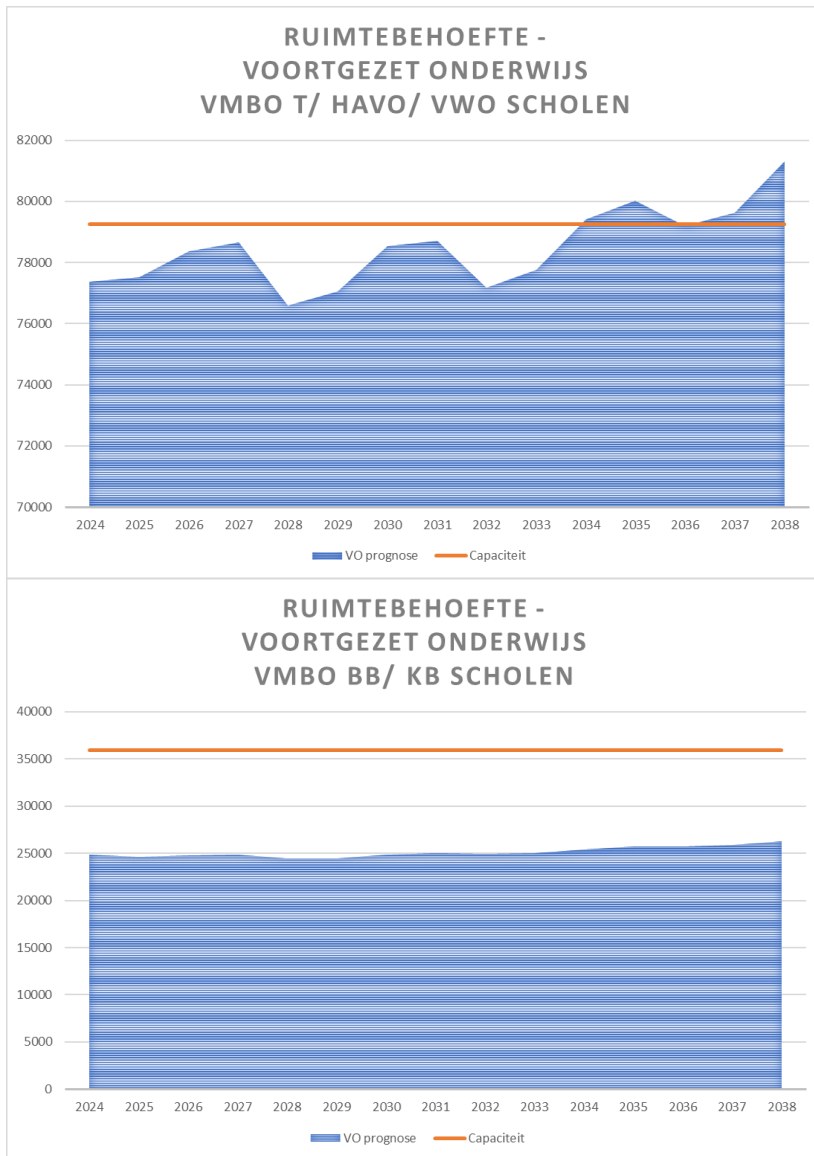
⁷ De ruimtebehoefte is bepaald conform de verordening.

Figuur 4-5 Procentuele groei in VO-leerlingen per wijk

Figuur 4-6 Absolute groei in VO-leerlingen

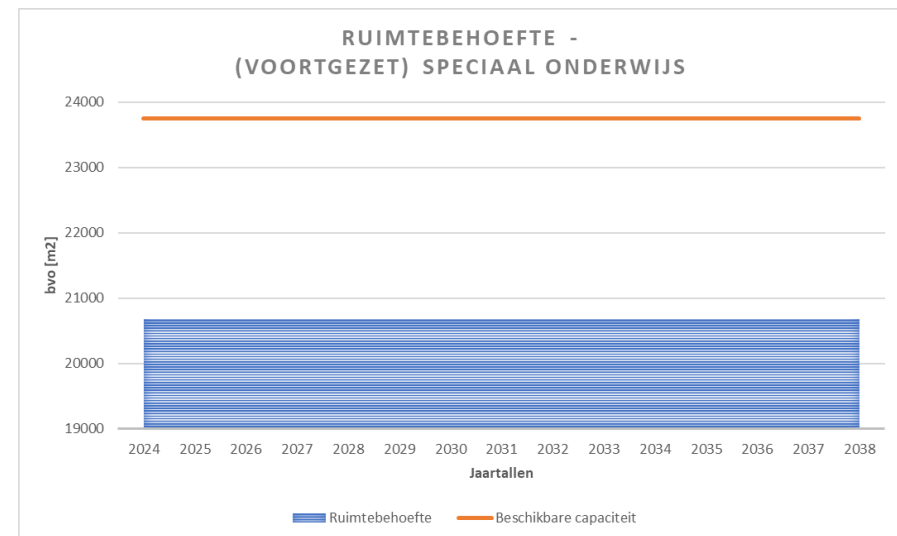

Figuur 4-7 Ruimtebehoefte en capaciteit in VO

⁸ De ruimtebehoefte is bepaald conform de verordening.

4.1.3 Leerlingenprognose en ruimtebehoefte (V)SO

In paragraaf 3.2.1 is benoemd dat het (V)SO niet verder in leerlingenaantal gaat groeien. Voor deze doelgroep is er daarom dus ook geen losse prognose. Binnen de huidige (V)SO-gebouwen is capaciteit⁸ beschikbaar om een eventuele geringe groei op te vangen. Dit geldt in mindere mate voor de cluster 4-locaties (De Rungraaf en De Korenaer, het Dok en MBS). Hiervoor wordt momenteel een uitbreiding gerealiseerd op locatie van MBS. De capaciteit van deze uitbreiding is in de onderstaande figuur meegenomen in de capaciteitslijn.

Figuur 4-8 Ruimtebehoefte en capaciteit in (V)SO

4.2. Capaciteit bewegingsonderwijs

Bewegingsonderwijs is een belangrijk onderdeel van het onderwijs aan kinderen en het voorzien van huisvesting daarvoor is daarmee ook onderdeel van de zorgplicht van de gemeente. Ook binnen de gemeente Eindhoven wordt actief ingezet op bewegend leren en het faciliteren van bewegingsonderwijs. Ten behoeve van het IHP is een capaciteitsanalyse voor het bewegingsonderwijs uitgevoerd. De capaciteitsanalyse is op basis van de verordening systematiek uitgevoerd.

Bewegingsonderwijs in het primair onderwijs (PO)

Op dit moment heeft de gemeente de zorgplicht om per kind 1,5 klokuur à 60 minuten aan bewegingsonderwijs per week te faciliteren. Voor kleuters vindt dit plaats in de speelzaal en voor de groepen 3 tot en met 8 (voor leerlingen vanaf 6 jaar) in een gymzaal. Uitgangspunt bij de capaciteitsbepaling is dat elke school een eigen speelzaal heeft voor de kleutergroepen. Indien dit niet het geval is, dient er 3,75 klokuur per week per kleutergroep toegevoegd te worden aan de behoefte.

Tabel 4-9: Bewegingsonderwijs behoefte PO

PO	Volgens verordening (2024)	Volgens verordening (2038)
Totaal behoefte in klokuren per week	690	847
Totaal aantal gymzalen (op basis van 26 klokuren per week)	27	33

Op basis van bovenstaande analyse kan worden geconcludeerd dat er voor het bewegingsonderwijs voor het PO in 2038 behoefte is aan circa 6 extra gymzalen in de gemeente.

Bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs (VO)

Bij een school voor VO wordt de capaciteitsbehoefte bepaald aan de hand van het aantal leerlingen en het onderwijsniveau (conform de verordening).

Tabel 4-10: Bewegingsonderwijs behoefte VO

VO	Volgens verordening (2024)	Volgens verordening (2038)
Totaal behoefte in klokuren per week	1.216	1.298
Totaal aantal gymzalen (op basis van 40 klokuren per week)	31	33

Voor het VO is er in 2038 behoefte aan 2 extra gymzalen.

Bewegingsonderwijs in het (V)SO en SBO

Voor leerlingen vanaf 6 jaar en ouder in het (V)SO en SBO wordt volgens de verordening rekening gehouden met 2,25 klokuren per week per groep.

Tabel 4-11: Bewegingsonderwijs behoefte (V)SO en SBO

(V)SO/SBO	Volgens verordening (2024)	Volgens verordening (2038)
Totaal behoefte in klokuren per week	177	185
Totaal verwacht aantal gymzalen (op basis van 26 klokuren per week)	7	8

Door het uitgangspunt van het aantal leerlingen binnen het (V)SO stijgt de klokuur-behoefte slechts beperkt richting 2038 (enkel het SBO). Er is sprake van een beperkte toename. Echter resulteert dit wel in een extra behoefte van één gymzaal, die mogelijk gecombineerd kan worden met een voorziening voor het PO.

4.3. Capaciteit kinderdagopvang

Het uitgangspunt bij PO is dat bij een schoollocatie zoveel als mogelijk ook kinderdagopvang gehuisvest wordt om de doorlopende leerlijn te faciliteren. De omvang van de kinderdagopvang is locatie specifiek. Op basis van ervaringsgetallen kan met een algemene formule een eerste inschatting gemaakt worden van de ruimtebehoefte voor de kinderdagopvang. Per dagopvanggroep wordt er rekening gehouden met een ruimtebeslag van 120 m² bvo. Per 92 leerlingen wordt er met één kinderdagopvanggroep (16 kinderen) gerekend.

$$\text{Ruimtebehoefte kinderdagopvang} = \text{aantal basisschoolleerlingen school} / 92 * 120 \text{ m}^2$$

Op basis van een eerste doorkijk zouden er theoretisch circa 3.500 kindplekken in Eindhoven noodzakelijk zijn. Dit betreft een eerste inschatting van het aantal kindplekken. Bij de ontwikkeling van een school wordt nader gespecificeerd wat de behoefte is en wordt de ruimtebehoefte verfijnd. Daarnaast kan op dat moment ook nader ingezoomd worden op de specifieke ontwikkelbehoefte van de kinderen, onder andere het aanbieden met of zonder vroeg- en voorschoolse educatie van de kinderopvang. De behoefte hiervoor kan namelijk sterk per wijk en per school verschillen.

4.4. Kwaliteit

4.4.1 Quickscan-methodiek

Voor het ontwikkelen van scenario's is inzicht in de kwaliteit van de huidige scholen een belangrijk uitgangspunt. Dit inzicht geeft richting aan de prioritering en toekomstperspectieven van de scholen in de gemeente. Voor het IHP is het niet alleen de vraag of een pand een kwalitatief goed gebouw is, maar ook of het pand een kwalitatief goed *schoolgebouw* is. In de beoordeling van het gebouwenbestand is daarom naast de bouwkundige staat ook gekeken naar onderwijskundige functionaliteit, binnenmilieu, veiligheid, exploitatie en uitstraling van de schoolgebouwen. Door gemeente en schoolbesturen is bepaald welke schoolgebouwen beoordeeld worden.

Figuur 4-12 Methodiek HEVO ten opzichte van het formeel wettelijk kader

Op basis van de door HEVO ontwikkelde en veelvuldig toegepaste methodiek zijn de verschillende gebouwen middels een quickscan op deze criteria beoordeeld en voorzien van een gewogen score. De totaalscore geeft op uniforme wijze richting aan de mate van urgentie tot een levensduurverlengende ingreep in relatie tot de gebouwkwaliteit:

- Bij <57 punten: binnen 0-5 jaar (**rood**)
- Bij 57-63 punten: binnen 5-10 jaar (**oranje**)
- Bij 63-69 punten: binnen 10-20 jaar (**lichtgroen**)
- Bij >69 punten: na 20 jaar (**donkergroen**)

4.4.2 Verificatie

De eerste prioritering vanuit de quickscan-analyse is te zien in figuur 4-13. De quickscan-methode is een onderdeel van de totale beoordeling van de kwaliteit. In de totale beoordeling kan het dan ook voorkomen dat er wordt afgeweken van de beoordeling van de quickscan. Onderstaand mogelijke afwijkingen (verificatie):

1. Het bouwjaar en de quickscore kunnen niet verschillen wanneer er tussentijdse levensduurverlengende ingrepen zijn uitgevoerd, zoals investeringen in binnenklimaat, uitbreidingen en/ of gedeeltelijke renovatie.
2. Een school kan bestaan uit meerdere gebouwdelen, waarbij de quickscore kan verschillen. Sommige locaties zijn door de jaren heen voorzien van uitbreidingen, waarbij het kwaliteitsniveau anders is dan het originele gebouw. Bij deze gebouwen kan er gekozen worden voor een gefaseerde vervanging.

Binnen het IHP wordt uitgegaan van een totale vervanging, waarbij de laagste quickscore bepalend is geweest voor de eerste prioritering. Bij vaststelling van de scenario-ontwikkeling en de integrale programmering is per situatie een bewuste afweging gemaakt van de prioritering en mogelijke afwijkingen.

Schoolnaam	Quickscan score
Praktijkschool Eindhoven	49,0
De Wereldwijzer (Pastoriestraat)	50,5
Antoon Schellenscollege	52,5
Salto Basisschool Cornelis Jetses	53,0
Vrije School Brabant (VBS Woensel)	55,5
De Bijenkorf	55,5
Salto Basisschool De Hasselbraam	56,0
Salto Basisschool De Klimboom	56,0
Salto Montessorischool De Trinoom	56,0
De Schakel (nevenlocatie)	56,0
BoschAkker (nevenlocatie)	56,0
Eckartcollege	56,0
Trudo	56,5
Wethouder van Eupenschool	56,5
Beppino Sarto	56,5
OBS De Groene Vlinder	57,5
Mytyschool	57,5
Salto Basisschool De Ontmoeting	58,0
EOA-onderwijs (Rector Baptislaan)	58,0
De Schelp	58,5
Salto Basisschool Reigerlaan	59,0
Atalanta	59,0
De Handreiking	59,5
Salto Basisschool De Bergen	59,5
EOA-onderwijs (Broodberglaan)	60,0
De Taalbrug	60,0
Salto school Jan Nieuwenhuizen	60,5
Salto Montessorischool De Tempel	61,0
De Wilakkers	61,0
De Schakel (hoofdlocatie)	63,0
De reis van Brandaan	63,0
Fellenoord	63,5
De Boschuil (hoofdlocatie)	65,5
Salto school De Vijfkamp	66,0
Salto Basisschool 't Karregat	67,0
De Talisman	68,0
De Boschuil (nevenlocatie)	68,5
Salto Basisschool De Opbouw	70,0

Figuur 4-13 Resultaat van de quickscan-analyse (kwaliteit)

5. Scenario-ontwikkeling

Dit hoofdstuk is opgedeeld conform de verschillende onderwijssectoren en samenwerkingspartners, mede omdat tussen de verschillende onderwijssectoren accentverschillen zitten. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een totaaloverzicht van de projecten per IHP-termijn.

Voor het primair onderwijs wordt een uitsplitsing per wijk gegeven. Voor het VO en (V)SO wordt op stedelijk niveau gekeken naar de situatie.

5.1. Primair onderwijs

Voor het primair onderwijs wordt per wijk een toelichting gegeven op de volgende aspecten:

- Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie.
- Kwantitatief: verwachte woningbouwontwikkelingen binnen de wijk en omliggende wijken.
- Kwantitatief: ruimtebehoefte onderwijs.
- Kwalitatief: gebouwkwaliteit.

In **bijlage 5** (scholenlandschap) is per school de situatie inzichtelijk gemaakt (leerlingenprognose, ruimtebehoefte en kwaliteit).

Per wijk worden de projecten benoemd en in welke termijn de projecten uitgevoerd dienen te worden. Dit betreft een vertrekpunt. In het uitvoeringsprogramma en/of haalbaarheidsonderzoek wordt dit vertrekpunt verder geconcretiseerd.

Figuur 5-1 Wijkindeling Eindhoven

5.1.1 Wijk Aanscot

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

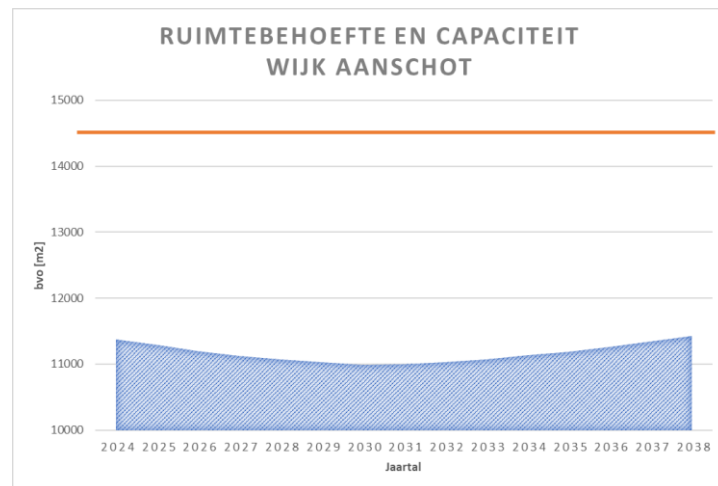
De wijk Aanscot telde in januari 2024 2.031 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een (lichte) krimp van de basisgeneratie verwacht van -6,2% (-126 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Aanscot 436 woningen opgenomen, met name ten noorden van de wijk. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijk Ontginning (Winkelcentrum Woensel XL).

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Aanscot zijn vijf PO-scholen, een SBO-schoollocatie en een voorziening voor internationale leerlingen (De Wereldwijzer) gevestigd. In totaal is er in deze wijk 12.918 m² bvo aan PO-capaciteit en 1.841 m² bvo aan SBO-capaciteit aanwezig. In de wijk Aanscot wordt binnen de huidige prognose geen groei verwacht en is er een ruimteoverschot van circa 3.000 m² bvo. Gezien de ontwikkelingen in de naastgelegen wijken wordt de huidige beschikbare onderwijscapaciteit behouden.

Figuur 5-2 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Aanscot

Kwalitatief: gebouwelijk

In de wijk Aanscot dienen drie schoolgebouwen binnen een termijn van 5-10 jaar vernieuwd te worden, namelijk SALTO Basisschool De Ontmoeting, De Schelp en SALTO School De Tempel, en twee gebouwen binnen een termijn van 10-20 jaar, namelijk beide locaties van De Boschuil.

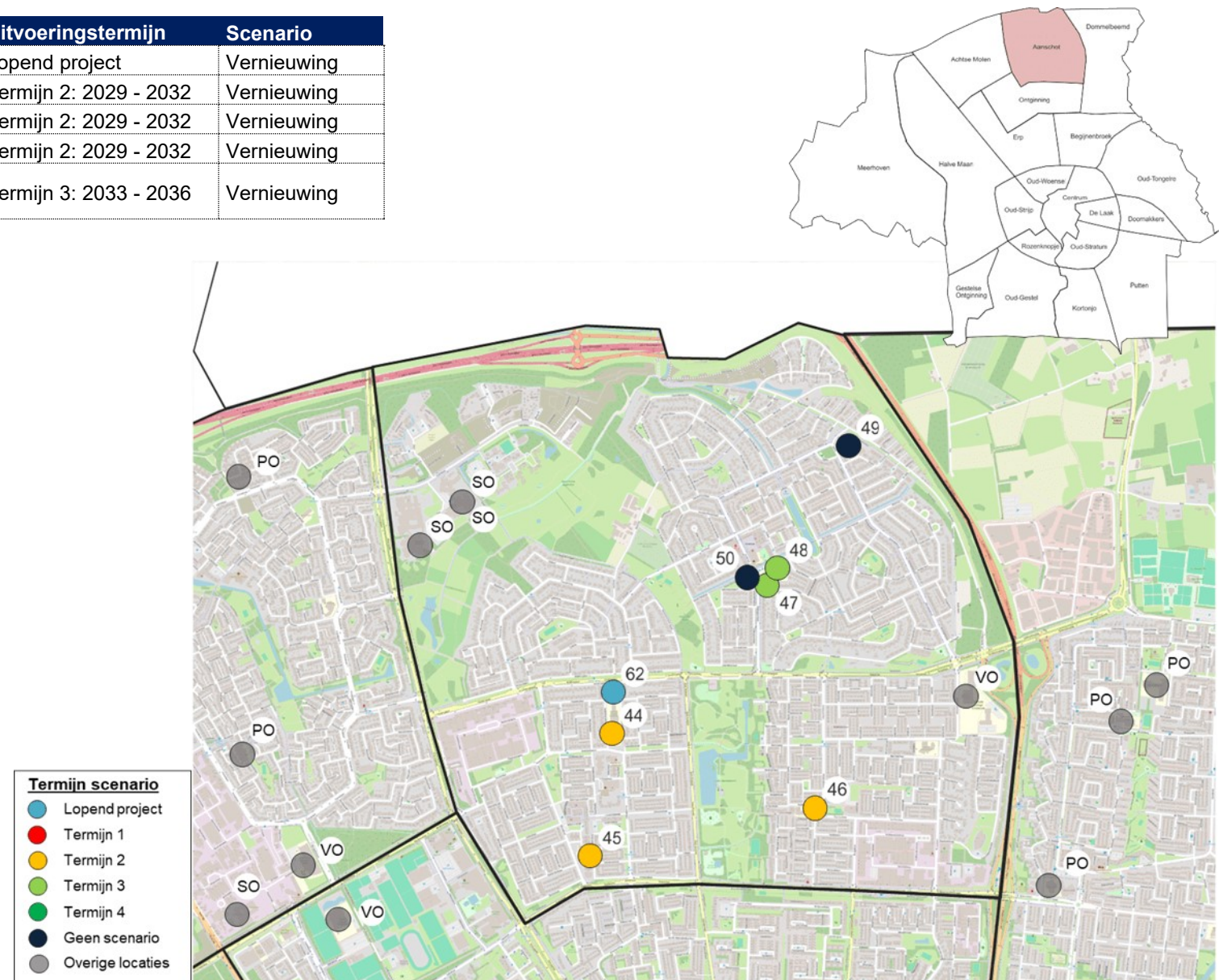
Voor De Vijfkamp geldt dat deze opgenomen wordt in SBO Noord plan (lopend project).

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-1: Vertrekpunt scenario's wijk Aanschot

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
62	SBO Noord (De Vijfkamp)	Lopend project	Vernieuwing
44	SALTO Basisschool De Ontmoeting	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing
45	De Schelp	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing
46	SALTO School De Tempel	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing
47	De Boschuil (beide locaties)	Termijn 3: 2033 - 2036	Vernieuwing
48			

5.1.2 Wijk Achtse Molen

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

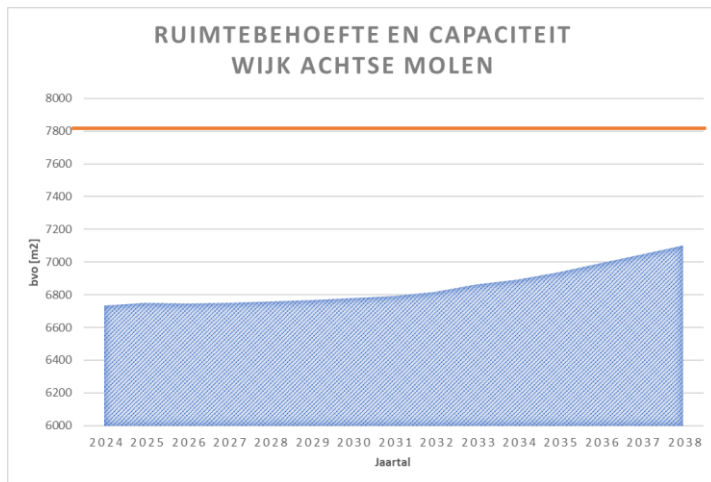
De wijk Achtse Molen telde in januari 2024 1.409 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 4% (+56 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Achtse Molen 143 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijk Ontginning. De uitbreidingslocatie van ASML op BIC kan invloed hebben op de instroom van kinderen (halen en brengen).

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Achtse Molen zijn vier PO-scholen met in totaal 7.877 m² bvo gevestigd. In de wijk Achtse Molen wordt binnen de huidige prognose een lichte groei verwacht. In de toekomst blijft er wel een ruimteoverschot van circa 700 m² bvo aanwezig.

Figuur 5-3 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Achtse Molen

Op één schoollocatie wordt een ruimtetekort verwacht, namelijk bij De Spaaihoeve. Vanaf 2027 is er een ruimtetekort van meer dan 55 m² en heeft de school conform de verordening recht op uitbreiding. In de wijk zijn nog scholen met een overcapaciteit, waar ruimte is om het tekort op te vangen.

Kwalitatief: gebouwelijk

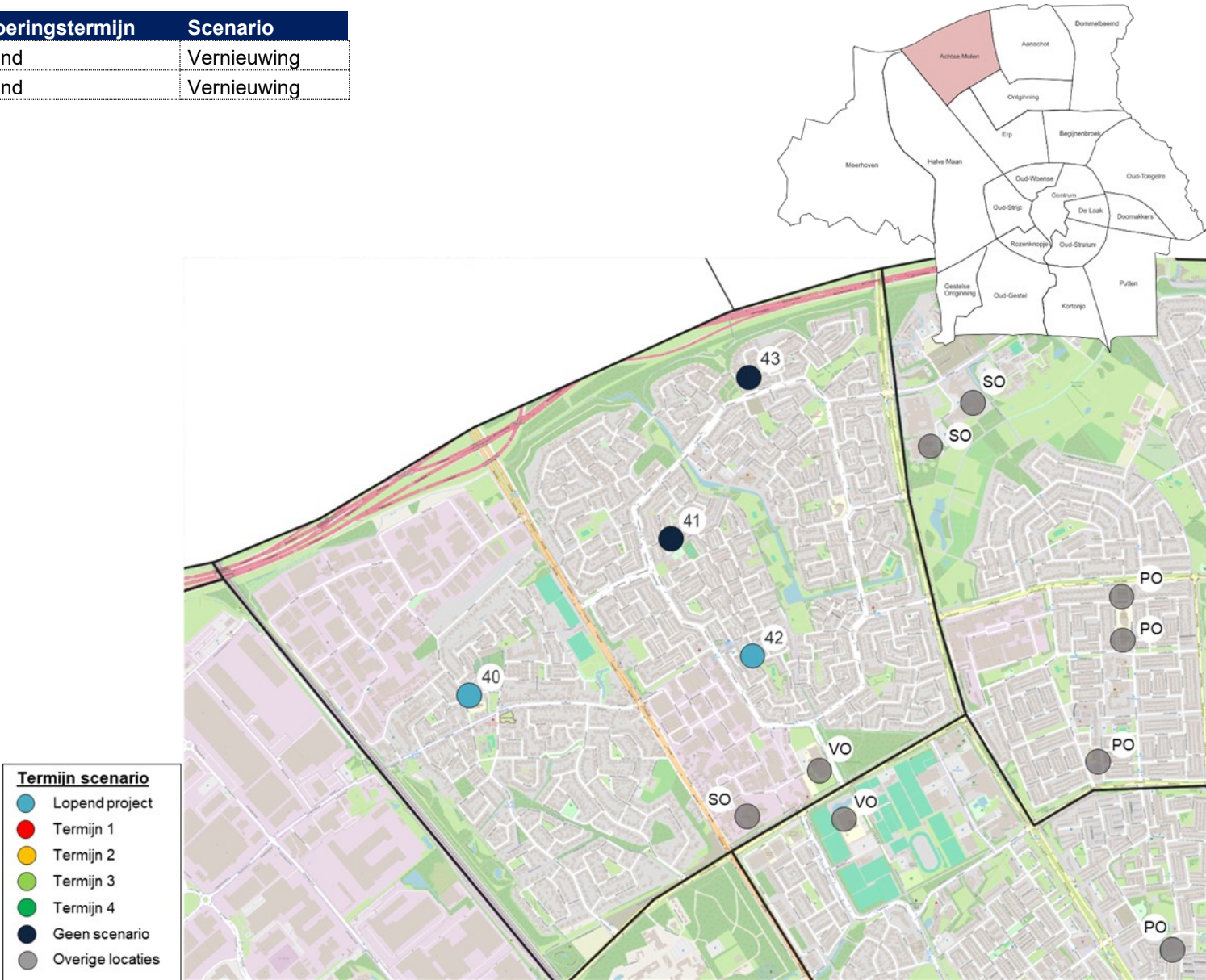
In de wijk Achtse Molen is er geen vervangingsvraag binnen de looptijd van het IHP, behoudens de vernieuwing van 2 scholen (lopende projecten).

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-2: Vertrekpunt scenario's wijk Achtse Molen

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
42	SALTO Basisschool De Klapwiek	Lopend	Vernieuwing
40	St. Antonius Abt	Lopend	Vernieuwing

5.1.3 Wijk Dommelbeemd

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

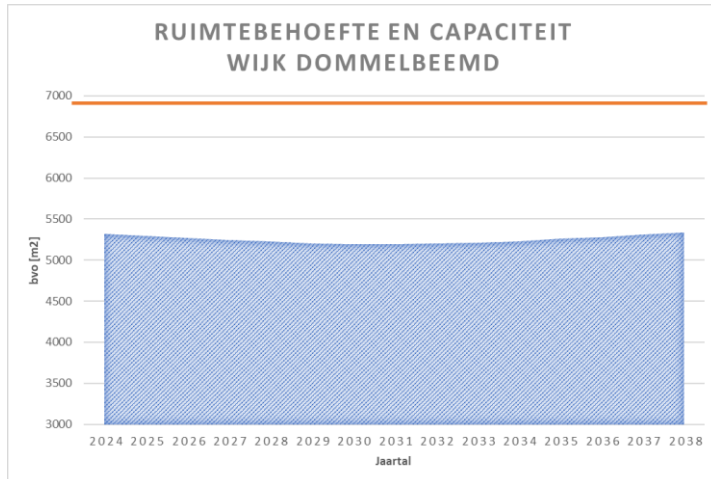
De wijk Dommelbeemd telde in januari 2024 1.266 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een krimp van de basisgeneratie verwacht van -3,8% (-48 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Dommelbeemd 138 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijk Ontginning.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Dommelbeemd zijn vier PO-scholen gevestigd. In totaal is er in deze wijk 6.942 m² bvo aan PO-capaciteit aanwezig. In de wijk Dommelbeemd wordt binnen de huidige prognose een lichte krimp verwacht en blijft er een ruimteoverschot van circa 1.500 m² bvo. Gezien de ontwikkelingen in de naastgelegen wijken wordt de huidige beschikbare onderwijscapaciteit behouden.

Figuur 5-4 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Dommelbeemd

Kwalitatief: gebouwelijk

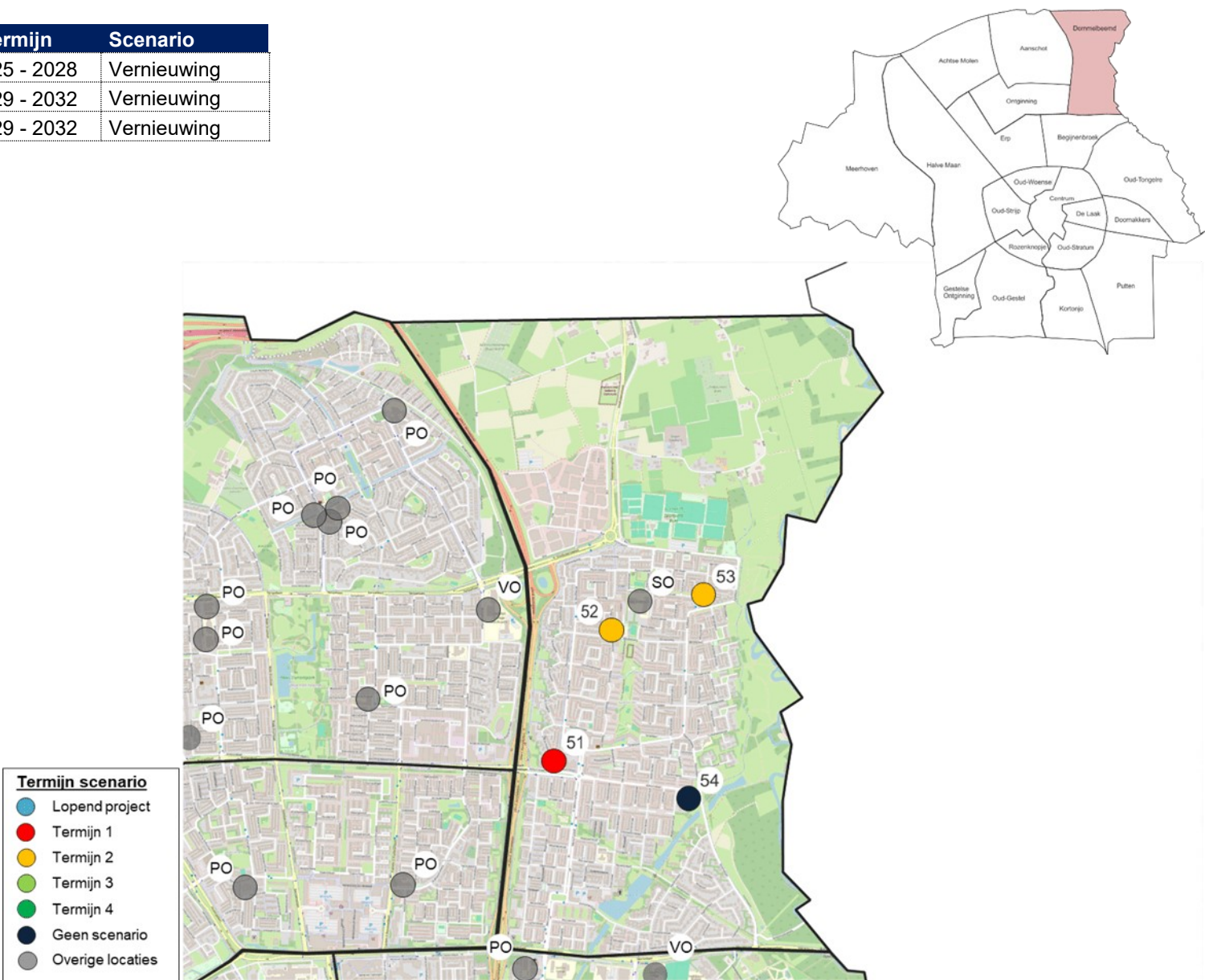
In de wijk Dommelbeemd dient één schoolgebouw binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden, namelijk De Bijenkorf, en twee gebouwen binnen een termijn van 5-10 jaar, namelijk OBS De Groene Vlinder en De Handreiking.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-3: Vertrekpunt scenario's wijk Dommelbeemd

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
51	De Bijenkorf	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
52	OBS De Groene Vlinder	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing
53	De Handreiking	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing

5.1.4 Wijk Ontginning

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

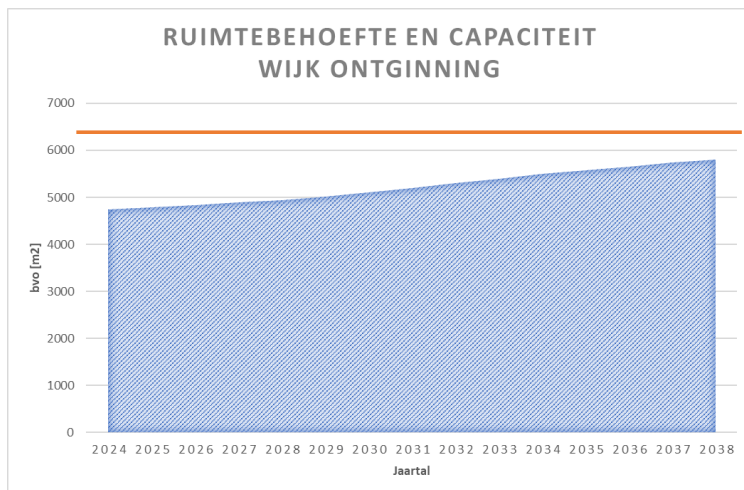
De wijk Ontginning telde in januari 2024 1.321 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 21,3% (+282 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Ontginning 3.347 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijk Erp.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Ontginning zijn drie PO-scholen gevestigd met een capaciteit van 6.362 m² bvo. In de wijk Ontginning wordt binnen de huidige prognose een groei verwacht. De groei kan binnen de in de wijk aanwezige scholen opgevangen worden.

Figuur 5-5 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Ontginning

Kwalitatief: gebouwelijk

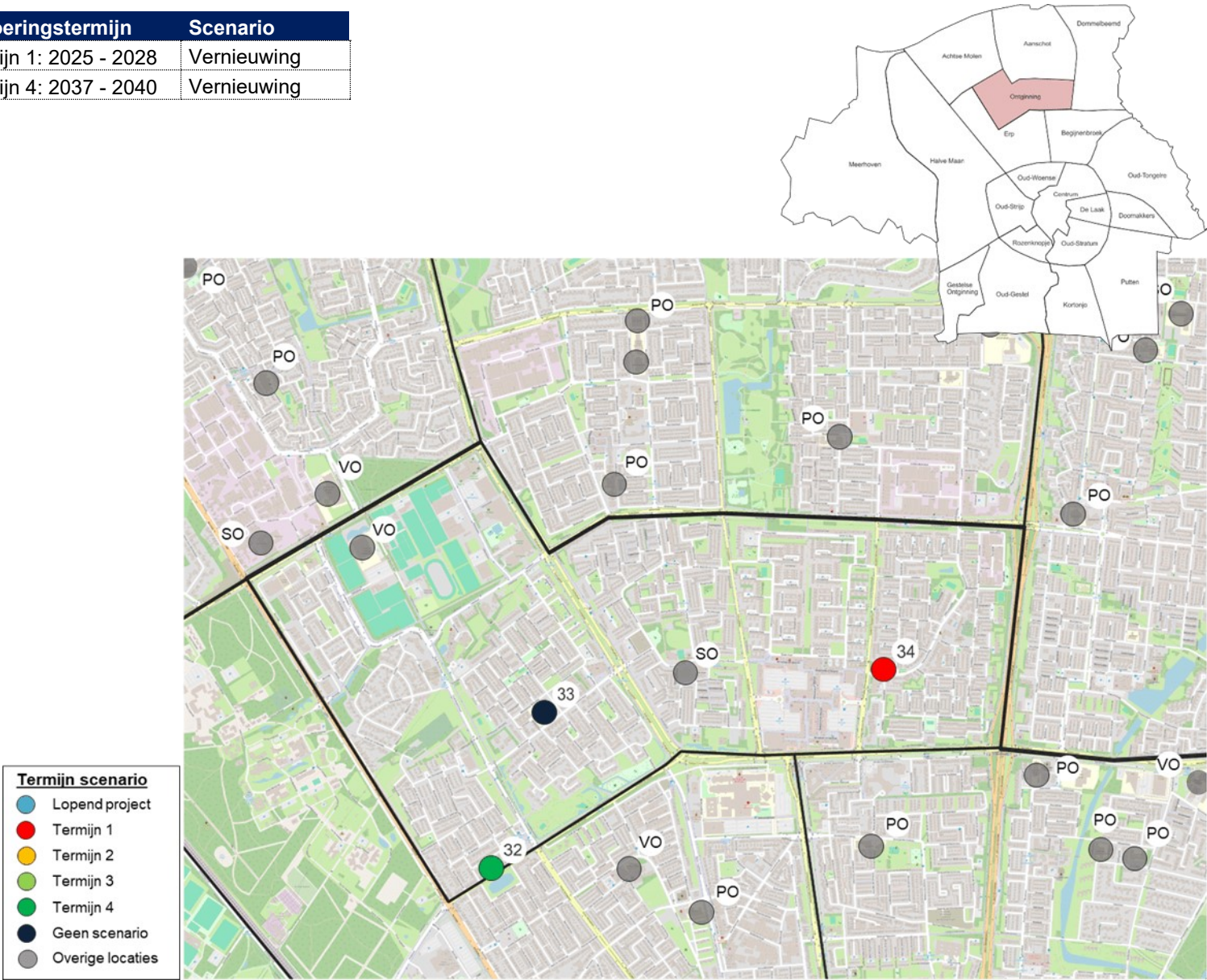
In de wijk Ontginning dient één schoolgebouw binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden, namelijk Basisschool Cornelis Jetses, en één gebouw binnen een termijn van 10-20 jaar, namelijk SALTO Basisschool De Opbouw.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-4: Vertrekpunt scenario's wijk Ontginning

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
34	Basisschool Cornelis Jetses	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
32	SALTO Basisschool De Opbouw	Termijn 4: 2037 - 2040	Vernieuwing

5.1.5 Wijk Begijnenbroek

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

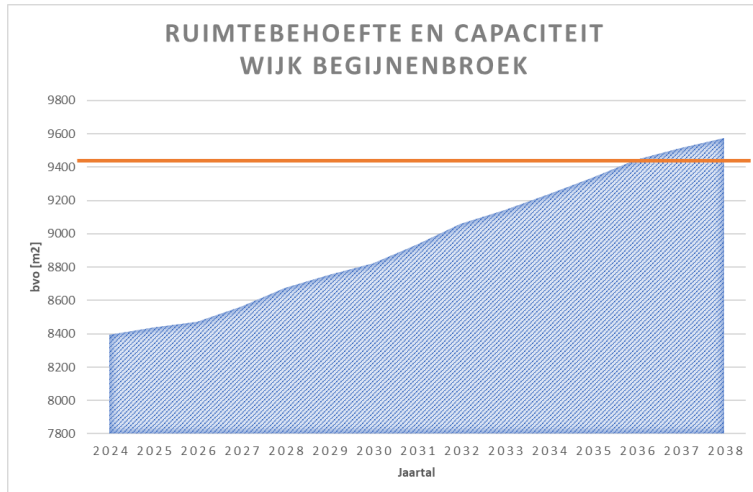
De wijk Begijnenbroek telde in januari 2024 862 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 23,4% (+202 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Begijnenbroek 323 woningen opgenomen, onder andere Winkelcentrum Woensel en langs de HOV-lijn. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijken Ontginning, Oud-Woensel en Centrum.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Begijnenbroek zijn vier PO-scholen en één SBO-school gevestigd. In totaal is er in deze wijk 7.563 m² bvo aan PO-capaciteit en 1.888 m² bvo aan SBO-capaciteit aanwezig. In de wijk Begijnenbroek wordt binnen de huidige prognose een groei verwacht en is er te weinig capaciteit om dit op te vangen.

Figuur 5-6 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Begijnenbroek

Bij de Wethouder van Eupenschool is er op dit moment al een ruimtetekort van meer dan 55 m². Daarnaast wordt er een ruimtetekort van meer dan 55 m² verwacht bij de

Vrije School Brabant. Het verwachte ruimtetekort kan bij beide scholen opgenomen worden bij de vernieuwing van de gebouwen.

Kwalitatief: gebouwelijk

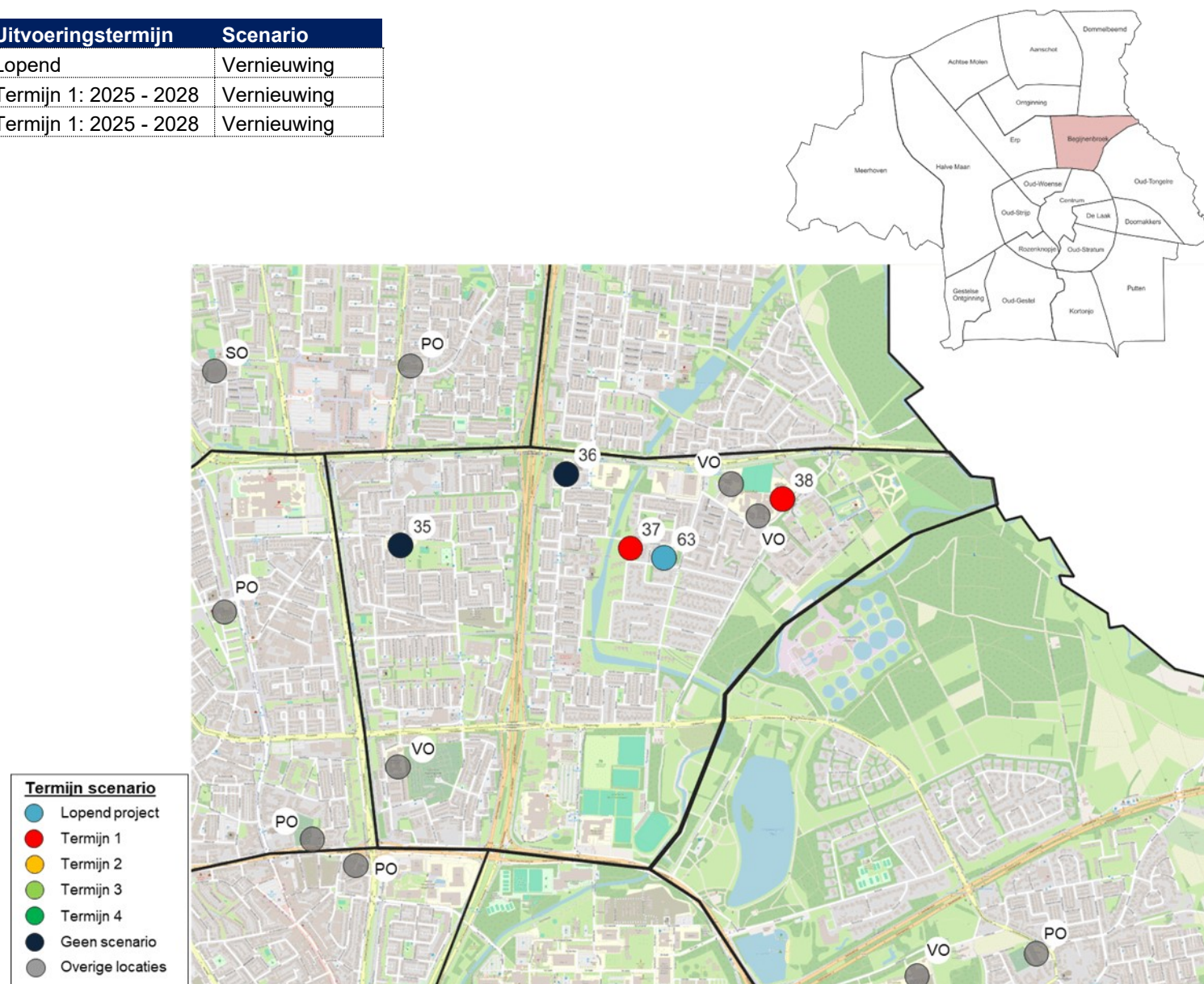
In de wijk Begijnenbroek dienen twee schoolgebouwen binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden, namelijk Wethouder van Eupenschool en Vrije School Brabant (VBS Woensel). Voor Petraschool geldt dat deze opgenomen wordt in SBO Noord plan (lopend project).

Vertretpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-5: Vertrekpunt scenario's wijk Begijnenbroek

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
63	SBO Noord (Petraschool)	Lopend	Vernieuwing
37	Wethouder van Eupenschool	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
38	Vrije School Brabant (VBS Woensel)	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing

5.1.6 Wijk Erp

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

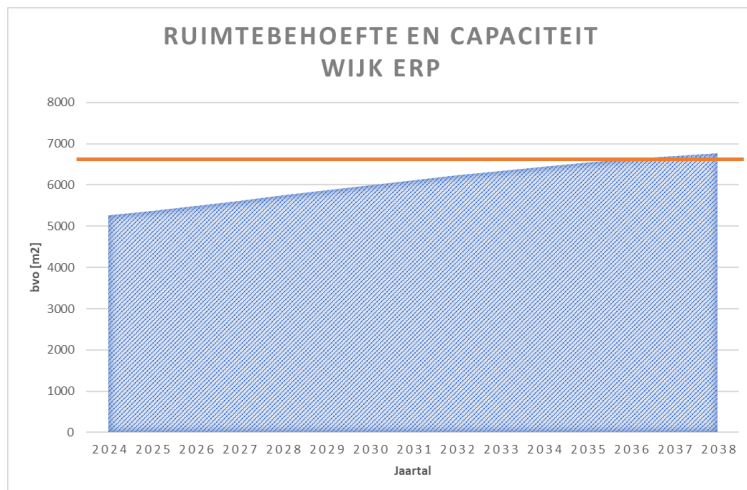
De wijk Erp telde in januari 2024 1.372 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 34,5% (+473 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Erp 1.282 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijken Ontginning en Oud-Woensel.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Erp zijn drie PO-scholen en een voorziening voor internationale leerlingen (De Wereldwijzer) gevestigd. In totaal is er in deze wijk 6.789 m² bvo aan PO-capaciteit aanwezig. In de wijk Erp wordt binnen de huidige prognose een groei verwacht.

Figuur 5-7 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Erp

Op twee scholen wordt een ruimtetekort verwacht, namelijk bij 't Palet en Tarieq Ibnou Ziyad. Bij Tarieq Ibnou Ziyad wordt een uitbreiding gerealiseerd binnen IHP Gestel. Bij

't Palet is er vanaf 2027 een ruimtetekort van meer dan 55 m² en heeft de school conform de verordening recht op uitbreiding. Om deze reden wordt er rekening gehouden met een uitbreiding van deze school binnen het IHP.

Kwalitatief: gebouwelijk

In de wijk Erp dient één schoolgebouw binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden, namelijk De Wereldwijzer (Pastoriestraat). en één gebouw binnen een termijn van 5-10 jaar, namelijk Atalanta.

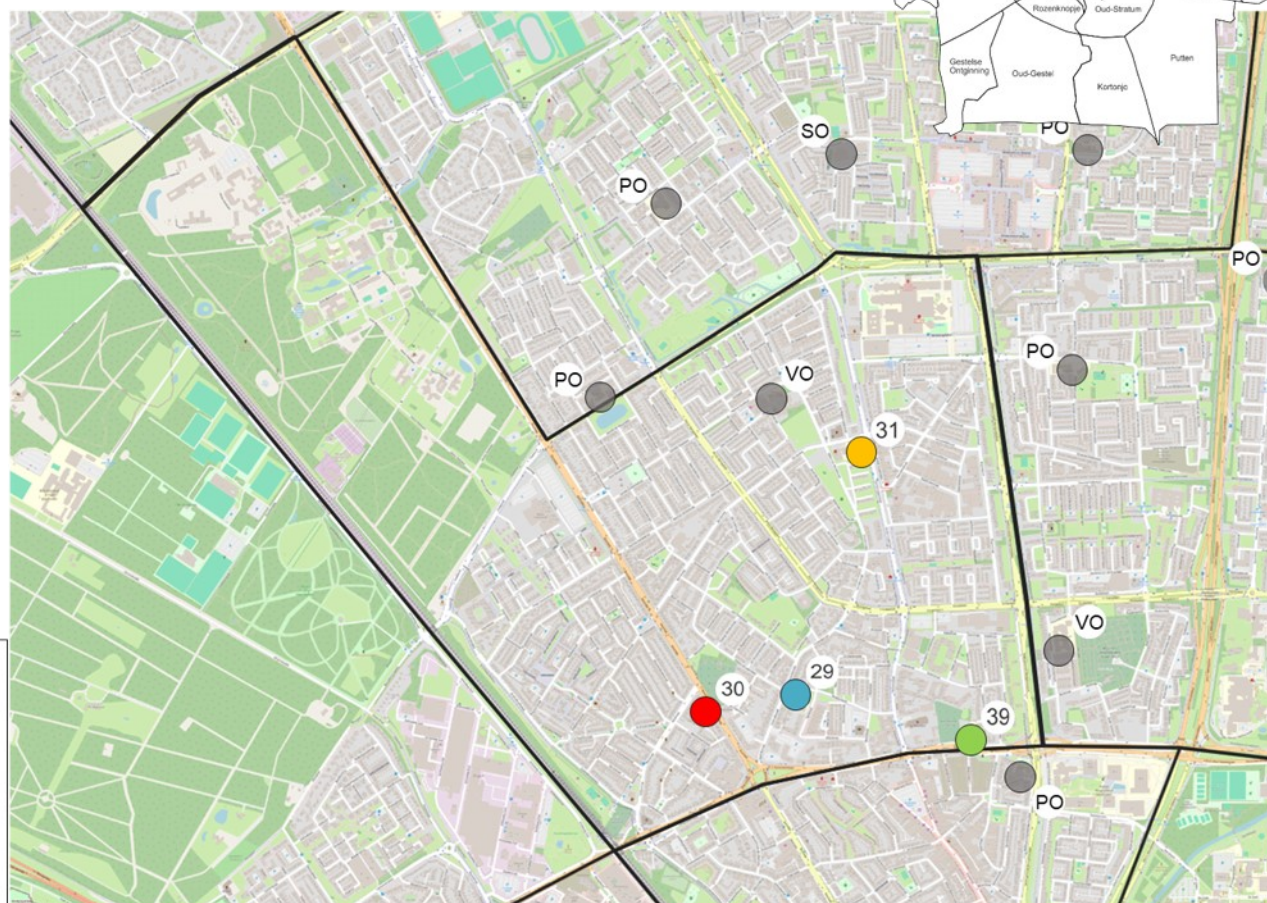
Voor De Wereldwijzer wordt aangegeven door het schoolbestuur om deze integraal met basisschool Fellenoord te vernieuwen. De Wereldwijzer wordt daarom in termijn 3 opgenomen.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-6: Vertrekpunt scenario's wijk Erp

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
29	Tarieq Ibnoe Ziyad	Lopend	Uitbreiding binnen IHP Gestel
30	't Palet	Termijn 1: 2025 - 2028	Uitbreiding
31	Atalanta	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing
39	De Wereldwijzer (Pastoriestraat)	Termijn 3: 2033 - 2036	Vernieuwing

Termijn scenario	
●	Lopend project
●	Termijn 1
●	Termijn 2
●	Termijn 3
●	Termijn 4
●	Geen scenario
●	Overige locaties

5.1.7 Wijk Oud-Woensel

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

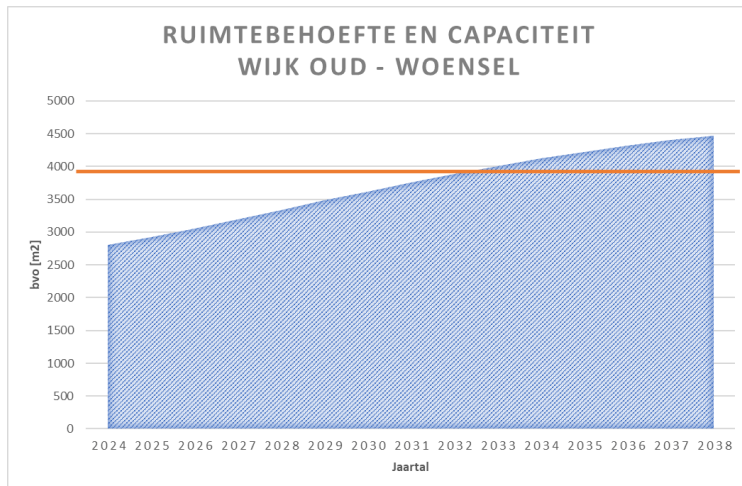
De wijk Oud-Woensel telde in januari 2024 704 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een sterke groei van de basisgeneratie verwacht van 96,6% (680 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Oud-Woensel 758 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijken Centrum, Oud-Strijp en Erp.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Oud-Woensel zijn twee PO-scholen gevestigd met een capaciteit van 3.951 m² bvo. In de wijk Oud-Woensel wordt binnen de huidige prognose een sterke groei verwacht.

Figuur 5-8 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Oud-Woensel

Op beide scholen wordt een ruimtetekort verwacht. Bij De Driestam is er vanaf 2032 een ruimtetekort van meer dan 55 m² en bij Fellenoord vanaf 2038. Beide scholen

hebben conform de verordening recht op uitbreiding. Om deze reden wordt er rekening gehouden met een uitbreiding van deze scholen binnen het IHP.

Kwalitatief: gebouwelijk

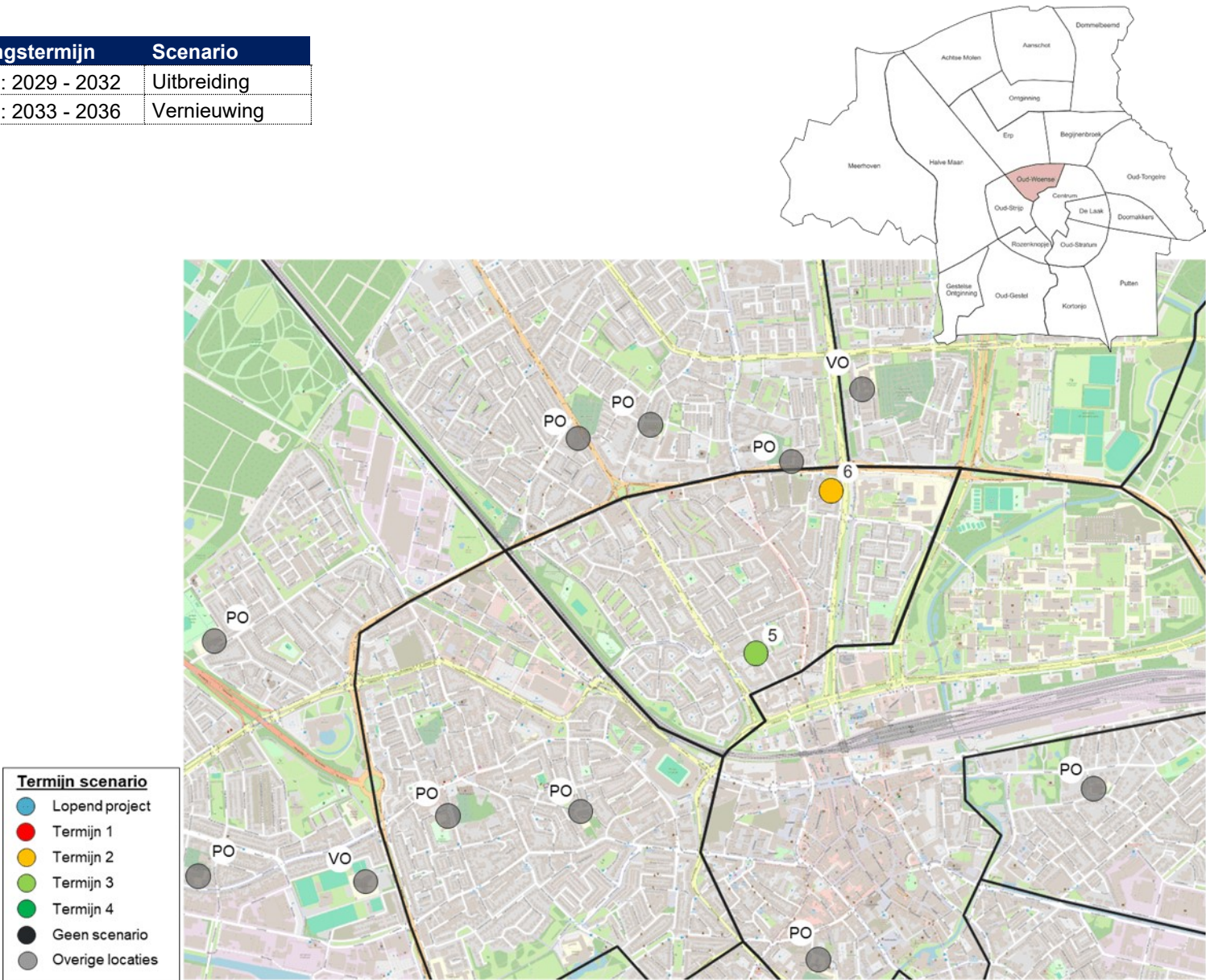
In de wijk Oud-Woensel dient één schoolgebouw binnen een termijn van 10-20 jaar vernieuwd te worden, namelijk Fellenoord.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-7: Vertrekpunt scenario's wijk Oud-Woensel

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
6	Jenaplanschool De Driestam	Termijn 2: 2029 - 2032	Uitbreiding
5	Fellenoord	Termijn 3: 2033 - 2036	Vernieuwing

5.1.8 Wijk Oud-Strijp

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

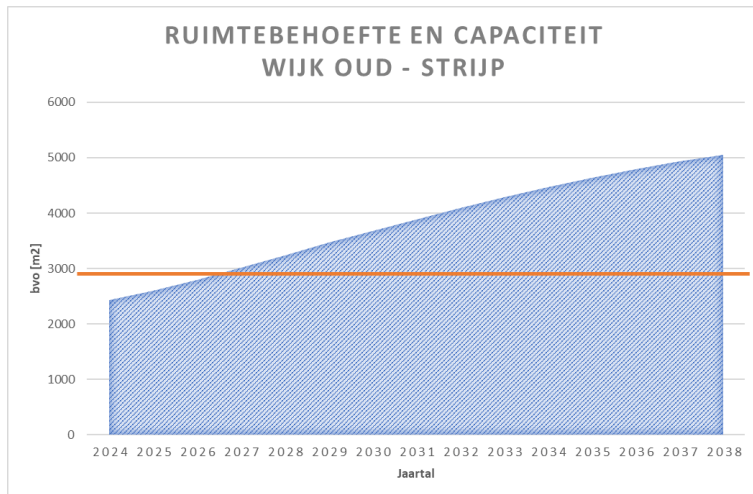
De wijk Oud-Strijp telde in januari 2024 775 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een sterke groei van de basisgeneratie verwacht van 148,8% (1.154 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Oud-Strijp 3.212 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijken Centrum en Oud-Woensel.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Oud-Strijp zijn twee PO-scholen gevestigd met een capaciteit van 2.967 m² bvo. In de wijk Oud-Strijp wordt binnen de huidige prognose een sterke groei verwacht.

Figuur 5-9 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Oud-Strijp

Op beide scholen wordt een ruimtetekort verwacht. Bij Trudo wordt vanaf 2026 een ruimtetekort van meer dan 55 m² verwacht en bij Basisschool De Bergen vanaf 2030. Beide scholen hebben conform de verordening recht op uitbreiding.

Binnen de ring van Eindhoven zijn er meer wijken waar de komende jaren grote woningbouwontwikkelingen gerealiseerd worden en de vraag naar onderwijshuisvesting in extreme mate stijgt. Voor deze wijken wordt een gezamenlijk plan gemaakt om de leerlingen toe te wijzen aan locaties en (bestaande en nieuwe) locaties aan te wijzen waar extra capaciteit gerealiseerd kan worden.

Kwalitatief: gebouwelijk

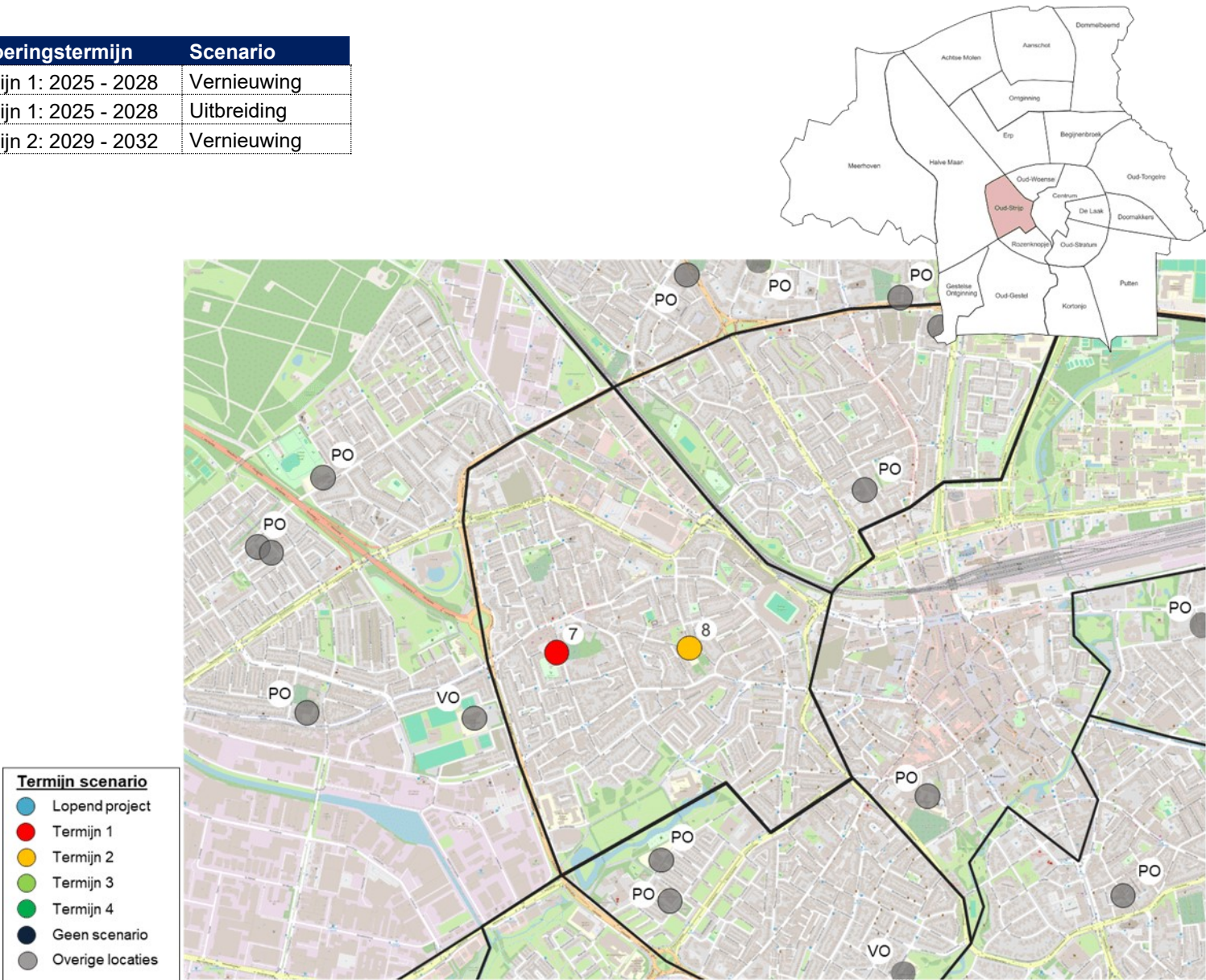
In de wijk Oud-Strijp dient één schoolgebouw binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden, namelijk Trudo, en één gebouw binnen een termijn van 5-10 jaar, namelijk Basisschool De Bergen.

Vertretpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-8: Vertrekpunt scenario's wijk Oud-Strijp

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
7	Trudo	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
-	Uitbreiden capaciteit Oud-Strijp	Termijn 1: 2025 - 2028	Uitbreiding
8	Basisschool De Bergen	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing

5.1.9 Wijk Halve Maan

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

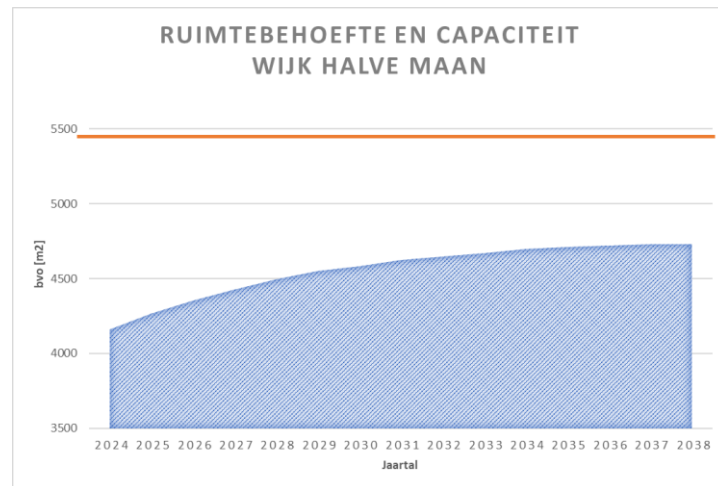
De wijk Halve Maan telde in januari 2024 1.096 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 10,9% (+120 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Halve Maan 464 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijken Erp en Oud-Strijp.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Halve Maan zijn drie PO-scholen gevestigd met een capaciteit van 5.477 m² bvo. In de wijk Halve Maan wordt binnen de huidige prognose een groei verwacht.

Figuur 5-10 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Halve Maan

Op één school wordt een ruimtetekort verwacht, namelijk Theresia. Bij Theresia is er vanaf 2037 een ruimtetekort van meer dan 55 m² en heeft de school conform de verordening recht op uitbreiding. Dit kan bij de vernieuwing van de school opgepakt worden.

Kwalitatief: gebouwelijk

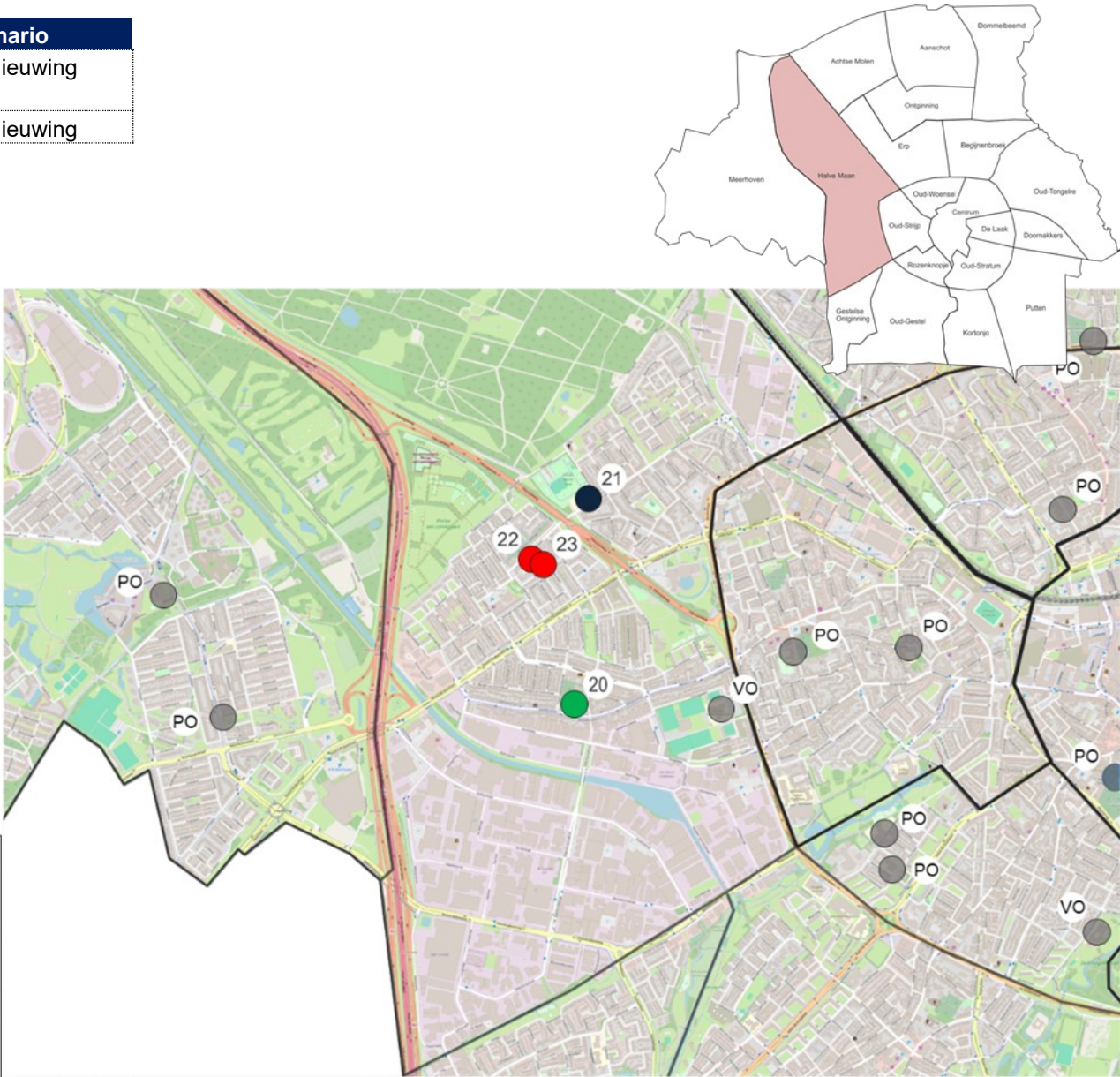
In de wijk Halve Maan dient één schoolgebouw binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden, namelijk De Schakel (nevenlocatie), en twee gebouwen binnen een termijn van 10-20 jaar, namelijk De Schakel (hoofdlocatie) en Theresia. Besloten is dat de vernieuwing van beide locaties van De Schakel in termijn 0 – 5 jaar zal plaats vinden.

Vertretpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-9: Vertrekpunt scenario's wijk Halve Maan

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
23	De Schakel	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
22	(beide locaties)		
20	Theresia	Termijn 4: 2037 - 2040	Vernieuwing

5.1.10 Wijk Meerhoven

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

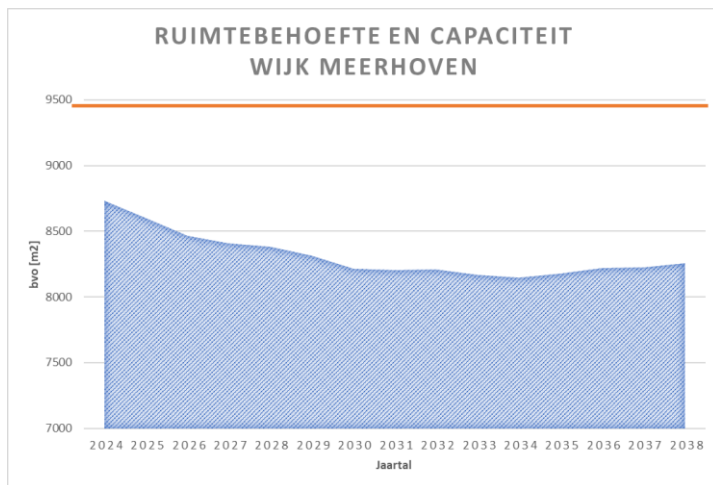
De wijk Meerhoven telde in januari 2024 1.760 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een krimp van de basisgeneratie verwacht van -20,8% (-367 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Meerhoven 322 woningen opgenomen.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Meerhoven zijn drie PO-scholen gevestigd met een capaciteit van 9.468 m² bvo. In de wijk Meerhoven wordt binnen de huidige prognose een krimp verwacht. Binnen Meerhoven is de verwachting dan ook dat er een groter ruimteoverschot gaat ontstaan.

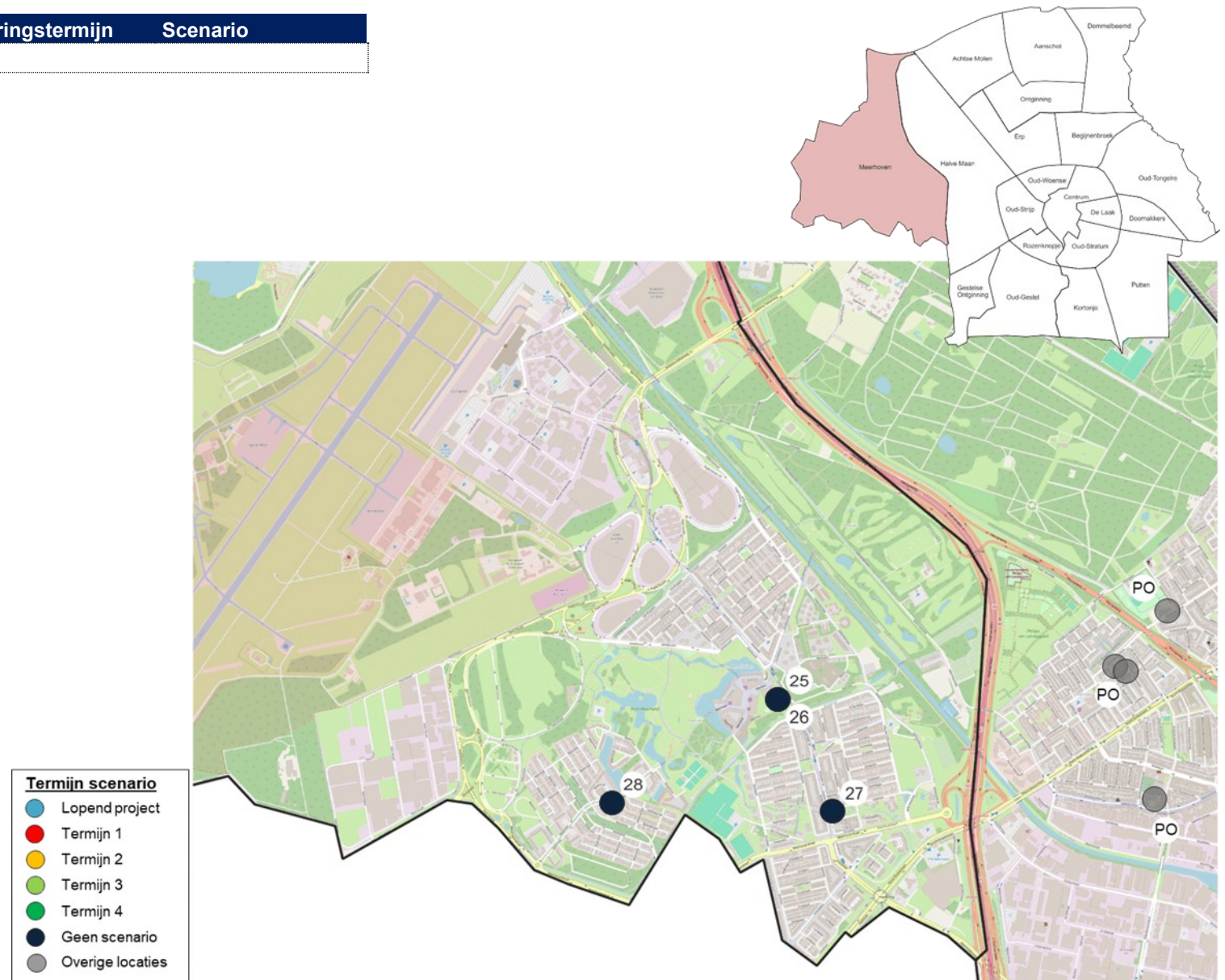
Figuur 5-11 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Meerhoven

Kwalitatief: gebouwelijk

In de wijk Meerhoven is geen vernieuwingsvraagstuk.

Tabel 5-10: Vertrekpunt scenario's wijk Meerhoven

School	Uitvoeringstermijn	Scenario
Geen projecten		

5.1.11 Wijk Rozenknopje

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

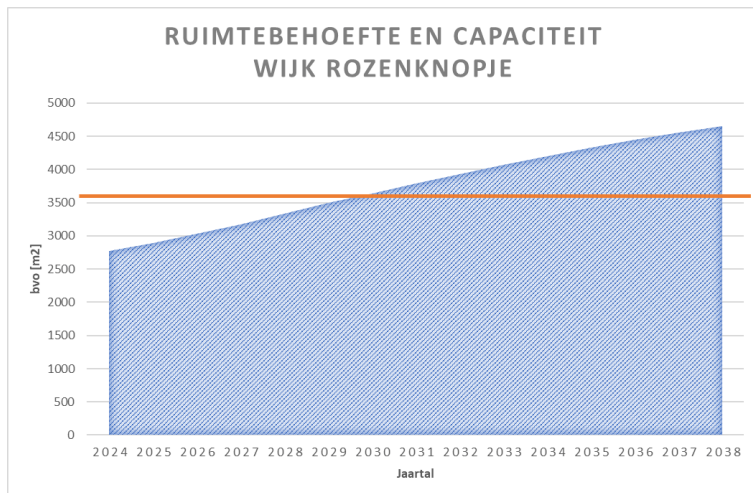
De wijk Rozenknopje telde in januari 2024 434 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een (sterke) groei van de basisgeneratie verwacht van 59,7% (259 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Rozenknopje 151 woningen opgenomen. Er dient wel rekening gehouden te worden met woningbouw-ontwikkelingen in de naastgelegen wijken (Centrum, Oud-Strijp en Oud-Gestel).

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Rozenknopje is één PO-school en één SBO-school gevestigd. In totaal is er in deze wijk 1.629 m² bvo aan PO-capaciteit aanwezig en 1.993 m² bvo aan SBO-capaciteit. In de wijk Rozenknopje wordt binnen de huidige prognose een groei verwacht.

Figuur 5-12 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Rozenknopje

Op De Troubadour wordt een ruimtetekort verwacht; vanaf 2024 is er al een ruimtetekort van meer dan 55 m² en heeft de school conform de verordening recht op

uitbreiding. Om deze reden wordt er rekening gehouden met een uitbreiding van deze school binnen het IHP.

Binnen de ring van Eindhoven zijn er meer wijken waar de komende jaren grote woningbouwontwikkelingen gerealiseerd worden en de vraag naar onderwijshuisvesting in extreme mate stijgt. Voor deze wijken wordt een gezamenlijk plan gemaakt om de leerlingen toe te wijzen aan locaties en (bestaande en nieuwe) locaties aan te wijzen waar extra capaciteit gerealiseerd kan worden.

Kwalitatief: gebouwelijk

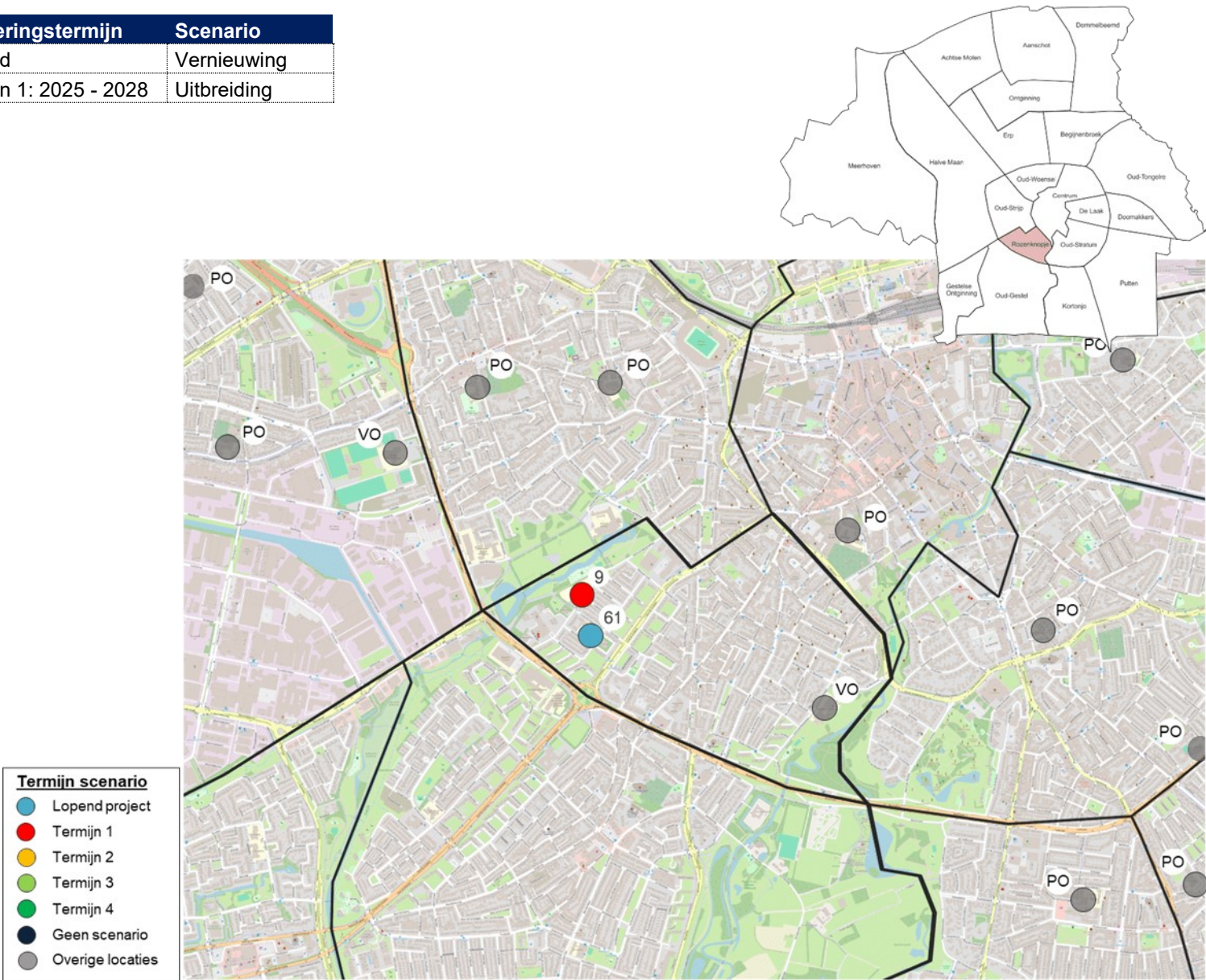
Voor Jan Nieuwenhuizen geldt dat deze is opgenomen in SBO Zuid plan. Er zijn aanvullend hierop geen vervangingsvraagstukken.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-11: Vertrekpunt scenario's wijk Rozenknopje

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
61	SBO Zuid (Jan Nieuwenhuizen)	Lopend	Vernieuwing
9	De Troubadour	Termijn 1: 2025 - 2028	Uitbreiding

5.1.12 Wijk Centrum

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

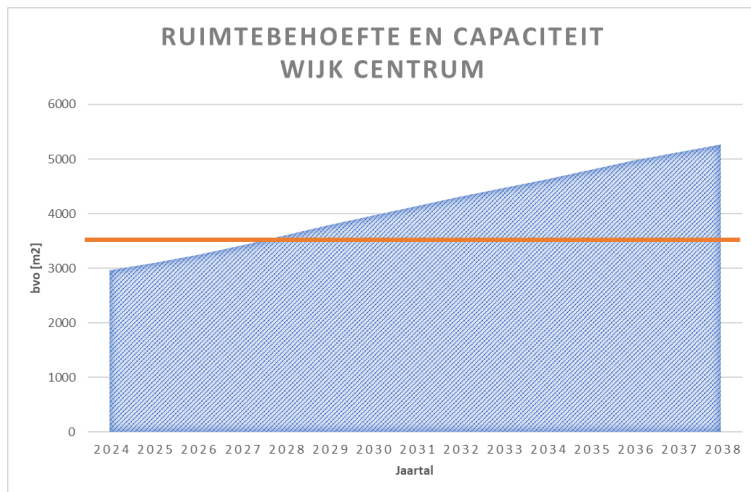
De wijk Centrum telde in januari 2024 275 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een sterke groei van de basisgeneratie verwacht van 581,2% (+1.600 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Centrum 6.039 woningen opgenomen, onder andere binnen Knoop XL. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijken Oud-Strijp, Oud-Woensel en Oud-Stratum.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Centrum is één PO-school gevestigd met een capaciteit van 3.625 m² bvo. In de wijk Centrum wordt binnen de huidige prognose een sterke groei verwacht die ook opgevangen zal worden binnen de omliggende wijken.

Figuur 5-13 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Centrum

Op De Trinoom wordt een ruimtetekort verwacht; vanaf 2029 is er een ruimtetekort van meer dan 55 m² en heeft de school conform de verordening recht op uitbreiding. Om deze reden wordt er rekening gehouden met een uitbreiding van deze school binnen het IHP.

Binnen de ring van Eindhoven zijn er meer wijken waar de komende jaren grote woningbouwontwikkelingen gerealiseerd worden en de vraag naar onderwijshuisvesting in extreme mate stijgt. Voor deze wijken wordt een gezamenlijk plan gemaakt om de leerlingen toe te wijzen aan locaties en (bestaande en nieuwe) locaties aan te wijzen waar extra capaciteit gerealiseerd kan worden.

Kwalitatief: gebouwelijk

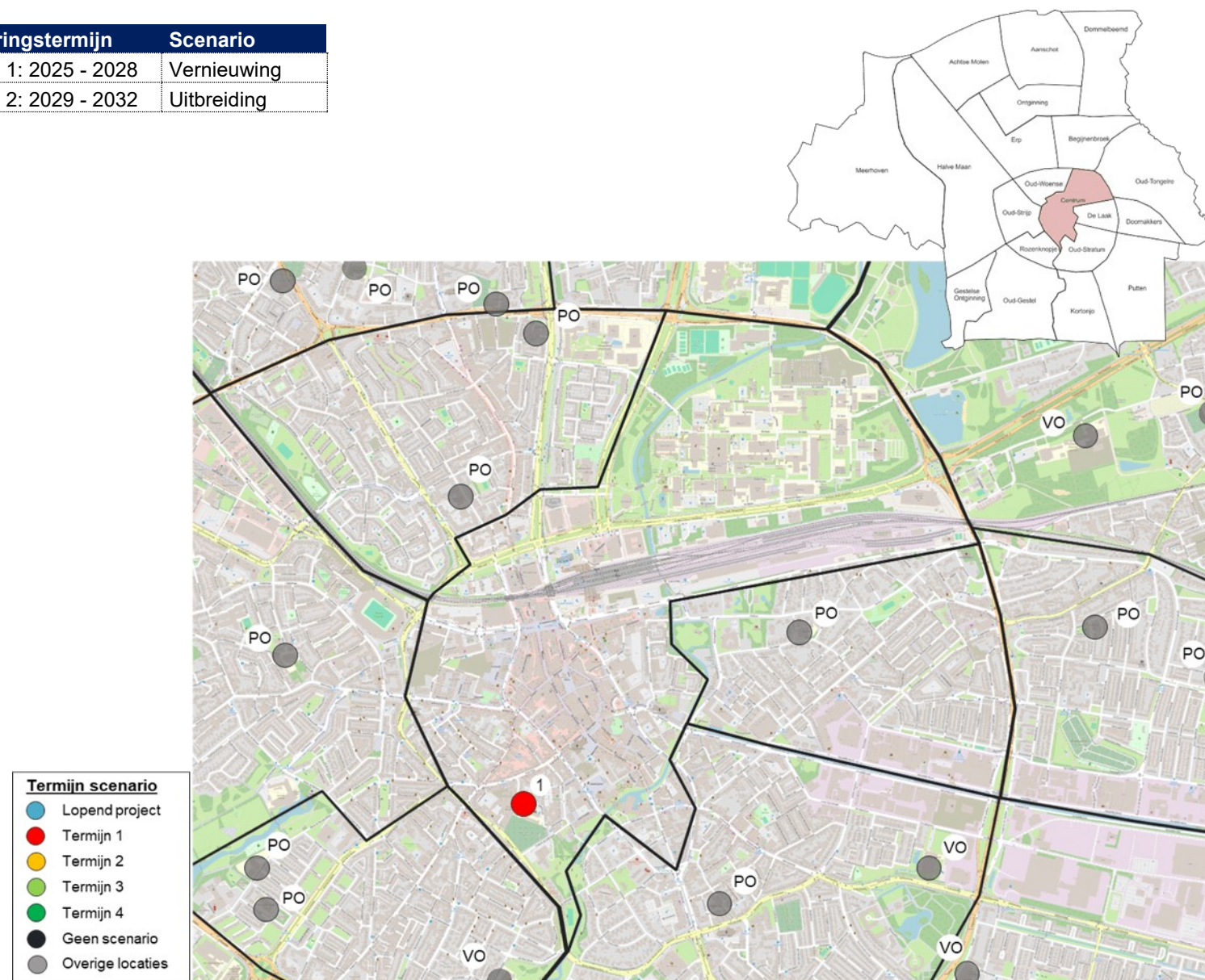
In de wijk Centrum dient De Trinoom binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-12: Vertrekpunt scenario's wijk Centrum

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
1	Montessorischool De Trinoom	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
-	Uitbreiden capaciteit centrum	Termijn 2: 2029 - 2032	Uitbreiding

5.1.13 Wijk De Laak

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

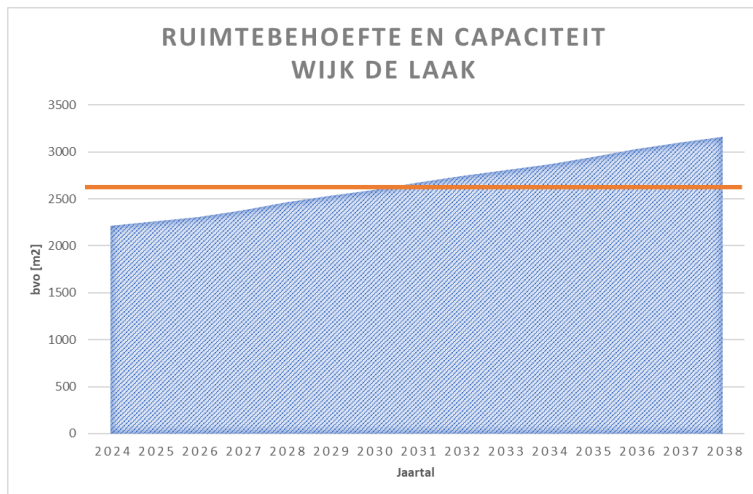
De wijk De Laak telde in januari 2024 416 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 42% (+175 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk De Laak 160 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijken Centrum, Oud-Stratum en Doornakkers.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk De Laak is één PO-school gevestigd met een capaciteit van 2.587 m² bvo. In de wijk De Laak wordt binnen de huidige prognose een groei verwacht.

Figuur 5-14 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk De Laak

Op Basisschool Reigerlaan wordt een ruimtetekort verwacht; vanaf 2031 is er een ruimtetekort van meer dan 55 m² en heeft de school conform de verordening recht op uitbreiding. Om deze reden wordt er rekening gehouden met een uitbreiding van deze school binnen het IHP.

Binnen de ring van Eindhoven zijn er meer wijken waar de komende jaren grote woningbouwontwikkelingen gerealiseerd worden en de vraag naar onderwijshuisvesting in extreme mate stijgt. Voor deze wijken wordt een gezamenlijk plan gemaakt om de leerlingen toe te wijzen aan locaties en (bestaande en nieuwe) locaties aan te wijzen waar extra capaciteit gerealiseerd kan worden.

Kwalitatief: gebouwelijk

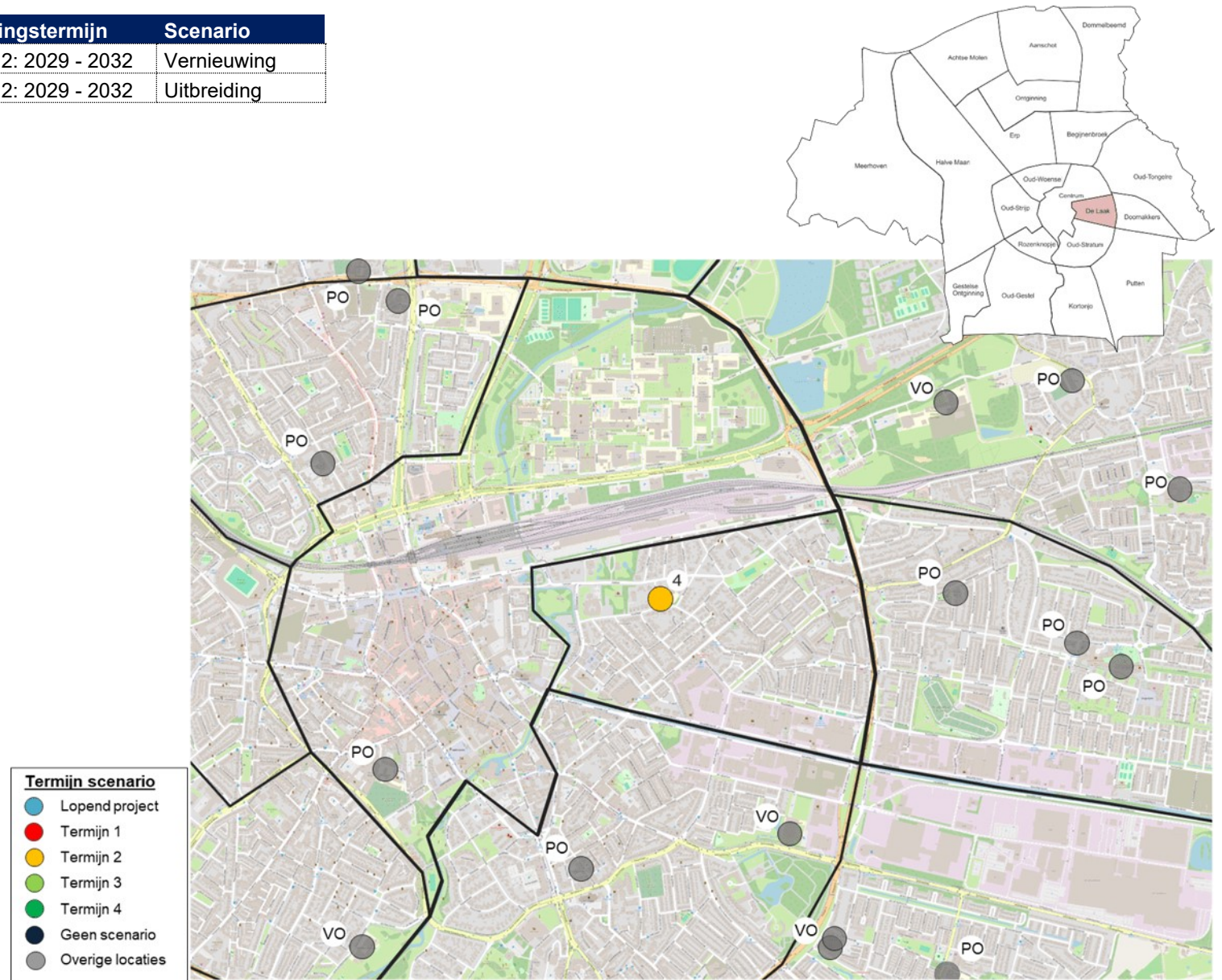
In de wijk De Laak dient Basisschool Reigerlaan binnen een termijn van 5-10 jaar vernieuwd te worden.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-13: Vertrekpunt scenario's wijk De Laak

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
4	Basisschool Reigerlaan	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing
-	Uitbreiden capaciteit De Laak	Termijn 2: 2029 - 2032	Uitbreiding

5.1.14 Wijk Oud-Tongelre

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

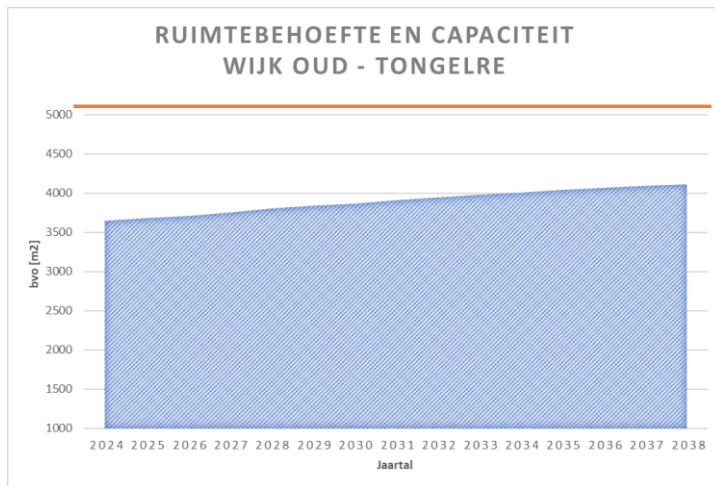
De wijk Oud-Tongelre telde in januari 2024 710 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 11% (79 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Oud-Tongelre 133 woningen opgenomen.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Oud-Tongelre zijn twee PO-scholen gevestigd met een capaciteit van 5.102 m² bvo. In de wijk Oud-Tongelre wordt binnen de huidige prognose een groei verwacht.

Figuur 5-15 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Oud-Tongelre

Op één school wordt een ruimtetekort verwacht, namelijk bij De Boog. Bij De Boog is er vanaf 2032 een ruimtetekort van meer dan 55 m² en heeft de school conform de verordening recht op uitbreiding. Om deze reden wordt er rekening gehouden met een uitbreiding van deze school binnen het IHP.

Kwalitatief: gebouwelijk

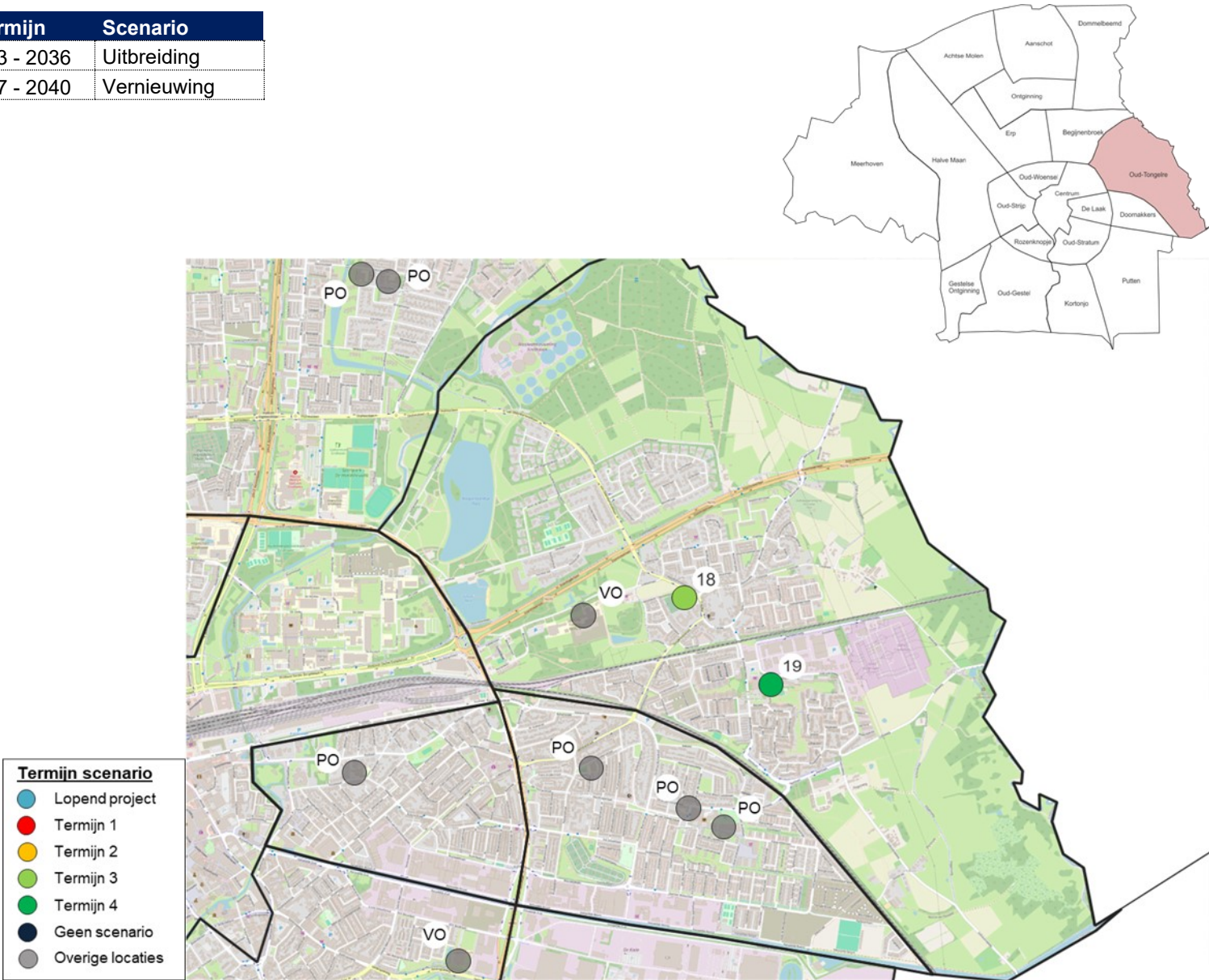
In de wijk Oud-Tongelre dient één schoolgebouw binnen een termijn van 10-20 jaar vernieuwd te worden, namelijk Basisschool 't Karregat.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-14: Vertrekpunt scenario's wijk Oud-Tongelre

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
18	De Boog	Termijn 3: 2033 - 2036	Uitbreiding
19	Basisschool 't Karregat	Termijn 4: 2037 - 2040	Vernieuwing

5.1.15 Wijk Doornakkers

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

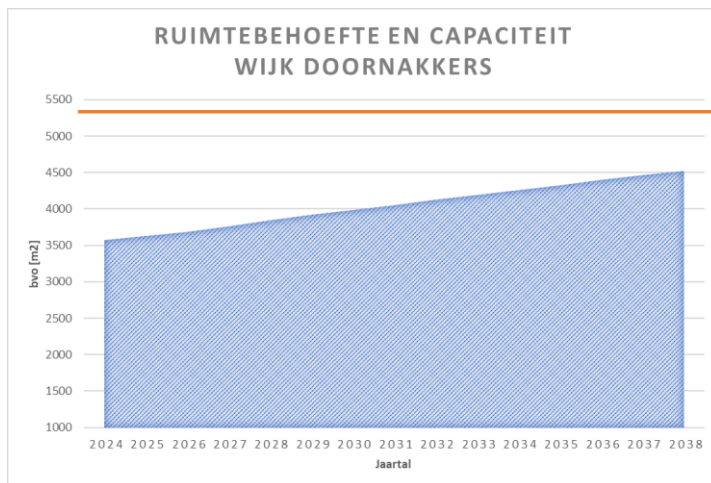
De wijk Doornakkers telde in januari 2024 831 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 15% (122 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Doornakkers 617 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de wijk Oud-Stratum.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Doornakkers zijn twee PO-scholen gevestigd. In totaal is er in deze wijk 5.384 m² bvo aan PO-capaciteit aanwezig. In de wijk Doornakkers wordt binnen de huidige prognose een groei verwacht.

Figuur 5-16 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Doornakkers

Kwalitatief: gebouwelijk

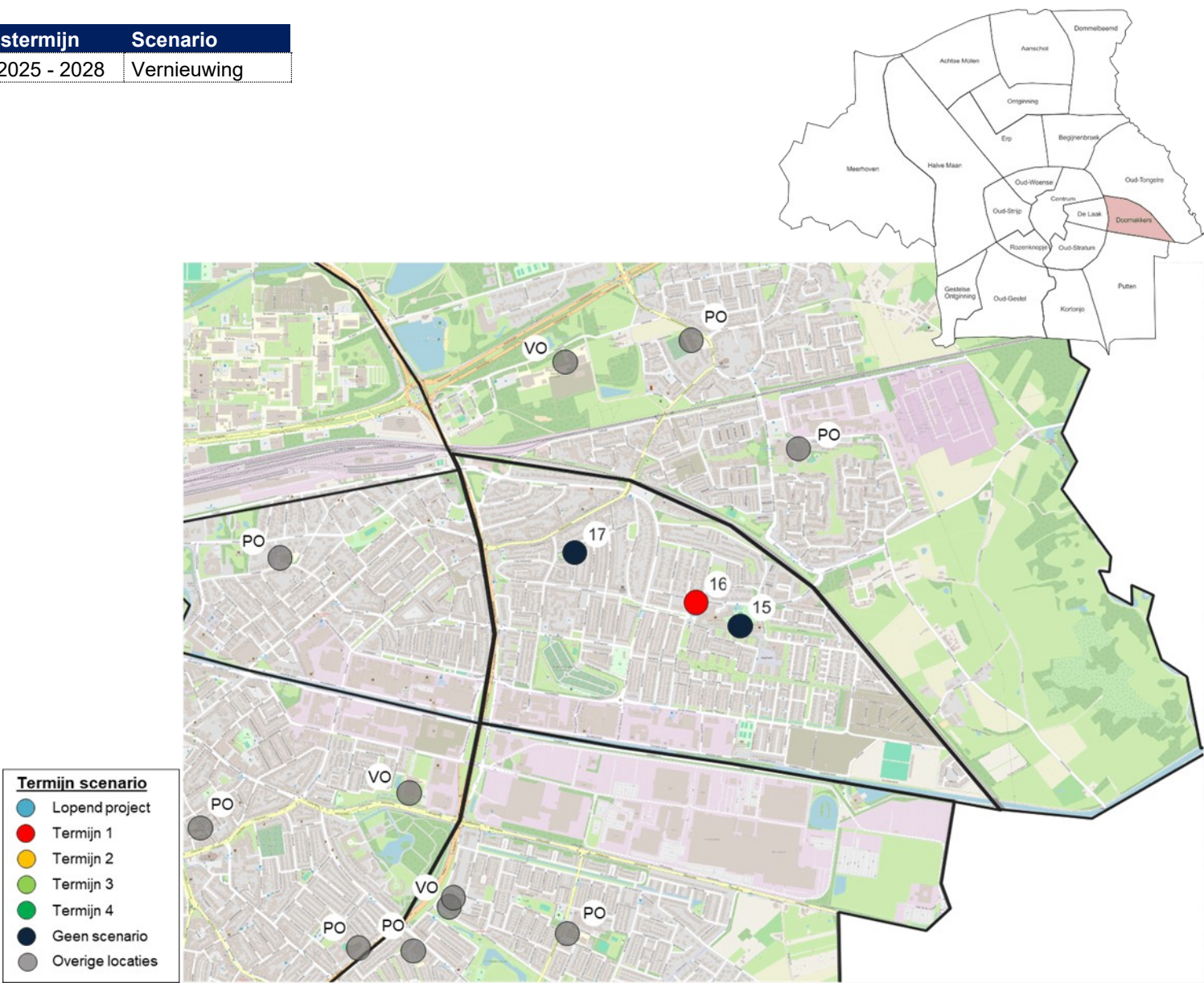
In de wijk Doornakkers dient de BoschAkker (nevenlocatie) binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden. Voor deze locatie dient onderzocht te worden welk scenario passend is, waarbij andere locaties in acht genomen moeten worden.

Vertretpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-15: Vertrekpunt scenario's wijk Doormakkers

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
16	BoschAkker (nevenlocatie)	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing

5.1.16 Wijk Oud-Stratum

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

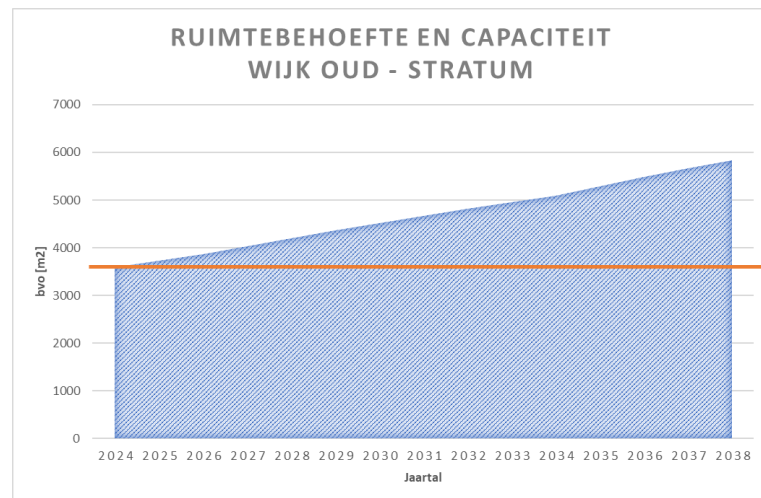
De wijk Oud-Stratum telde in januari 2024 787 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een (sterke) groei van de basisgeneratie verwacht van 86,6% (681 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Oud-Stratum 2.130 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijk Centrum.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Oud-Stratum zijn twee PO-scholen gevestigd met een capaciteit van 3.489 m² bvo. In de wijk Oud-Stratum wordt binnen de huidige prognose een sterke groei verwacht.

Figuur 5-17 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Oud-Stratum

Bij beide scholen is er vanaf 2025 een ruimtetekort van meer dan 55 m² bvo en hebben de scholen conform de verordening recht op uitbreiding.

Binnen de ring van Eindhoven zijn er meer wijken waar de komende jaren grote woningbouwontwikkelingen gerealiseerd worden en de vraag naar onderwijshuisvesting in extreme mate stijgt. Voor deze wijken wordt een gezamenlijk plan gemaakt om de leerlingen toe te wijzen aan locaties en (bestaande en nieuwe) locaties aan te wijzen waar extra capaciteit gerealiseerd kan worden.

Kwalitatief: gebouwelijk

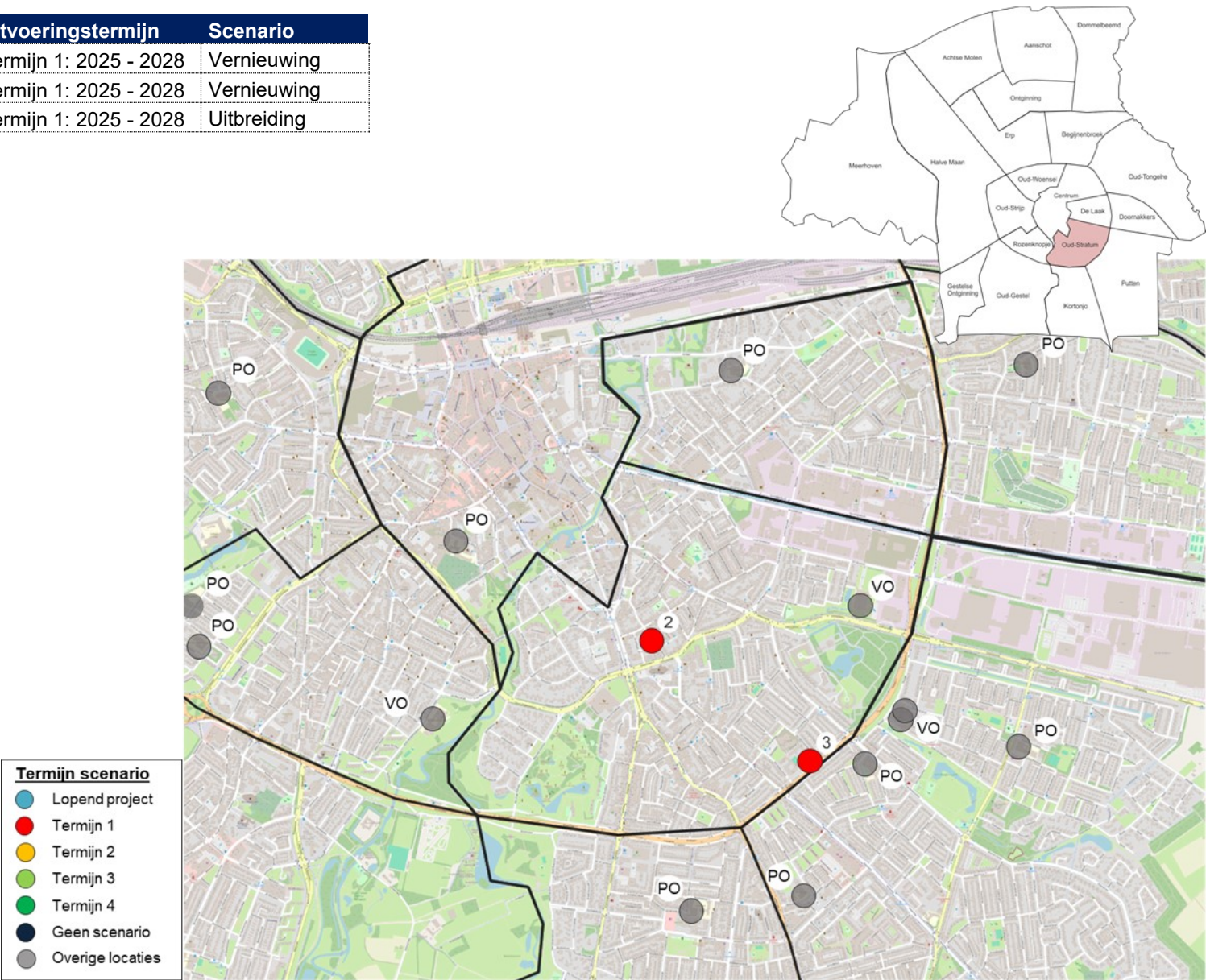
In de wijk Oud-Stratum dienen twee schoolgebouwen binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden, namelijk Basisschool De Hasselbraam en De Wilakkers.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-16: Vertrekpunt scenario's wijk Oud-Stratum

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
2	Basisschool De Hasselbraam	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
3	De Wilakkers	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
-	Uitbreiden capaciteit Oud-Stratum	Termijn 1: 2025 - 2028	Uitbreiding

5.1.17 Wijk Putten

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

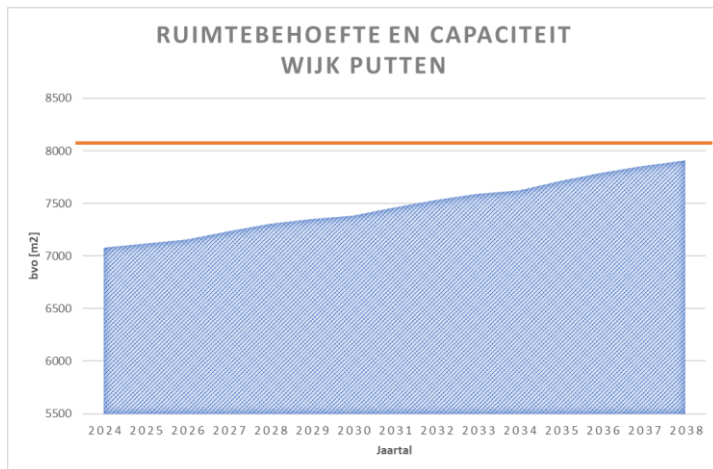
De wijk Putten telde in januari 2024 1.446 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een (lichte) groei van de basisgeneratie verwacht van 3,8% (56 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Putten 153 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijk Oud-Stratum.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Putten zijn drie PO-scholen en één SBO-school gevestigd. In totaal is er in deze wijk 6.389 m² bvo aan PO-capaciteit aanwezig en 1.717 m² bvo aan SBO-capaciteit. In de wijk Putten wordt binnen de huidige prognose een lichte groei verwacht.

Figuur 5-18 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Putten

Op twee scholen wordt een ruimtetekort verwacht, namelijk bij basisschool De Klimboom en bij VBS De Regenboog. Bij VBS De Regenboog is een maximum

gesteld aan het aantal leerlingen, namelijk 300 leerlingen. Binnen de wijk dient capaciteit aanwezig te zijn om de extra leerlingen onderwijs te bieden.

Bij De Klimboom is er vanaf 2024 een ruimtetekort van meer dan 55 m² en heeft de school conform de verordening recht op uitbreiding. Om deze reden wordt er rekening gehouden met een uitbreiding van deze school binnen het IHP.

Kwalitatief: gebouwelijk

In de wijk Putten dienen twee schoolgebouwen binnen een termijn van 0-5 jaar vernieuwd te worden, namelijk basisschool De Klimboom en Beppino Sarto.

Voor De Reis van Brandaan geldt dat deze is opgenomen in SBO Zuid plan. Voor VBS De Regenboog wordt een renovatie uitgevoerd waarmee het schoolgebouw ten minste voor 40 jaar levensduur verlengd wordt.

Vertrekpunt van projecten

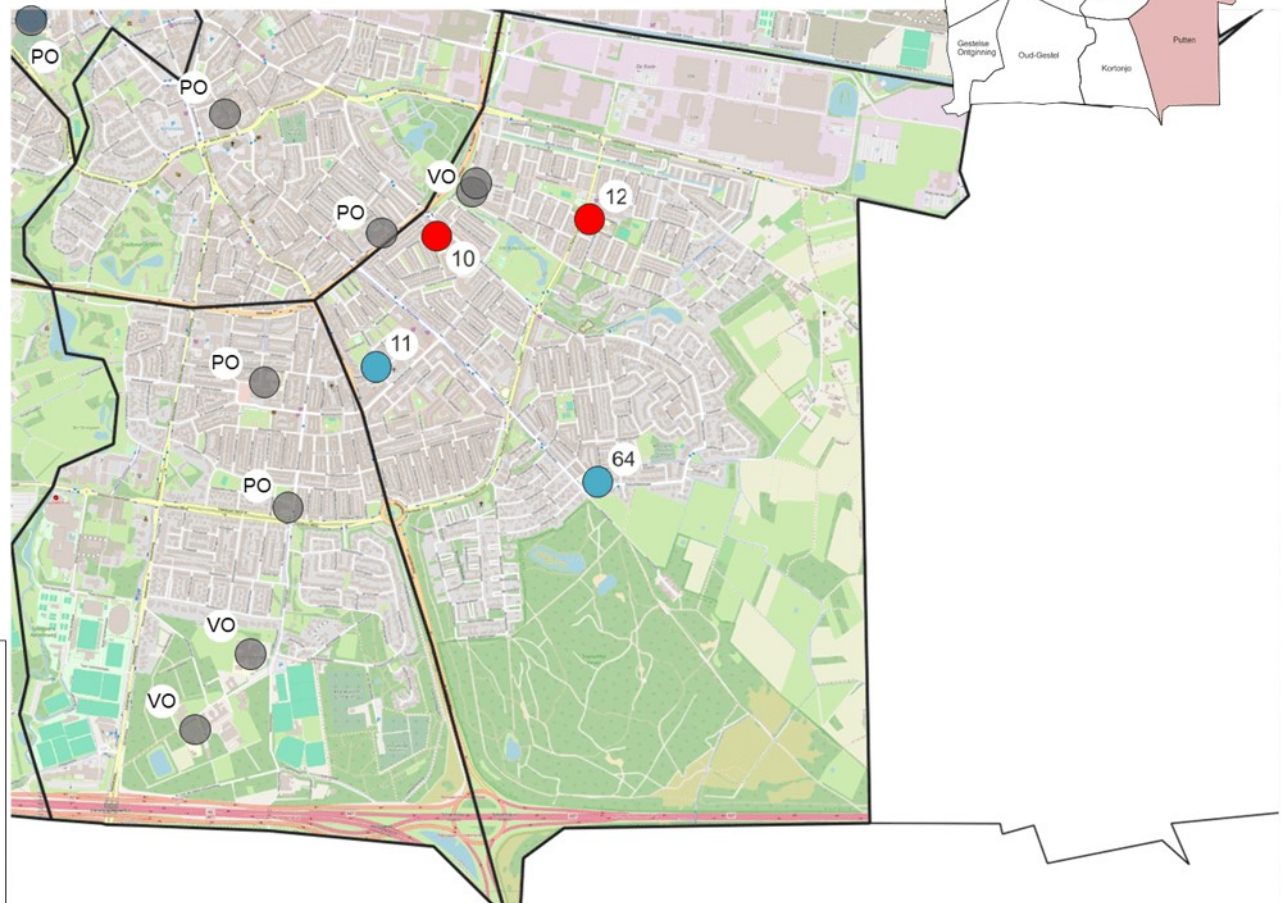
Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-17: Vertrekpunt scenario's wijk Putten

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
11	VBS De Regenboog	Lopend	Renovatie
64	SBO Zuid (De Reis van Brandaan)	Lopend	Vernieuwing
10	Basisschool De Klimboom	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
12	Beppino Sarto	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing

Termijn scenario

- Lopend project
- Termijn 1
- Termijn 2
- Termijn 3
- Termijn 4
- Geen scenario
- Overige locaties

5.1.18 Wijk Kortonjo

Kwantitatief: ontwikkeling van de basisgeneratie

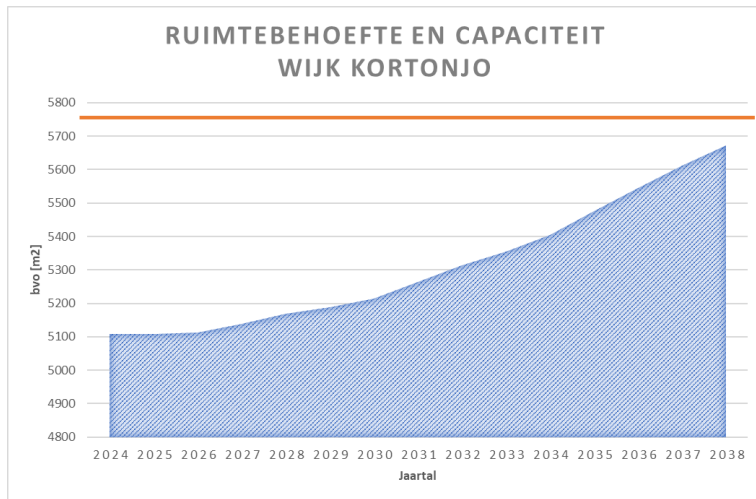
De wijk Kortonjo telde in januari 2024 820 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2038 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 3,7% (+30 kinderen).

Kwantitatief: verwachte woningbouw binnen wijk

In het woningbouwprogramma zijn binnen de wijk Kortonjo 138 woningen opgenomen. Er dient rekening gehouden te worden met woningbouwontwikkelingen in de naastgelegen wijk Oud-Stratum.

Kwantitatief: ruimtebehoefte

In de wijk Kortonjo zijn twee PO-scholen gevestigd met een capaciteit van 5.764 m² bvo. In de wijk Kortonjo wordt binnen de huidige prognose een groei verwacht.

Figuur 5-19 Ruimtebehoefte en capaciteit wijk Kortonjo

Op één school wordt een ruimtetekort verwacht, namelijk bij De Talisman. Met de tijdelijke huisvesting aan de Begoniastraat (voormalige locatie van Vrije Basisschool De Regenboog) wordt het ruimtetekort opgelost. Voor de lange termijn is het wel wenselijk om naar een integraal ontwerp toe te werken van de totale locatie

(schoolgebouw, tijdelijke huisvesting en gymzaal). Indien wenselijk kan dit -in overleg met gemeente en schoolbestuur- gefaseerd plaatsvinden. Voor de gymzaal wordt een separaat traject doorlopen i.v.m. noodzaak.

Kwalitatief: gebouwelijk

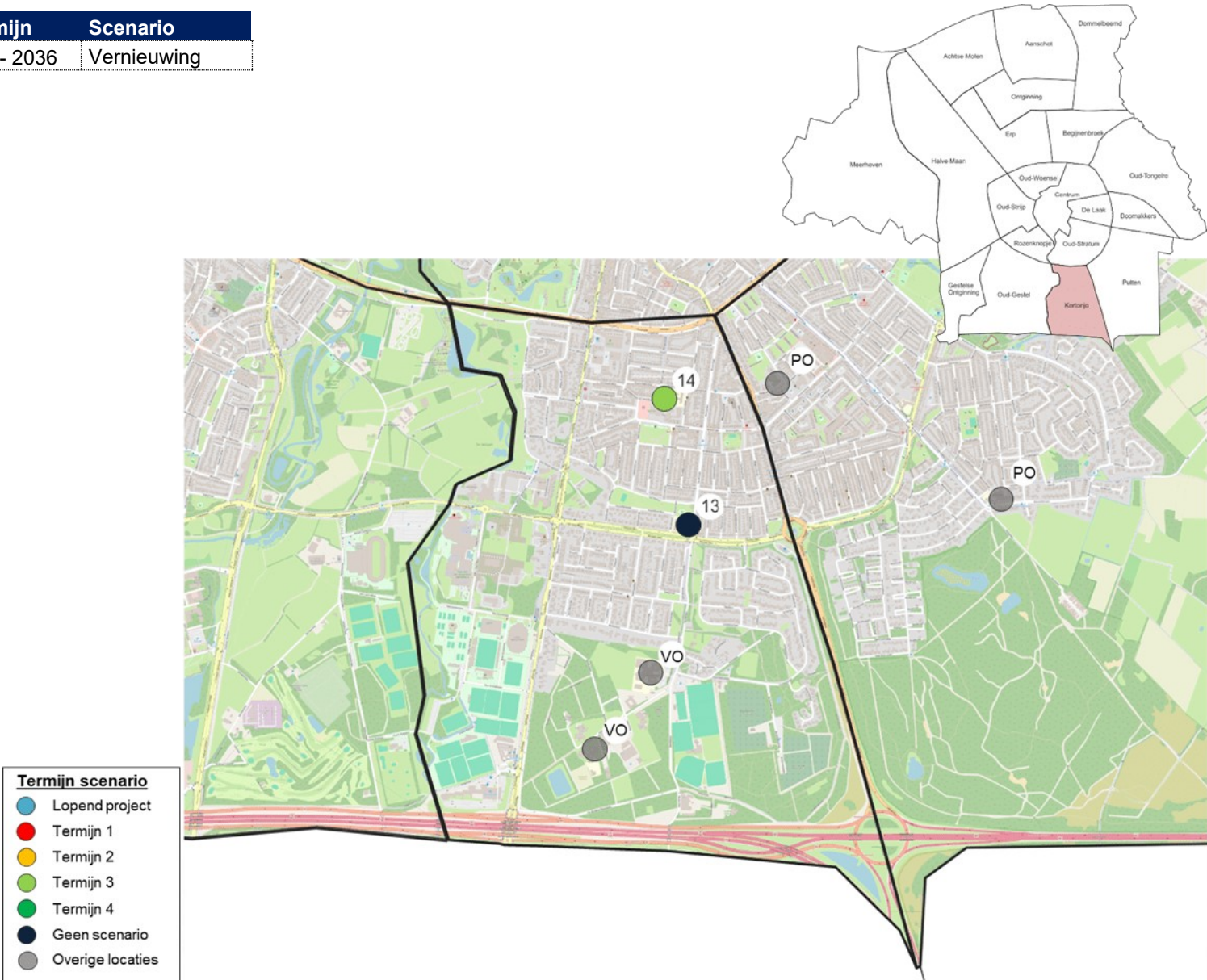
In de wijk Kortonjo dient De Talisman binnen een termijn van 10-20 jaar vernieuwd te worden.

Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-18: Vertrekpunt scenario's wijk Kortonjo

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
14	De Talisman	Termijn 3: 2033 - 2036	Vernieuwing

5.2. Voortgezet onderwijs

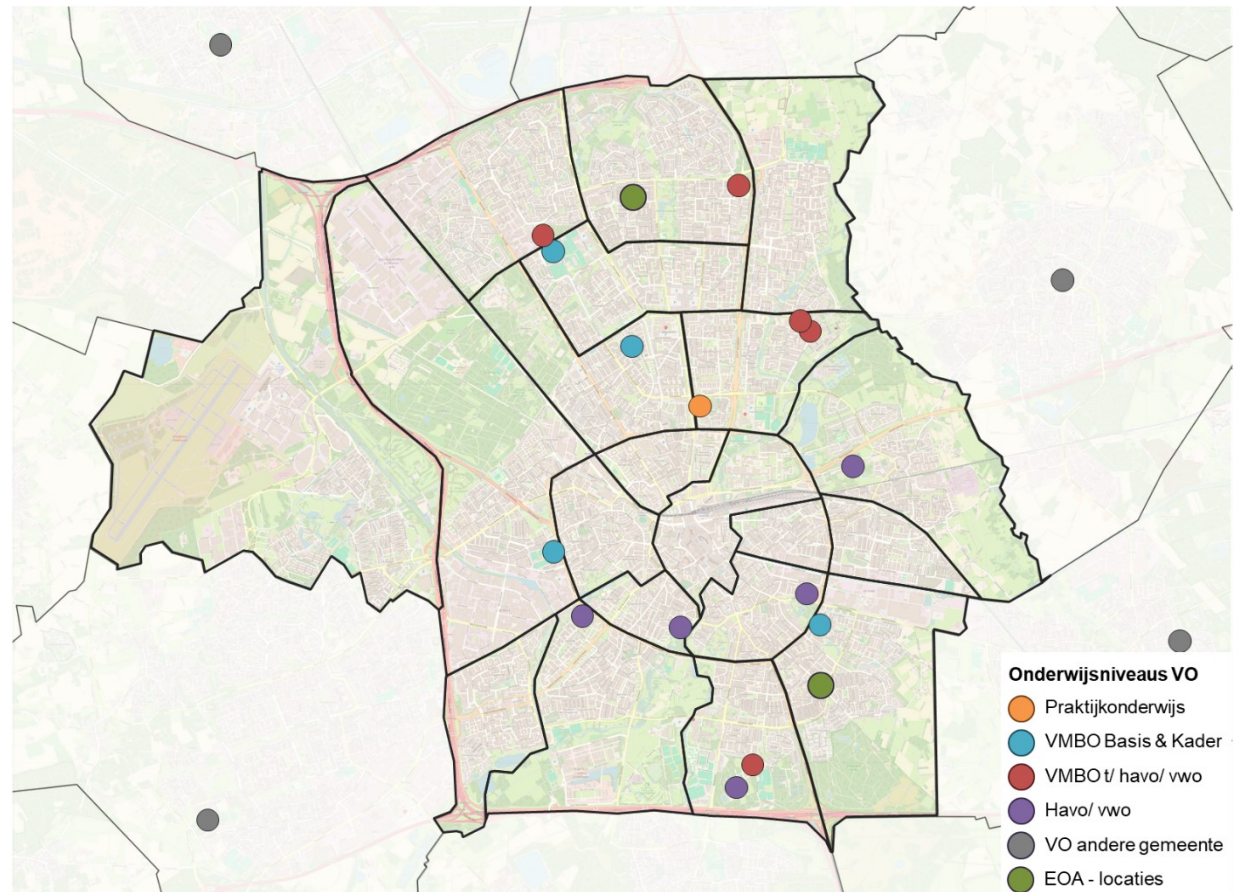
Voor het VO wordt op gemeentelijk niveau gekeken naar de situatie. In deze paragraaf wordt ingegaan op de spreiding over de stad, aanwezige onderwijslocaties en toekomstige behoefte en de mogelijke invloed van locaties in omliggende gemeenten.

Enkele onderwijskundige ontwikkelingen kunnen mogelijk invloed gaan hebben op het onderwijsaanbod binnen het VO. Dit betreft de uitwerking van inclusief onderwijs en kansengelijkheid. De onderwijskundige ontwikkelingen dienen binnen het samenwerkingsverband nader besproken te worden omdat VO-scholen uit de randgemeenten ook beïnvloed worden door deze keuzes.

5.2.1 Spreiding

Binnen de gemeente Eindhoven is er een divers VO-aanbod aanwezig, vanaf praktijkonderwijs tot en met vwo. Naast de locaties binnen de gemeente Eindhoven hebben enkele omliggende gemeenten ook een VO-locatie. Dit betreffen de gemeenten Best, Veldhoven, Nuenen en Geldrop. Bij ontwikkelingen binnen het VO dient er ook aandacht te zijn voor deze locaties. Het voorliggende IHP focust zich op de VO-locaties binnen de gemeente Eindhoven.

In figuur 5-20 zijn de onderwijslocaties aangegeven, waarbij een uitsplitsing naar onderwijsaanbod is gemaakt. Hierop is te zien dat er een spreiding is van onderwijsniveaus over de gehele gemeente.

Figuur 5-20 Onderwijslocaties VO

5.2.2 Ruimtebehoefte

De ruimtebehoefte van het VO is afhankelijk van het type onderwijs dat wordt aangeboden en het aantal leerlingen binnen elk type onderwijs (conform verordening systematiek). In de prognoses neemt het aantal leerlingen in het VO in Eindhoven licht toe van ruim 14.000 in 2024 naar circa 15.000 in 2038. Na 2038 wordt een verdere groei verwacht voor het VO, aangezien de huidige PO-leerlingen dan beginnen door te stromen naar het VO.

Praktijkonderwijs

Binnen het praktijkonderwijs wordt een lichte groei voorspeld. Er wordt onderwijs gegeven in kleine groepen (maximaal 16 leerlingen); bij een lichte groei betekent dit al vaak dat er een extra groep ontstaat. De verwachting is dat, met de voorspelde groei, er 1 à 2 groepen bij zullen komen op de Praktijkschool Eindhoven.

Daarnaast krijgen basisscholen een andere voorlichting over wat het praktijkonderwijs inhoudt, wat kan resulteren in een hogere leerlingen toestroom. Deze ontwikkeling dient in de gaten gehouden te worden.

Vmbo basis en kader

Op dit moment zijn er normatieve ruimteoverschotten bij de vmbo-locaties. De vmbo-scholen in Eindhoven merken dat de normatieve ruimtebepaling niet passend is voor het type leerlingen waaraan zij onderwijs geven. Dit type leerling is gebaat bij een kleinere groepsgrootte (circa 18 leerlingen ten opzichte van 28 leerlingen binnen een havo/vwo-klas) en praktijklokalen. In deze twee onderdelen voorziet de verordening systematiek niet/in mindere mate.

Vmbo t/havo/vwo

Binnen vmbo t/havo/vwo-locaties is een groei te verwachten. Op dit moment kan de groei nog opgevangen worden, maar wordt er verwacht dat in termijn 3 van het IHP een ruimtetekort ontstaat van ruim 2.000 m² bvo. Dit kan betekenen dat één of meerdere locaties gaan uitbreiden of dat er een nieuwe locatie komt. Bij de herijking van het IHP kan er nader invulling gegeven worden aan het uitbreidingsvraagstuk van het VO. Binnen het voorliggende IHP wordt rekening gehouden met een ruimere uitbreiding van het VO in termijn 3 van 4000 m² bvo. Er wordt rekening gehouden met een ruimere uitbreiding om voor te sorteren op doorzetting van de groei uit het PO.

5.2.3 Kwaliteit

In het VO zijn de afgelopen jaren vele onderwijslocaties vernieuwd. Er zijn nog drie 'reguliere' onderwijslocaties die vernieuwd dienen te worden, binnen de termijn 0-5 jaar, namelijk Antoon Schellenscollege, Praktijkschool Eindhoven en Eckartcollege. Voor het Antoon Schellenscollege en de Praktijkschool Eindhoven is als uitgangspunt gesteld dat zij onder één dak gehuisvest zullen worden bij nieuwbouw.

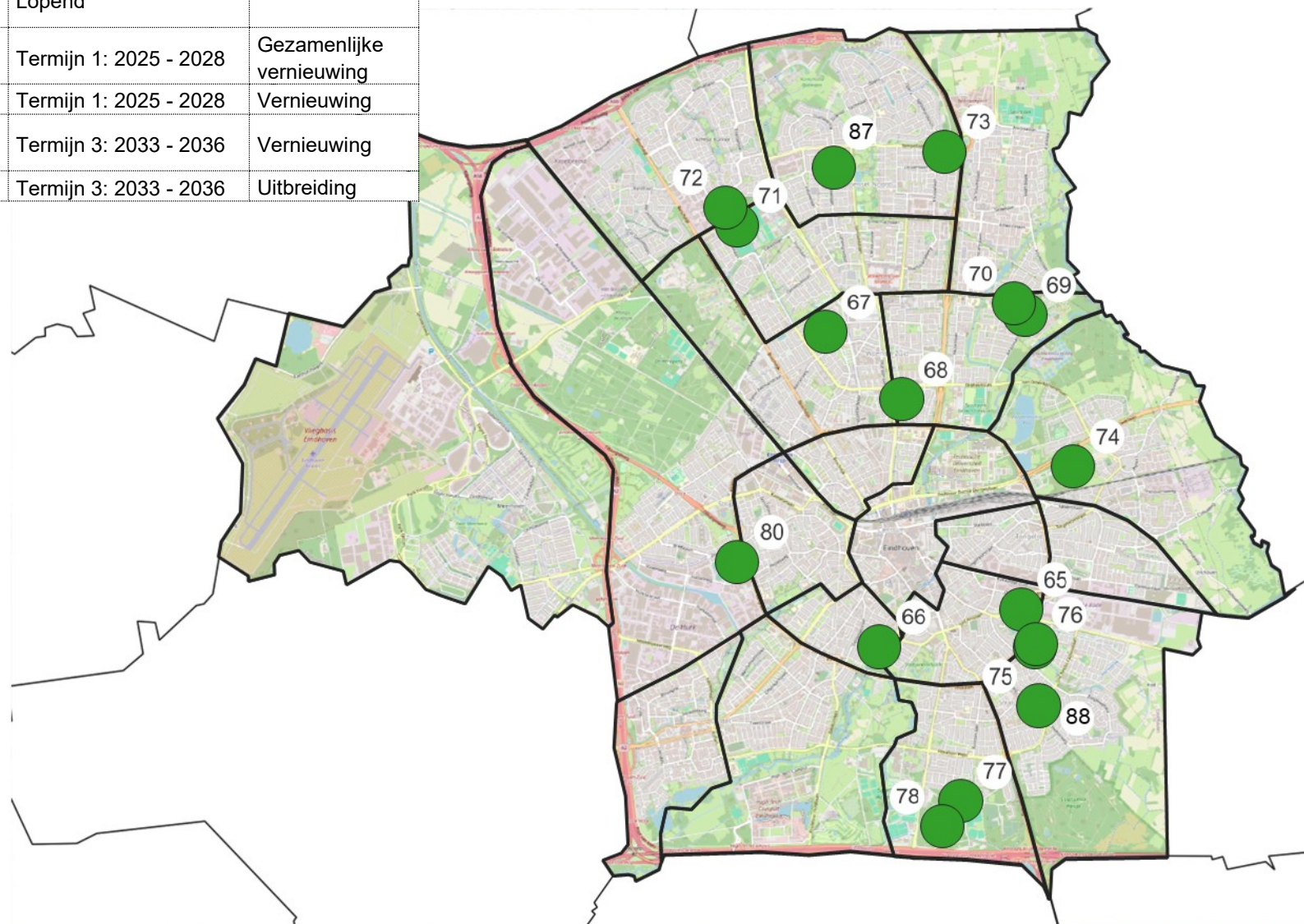
Daarnaast dienen de EOA-locaties vernieuwd te worden. Momenteel wordt EOA voorzien op meerdere locaties. De huisvesting van twee van deze locaties is verouderd. In de termijn 10-20 jaar dienen deze locaties vernieuwd te worden.

5.2.4 Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-19: Vertrekpunt scenario's VO

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
77 78	Sint Joriscollege en Helder	Lopend	Vernieuwing
67 68	Antoon Schellenscollege en Praktijkschool Eindhoven	Termijn 1: 2025 - 2028	Gezamenlijke vernieuwing
69	Eckartcollege	Termijn 1: 2025 - 2028	Vernieuwing
87 88	EOA-locaties	Termijn 3: 2033 - 2036	Vernieuwing
-	Uitbreiding VO-capaciteit	Termijn 3: 2033 - 2036	Uitbreiding

5.3. (Voortgezet) speciaal onderwijs

Voor het (V)SO wordt op gemeentelijk niveau gekeken naar de situatie. In deze paragraaf wordt ingegaan op de spreiding over de stad, aanwezige onderwijslocaties en toekomstige behoefte.

Enkele onderwijskundige ontwikkelingen kunnen mogelijk invloed gaan hebben op het onderwijsaanbod en de rol van het (V)SO in de gemeente. Dit betreft de uitwerking van inclusief onderwijs en het uitgangspunt van het (V)SO. Het beleidsuitgangspunt is geen verdere absolute groei van het (V)SO in de gemeente Eindhoven. Dit gaat zich vertalen richting het regulier onderwijs. Leerlingen blijven daarmee langer binnen het reguliere onderwijs. Wat betekent dat de school dient te beschikken over de nodige expertise en/of faciliteiten in het gebouw. Binnen de werkgroep Passend en Inclusief Onderwijs wordt dit nader uitgewerkt. Er wordt benoemt wat dit aanvullend vraagt binnen de onderwijshuisvesting en op welke wijze de expertise van het (V)SO kan bijdrage aan het reguliere onderwijs.

5.3.1 Spreiding

De (V)SO-scholen liggen voornamelijk in het noorden van de gemeente. Dit is historisch gegroeid op basis van de beschikbaarheid van de onderwijslocaties en het feit dat het speciaal onderwijs elkaar of zorgpartners opzoekt (in de nabijheid).

Het voornaamste aandachtspunt voor de ligging van de scholen is de bereikbaarheid en ligging binnen de regio. Vanuit de bereikbaarheid van deze locaties worden aanvullende eisen gesteld aan onder andere parkeren, halen en brengen (busjes) en routing van belangrijke toegangswegen.

In de gemeente Eindhoven en in de omliggende gemeenten liggen diverse (V)SO-scholen die de regionale behoefte invullen. Het verplaatsen van een (V)SO-school heeft invloed op de regionale afspraken hierover en zal binnen het samenwerkingsverband verkend moeten worden. De schoolbesturen ervaren momenteel geen probleem en ervaren de huidige locaties -nabij elkaar- juist als een voordeel vanuit samenwerking. Een locatiewijziging is daarmee binnen dit IHP niet aan de orde.

5.3.2 Ruimtebehoefte

Binnen het (V)SO zijn er twee locaties waar een ruimtetekort is, namelijk bij VSO De Korenaer en VSO/SO MBS Eindhoven.

VSO De Korenaer is in hetzelfde gebouw als SO De Rungraaf gehuisvest. Onderling wordt gebruik gemaakt van elkaars ruimten, daarmee kan het ruimtetekort van De Korenaer opgevangen worden in de ruimteoverschot van De Rungraaf.

Bij de MBS Eindhoven wordt een uitbreiding gerealiseerd ter vervanging van de locatie aan de Leuvenlaan. Na realisatie is er bij de MBS plaats voor 350 leerlingen.

5.3.3 Kwaliteit

Binnen het (V)SO dienen twee schoolgebouwen binnen een termijn van 5-10 jaar vernieuwd te worden. De twee schoolgebouwen liggen op hetzelfde terrein in de nabijheid van Kentalis en Libra. Kentalis en Libra zijn belangrijke samenwerkingspartners voor De Taalbrug respectievelijk Mytyschool.

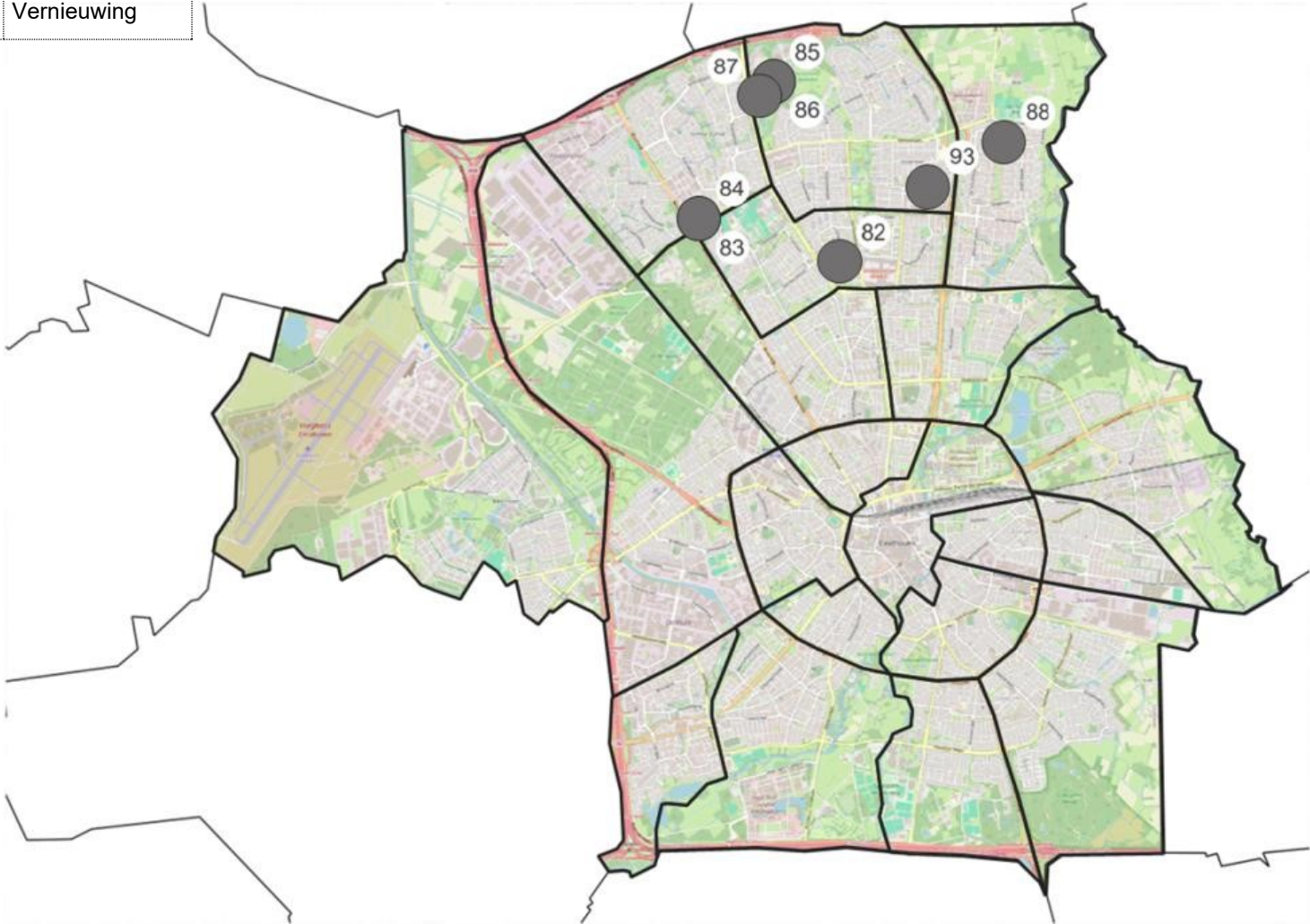
In het kader van integraliteit wordt er voor het gehele terrein een plan ontwikkeld waarin de verschillende partners een plek krijgen.

5.3.4 Vertrekpunt van projecten

Op basis van de verschillende analyses is op de volgende pagina weergegeven welke projecten in welke termijn opgenomen worden en hoe deze liggen ten opzichte van elkaar. De lopende projecten staan in het overzicht ook benoemd. Daarnaast zijn er scholen die niet opgenomen worden binnen de IHP-termijn. Deze worden niet benoemd in het overzicht.

Tabel 5-20: Vertrekpunt scenario's (V)SO

ID	School	Uitvoeringstermijn	Scenario
82	Het Dok	Lopend	Vernieuwing
88	MBS Eindhoven	Lopend	Uitbreiding
87	Mytyschool	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing
85	Taalbrug	Termijn 2: 2029 - 2032	Vernieuwing
86			

5.4. Samenwerkingspartners en voorzieningen

Het uitgangspunt is dat het onderwijs leidend is bij een ontwikkeling. Indien aanvullende functies en/of partners noodzakelijk of wenselijk zijn, kunnen deze toegevoegd worden aan de ontwikkeling. Specifiek worden voor twee typen voorzieningen in dit IHP al uitgangspunten gesteld en aannames gemaakt, namelijk voor bewegingsonderwijs en kinderdagopvang.

5.4.1 Bewegingsonderwijs

Voorafgaand aan de ontwikkeling wordt er gekeken of de (nabijgelegen) gymzaal nog van voldoende kwaliteit is en/of voldoende capaciteit heeft op basis van verwachte leerlingenaantallen. Indien de kwaliteit en/of capaciteit onvoldoende is, dient er een aanvullende voorziening gerealiseerd te worden. Dit kan bij de desbetreffende locatie of op een locatie nabij de school.

Het betrekken van het domein Sport is van belang hierbij. Dit domein kan nader verkenningen of de voorziening ook ingezet moet worden voor andere vragen binnen het sportdomein, bijvoorbeeld verenigingen die nog een locatie zoeken. Het domein Sport kan beoordelen of deze vraag passend is en welk type voorziening er dan gerealiseerd moet worden, aangezien er sporten zijn die vragen om andere veldafmetingen (lengte x breedte x hoogte).

Procesafpraak: bij vervanging en/of uitbreiding van gymzalen wordt standaard afstemming gezocht met het domein Sport. Dit voor de vraag welke voorziening passend is.

Binnen dit IHP wordt uitgegaan van vervanging en/of uitbreiding van 12 gymzalen in termijn 1. Onderdeel hiervan is de uitbreiding van 2 gymzalen. Dit betreft een eerste inschatting op basis van de aanwezige gymzalen op de huidige locaties en de verwachte groei. Bij de herijking van het IHP wordt beoordeeld op welke wijze de uitbreidingsbehoefte van de overige 7 gymzalen wordt gefaciliteerd tot 2038.

5.4.2 Kinderdagopvang

Het uitgangspunt is dat bij een PO-school kinderdagopvang gehuisvest wordt om de doorlopende leerlijn te faciliteren. De omvang van de kinderdagopvang is locatie specifiek. Na het doorlopen van het IHP wordt in overleg met de kinderdagopvangpartners in Eindhoven een behoefteonderzoek Kinderopvang

opgestart. Hierin wordt per wijk aangegeven wat de behoefte zal zijn aan kinderdagopvang, na- en voorschoolse opvang. Daarbij wordt rekening gehouden met al bestaande capaciteit en welke capaciteit (stand-alone) behouden dient te blijven.

Procesafpraak: in het laatste kwartaal van 2024 wordt samen met kinderopvang-organisaties gestart met het uitvoeren van het behoefteonderzoek Kinderopvang.

5.5. Integrale programmering IHP Eindhoven

De overzichtstabel 5-21 toont alle projecten binnen het voorliggende IHP. In de eerste twee termijnen is er een grote vernieuwings- en uitbreidingsopgave voor de gemeente Eindhoven. In deze twee termijnen zijn respectievelijk 18 en 13 projecten opgenomen. Naast deze projecten zijn er binnen de gemeente ook lopende projecten, bijvoorbeeld de projecten uit IHP Gestel. Het grote aantal projecten drukt op de personele en financiële capaciteiten van de gemeente en schoolbesturen. In de onderstaande paragrafen worden de uitgangspunten voor de programmering omschreven. In het uitvoeringsprogramma wordt het voorgestelde IHP-programma nader verfijnd en uitgewerkt.

5.5.1 Eerste prioritering en doorlooptijden

De volgorde van projecten in het voorgestelde IHP-programma is op basis van de volgende aspecten bepaald:

1. Kwantitatief: ruimtetekort van meer dan 55 m² bvo.
2. Kwalitatief: quickscores (hoe lager de score, hoe meer urgentie er is).

Indien locaties gelijk zijn aan elkaar, zijn de volgende aspecten onderscheidend:

3. Ruimtetekort van meer dan 200 m² bvo.
4. Bouwjaar: hoe ouder het gebouw, hoe meer urgentie er is.

Daarnaast wordt ervan uitgegaan dat er gemiddeld 5 projecten opgestart worden per jaar. Hierdoor ontstaat er een gefaseerde uitvoering. Dit betekent wel dat projecten uit termijn 1 doorlopen tot in termijn 2. Om een eerste inzicht te geven is er een overzicht gemaakt van de doorlooptijden per project. Op basis van indicatieve doorlooptijden is het verwachte opleverjaar van elk project bepaald.

5.5.2 Bestuurlijke afstemming

In het bestuurlijk overleg is de programmering besproken en zijn de volgende uitgangspunten afgestemd en vastgesteld:

- In jaar 1 van de IHP-termijn worden de onderzoeken opgestart voor projecten die in die termijn uitgevoerd dienen te worden. Op basis van de uitkomsten van de onderzoeken (locatie-, haalbaarheidsonderzoek e.d.) kan nader bepaald worden wanneer de projecten in de ontwerp- en realisatiefase komen en wat het verwachte jaar van oplevering is op basis van het risicoprofiel (laag of hoog). De projecten die als eerste starten worden voorzien van een volledig haalbaarheidsonderzoek (o.a. financiële uitwerking scenario's).
- De onderzoeken worden in het eerste jaar opgestart. Voor ontwerp/realisatie (in jaren) is rekening gehouden met een gemiddelde doorlooptijd van 3 jaar. De totale doorlooptijd is daarmee circa 4 jaar tot oplevering.
- Binnen de scenario ontwikkeling is gesproken over een vernieuwing van de schoollocatie binnen een bepaalde termijn. Bij de integrale programmering is tevens de gebouwmaatregel vastgesteld, met onderscheid naar: Nieuwbouw, Renovatie, Uitbreiding of combinatie daarvan.
 - **Renovatie:** voor beeldbepalende gebouwen is uitgegaan van Renovatie en wordt er gerekend met het huidige beschikbare oppervlakte.
 - **Uitbreidingen Centrumgebied:** De wijken binnen de ringweg kennen alleen een capaciteitsvraagstuk. Op de huidige kavels is beperkt / geen ruimte beschikbaar om extra capaciteit te realiseren. Om deze reden zijn de tekorten van deze locaties bij elkaar samengevoegd en verdeeld over vier deelprojecten. Het betreft de uitbreidingsvragen van de volgende scholen: *Trudo, Basisschool De Bergen, De Troubadour, Montessorischool De Trinoom, Basisschool Reigerlaan, Basisschool De Hasselbraam, De Wilakkers en Basisschool De Klimboom.*
 - De omvang en de programmering van deze deelprojecten wordt bepaald in het uitvoeringsprogramma, waarbij nadrukkelijk wordt gekeken naar de woningbouwontwikkelingen binnen dit deelgebied (huishoudensamenstelling, belangstellingspercentage school en tijdspad). Er is nu rekening gehouden met drie deelprojecten in termijn 1: 2025 - 2028 en een deelproject in termijn 2: 2029 - 2032.
 - **Uitbreiding VO capaciteit:** voor het VO is in de derde termijn een uitbreiding opgenomen. Bij de herijking van het IHP wordt nader ingezoomd hoe en waar deze uitbreiding moet plaats vinden.
- **Uitbreidingen:** voor enkele locaties is een uitbreidingsscenario opgenomen. In de nabijheid van deze locaties is geen beschikbare ruimte om de tekorten op te vangen. Dit betreffen de volgende locaties: BoschAkker (nevenlocatie), 't Palet, Jenaplanschool De Driestam en De Boog.
- **Nieuwbouw:** voor alle andere vernieuwingsvraagstukken is het uitgangspunt nieuwbouw gesteld. In een haalbaarheidsonderzoek wordt de afweging gemaakt tussen nieuwbouw en renovatie.
- Voortbordurend op de afspraken die in het vorige IHP zijn gemaakt, worden de VO projecten in het eerste jaar opgepakt. Daarbij is de kans aanwezig dat de doorlooptijd van deze projecten langer is dan nu is ingeschat.

Tabel 5-21: Overzichtstabel met projecten IHP 2025 - 2040

Wijk	Schoolnaam	Scenario	Toelichting scenario	Gymzaal	Termijn 1				Termijn 2				Termijn 1				Termijn 2			
					2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
Rozenknopje	De Troubadour	Uitbreiding	Verkenning uitbreiding Centrum (deelproject PO1)	Nee																
Putten	SALTO Basisschool De Klimboom	Renovatie	Renovatie incl. uitbreiding Centrum	Nee																
Oud-Stratum	SALTO Basisschool De Hasselbraam	Renovatie	Renovatie incl. uitbreiding Centrum	Ja (1 zaal)																
Begijnenbroek	Wethouder v an Eupenschool	Nieuwbouw	Nieuwbouw incl. uitbreiding	Ja (1 zaal)																
-	School Centrum (locatie 1)	Nieuwbouw	Verkenning uitbreiding Centrum (deelproject PO2)	Ja (1 zaal)																
Begijnenbroek	Eckartcollege	Nieuwbouw	Nieuwbouw aan Sterrenlaan	Ja (3 zalen)																
Erp	Praktijkschool Eindhoven + Antoon Schellenscollege	Nieuwbouw	Nieuwbouw (clustering)	Ja (2 zalen)																
Oud-Stratum	De Wilckers	Renovatie	Renovatie incl. uitbreiding Centrum	Ja (1 zaal)																
Oud-Strijp	Trudo	Renovatie	Renovatie incl. uitbreiding Centrum	Nee																
Centrum	SALTO Montessorischool De Trinoom	Renovatie	Renovatie incl. uitbreiding Centrum	Ja (1 zaal)																
Begijnenbroek	Vrije School Brabant (VBS Woensel)	Nieuwbouw	Nieuwbouw incl. uitbreiding	Ja (1 zaal)																
Ontginning	SALTO Basisschool Cornelis Jetes	Nieuwbouw	Nieuwbouw (excl. groei Woensel XL)	Nee																
Dommelbeemd	De Bijenkorf	Renovatie	Renovatie	Ja (1 zaal)																
Doornakkers	BoschAkker (nevenlocatie)	Uitbreiding	Nieuwbouw (eigendom!), o.b.v. tekort Boschakker	Nee																
Halve Maan	De Schakel (hoofd- & nevenlocatie)	Nieuwbouw	Nieuwbouw (clustering)	Nee																
Putten	Beppino Sarto	Renovatie	Renovatie i.c.m. nieuwbouw (fasering)	Nee																
Erp	t Palet	Uitbreiding	Uitbreiding (uitzondering)	Nee																
-	School Centrum (locatie 2)	Nieuwbouw	Verkenning uitbreiding Centrum (deelproject PO3)	Nee																
Oud-Strijp	SALTO Basisschool De Bergen	Nieuwbouw	Nieuwbouw incl. uitbreiding Centrum																	
De Laak	SALTO Basisschool Reigerlaan	Renovatie	Renovatie incl. uitbreiding Centrum (faseren)																	
-	School Centrum (locatie 3)	Nieuwbouw	Verkenning uitbreiding Centrum (deelproject PO4)																	
Dommelbeemd	OBS De Groene Vlinder	Nieuwbouw	Nieuwbouw																	
Aanschof	Mytyschool	Nieuwbouw	Nieuwbouw (Toledocampus)																	
Aanschof	SALTO Basisschool De Ontmoeting	Nieuwbouw	Nieuwbouw																	
Aanschof	De Schelp	Nieuwbouw	Nieuwbouw																	
Erp	Atalanta	Nieuwbouw	Nieuwbouw																	
Dommelbeemd	De Handreiking	Nieuwbouw	Nieuwbouw																	
Oud-Woensel	SALTO Jenaplanschool De Driestam	Uitbreiding	Uitbreiding (verkenning i.c.m. Fellenoord)																	
Aanschof	De Taalbrug	Nieuwbouw	Nieuwbouw (Toledocampus)																	
Rozenknopje	SALTO school Jan Nieuwenhuizen	Nieuwbouw	Nieuwbouw SBO Zuid plan																	
Aanschof	SALTO school De Tempel	Nieuwbouw	Nieuwbouw																	
Oud-Tongelre	De Boog	Uitbreiding	Uitbreiding (verkennen verzorgingsgebied)																	
-	EOA-onderwijs (beide locaties)	Nieuwbouw	Nieuwbouw (permanente huisvesting?)																	
Kortonjo	De Talisman	Renovatie	Renovatie incl uitbreiding (integraal ontwerp; faseren)																	
-	Uitbreiding capaciteit voortgezet onderwijs	Uitbreiding	Uitbreiding verspreid over VO locaties; 4000 m2 bvo																	
Oud-Woensel	Fellenoord	Nieuwbouw	Nieuwbouw (verkenning i.c.m. Driestam & De Wereldwijzer)																	
Erp	De Wereldwijzer (Pastoriestraat)	Nieuwbouw	Nieuwbouw (verkenning i.c.m. Fellenoord, BVO n.t.b.)																	
Putten	De Reis van Brandaan	Nieuwbouw	Nieuwbouw SBO Zuid plan																	
Aanschof	De Boschuil (hoofd- & nevenlocatie)	Nieuwbouw	Nieuwbouw (clustering)																	
Aanschof	SALTO school De Vijfkamp	Nieuwbouw	Nieuwbouw SBO Noord plan																	
Oud-Tongelre	SALTO Basisschool t Karregat	Nieuwbouw	Nieuwbouw																	
Begijnenbroek	Petraschool	Nieuwbouw	Nieuwbouw SBO Noord plan																	
Ontginning	SALTO Basisschool De Opbouw	Nieuwbouw	Nieuwbouw																	
Halve Maan	Theresia	Nieuwbouw	Nieuwbouw (verkennen ingreep)																	

5.6. Scenario's in relatie tot het Klimaatakkoord

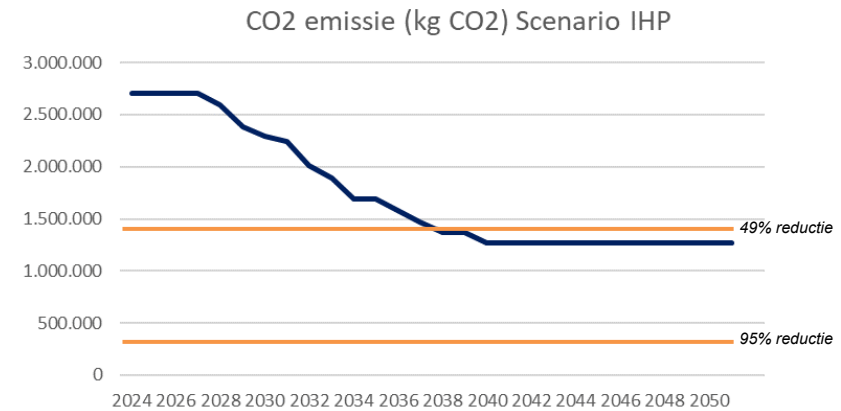
De gemeente Eindhoven heeft, net als andere gemeenten, de verplichting om voor 2050 aan de klimaatdoelstellingen te voldoen. In het Klimaatakkoord van Parijs is gesteld dat men in 2030 de uitstoot van CO₂ wil verminderen met 55% ten opzichte van de uitstoot in 1990; en verder terugdringen in 2050 met 95%. Aangestuurd vanuit het rijk, zijn tal van sectoren gestart met het maken van plannen en het uitvoeren daarvan, om bij te dragen aan deze klimaatdoelen.

Het CO₂MPAS is een door HEVO ontwikkeld model om op strategisch niveau inzichtelijk te maken welke inspanningen nodig zijn voor een gemeente om de klimaatdoelstellingen te behalen. In het model kunnen per schoolgebouw een aantal scenario's gekozen worden, onder andere renovatie BENG, nieuwbouw ENG of (duurzame) ingrepen. Door meerdere variaties van scenario's langs elkaar te zetten kunnen de consequenties in relatie tot het Klimaatakkoord in beeld worden gebracht. Als onderligger voor het model zijn van elk schoolgebouw de verbruiksgegevens (elektra en gas), het bouwjaar en het bruto vloeroppervlak gebruikt.

Op basis van de voorgestelde programmering van het IHP Eindhoven wordt de streefwaarde van 49% reductie in 2030 niet behaald (zie figuur 5-21). De verwachte opleverjaren van de projecten in termijn 1 zitten deels pas na 2030.

Om de doelstelling van 2050 (95% CO₂-reductie) te behalen dienen extra scholen verduurzaamd te worden. Het voorliggende IHP eindigt in 2040. Bij de herijking van het IHP kan de verdere verduurzaming van de 'jongere' gebouwen opgenomen worden om de doelstelling van 2050 te behalen.

Bovenstaande conclusies dienen echter genuanceerd te worden. Gezien het feit dat de klimaatdoelstelling uitgaat van referentiejaar 1990 en dat de gehanteerde gegevens dateren uit 2022, zijn er in de periode tussen 1990 en 2022 diverse ontwikkelingen geweest die niet zijn meegenomen in deze analyse. De gemeente Eindhoven heeft in deze periode meerdere scholen ontwikkeld en vernieuwd. De verwachting is dat deze ontwikkelingen een positieve impact gehad hebben op de CO₂-uitstoot gemeten in 1990 en daardoor dus ook een positieve impact hebben op de berekende totale CO₂-reductie tot 2030 en 2050.

Figuur 5-21 CO₂ – reductie IHP Eindhoven 2025 – 2040

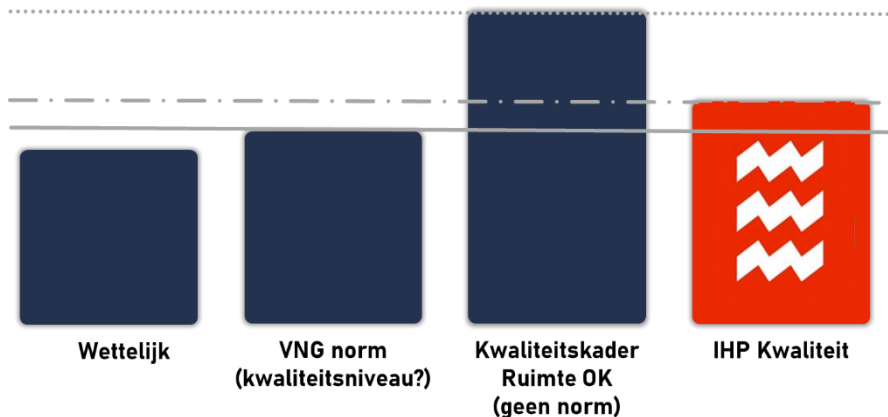
6. Financiële vertaling

In dit hoofdstuk wordt de programmering voor het PO, VO en (V)SO voorzien van een financieel kader. Passend bij de ambities van dit IHP wordt gestart met het vaststellen van het kwaliteitsniveau voor de onderwijshuisvesting, waarna wordt toegewerkt naar een kostenkengetal per onderwijssector. Daarbij is de vergelijking gemaakt van de verschillende referentieprojecten binnen de gemeente Eindhoven, de vergelijking met de VNG normbekostiging en omliggende gemeenten. Dit heeft geleid tot een indicatief kostenkengetal/ investeringsbedrag per m² bruto vloeroppervlakte (bvo). Op basis van het scenario per locatie, de programmering (doorlooptijd) en financiële uitgangspunten is er toegewerkt naar een meerjaren investeringsoverzicht. Om de kosten te kunnen dekken wordt vervolgens ingegaan op de budgetverdeling van de gemeente (raadsvoorstel), bijdrage schoolbestuur (TCO) en overige partners.

6.1. Kwaliteit

6.1.1 De samenhang van kosten en kwaliteit bij onderwijshuisvesting

In Nederland worden diverse definities gehanteerd voor het benoemen van de bouwkundige kwaliteit van onderwijshuisvesting. In de wet wordt de term 'sober en doelmatig' gehanteerd. Deze omschrijving is echter niet specifiek omschreven, een heldere omschrijving is van belang om de kosten te kunnen bepalen. Voor het bepalen van de kwaliteit van de schoolgebouwen binnen de vernieuwingsopgave (lees: nieuwbouw) zijn verschillende niveaus mogelijk.

Figuur 6-1 Kwaliteitsniveaus nieuwbouw

Figuur 6-1 is een illustratieve weergave van de diverse kwaliteiten, normen en ambities die in Nederland worden gehanteerd voor onderwijshuisvesting en hoe die zich tot elkaar verhouden.

- **Wettelijk:** Besluit bouwwerken leefomgeving, waarbinnen onder andere BENG als eis is benoemd, dit is exclusief aardgasvrij. Dit houdt geen rekening met aanvullende ventilatiedoelstellingen, het Klimaatakkoord en de kwaliteitsambities van dit IHP.
- **VNG-norm:** jaarlijks actualiseert de VNG de normvergoeding, vanuit de VNG worden hier geen gespecificeerde kwalitatieve eisen aan gesteld en dient minimaal voldaan te worden aan het Besluit bouwwerken leefomgeving.
- **Kwaliteitskader Ruimte OK:** richtinggevend kwaliteitskader in overleg met PO-raad, VO-raad en VNG (geen norm).
- **IHP-kwaliteit:** er is verkend welk kwaliteitsniveau past bij de ambities van dit IHP. Daarbij heeft de gemeente de vergelijking gemaakt met de verschillende referentieprojecten binnen de gemeente, met onderscheid naar Basiskwaliteit en Aanvullende kwaliteit.

6.1.2 IHP-kwaliteit onderwijs

Basiskwaliteit

Voorafgaand is verkend aan welke minimum eisen (basis) voldaan dient te worden:

1. Besluit bouwwerken leefomgeving (voorheen Bouwbesluit 2021), waaraan minimaal voldaan moet worden (wettelijk).
2. Realiseren van ENG-gebouwen waarmee voldaan kan worden aan de klimaatdoelstelling van 95% CO₂-reductie (Klimaatakkoord) in 2050. Door direct voor ENG te kiezen worden hoge investeringen in de toekomst voorkomen. Daarmee speelt de gemeente in op de sectorale routekaart. Onlangs is de EPDB IV vastgesteld, deze Europese klimaatdoelstellingen worden nog vertaald naar landelijke wetgeving.
3. Toekomstbestendig en flexibel waarmee wordt toegewerkt naar een herindeelbaar gebouw (niet-dragende wanden), waarmee ruimtelijke wijzigingen eenvoudiger zijn, verkeersruimten benut worden (ventilatie door het hele gebouw) en de restwaarde van het gebouw wordt verhoogd.
4. Tussen gemeente en schoolbesturen is verkend welke optimale prijs-kwaliteitverhouding er mogelijk is binnen het Programma van Eisen Frisse Scholen voor onderdelen zoals ventilatiecapaciteit, lichtinval, akoestiek en temperatuur. Dit

draagt bij aan de gezondheid van de gebruikers (kinderen en docenten) binnen het gebouw. In **bijlage 6** (kwaliteitsadvies) is een eerste verkenning gedaan.

5. Toegankelijkheid: binnen het (V)SO is hiervoor specifieke aandacht.

Aanvullende kwaliteit

Daarnaast zijn er locatie- en project specifieke eisen of wensen die gemeente en schoolbestuur met elkaar kunnen toevoegen. Per project wordt verkend in welke mate er aanvullingen worden gedaan in kwaliteit. Dergelijke toevoegingen kunnen door gemeente of schoolbestuur overwogen worden inclusief de benodigde investering. Voor alle projecten is het uitgangspunt gesteld: wie kwaliteit aanvult, zal de kosten betalen. In paragraaf 6.3.2 (locatie- en project specifieke kosten) wordt hier nader op ingegaan, waarbij ook andere partners/gebruikers kunnen bijdragen aan kwaliteit vanuit de (huur-/gebruiksvergoeding).

Onderstaande toevoegingen worden door gemeente en schoolbestuur overwogen vanuit aanvullende kwaliteit (toeslag) maar zijn **niet** opgenomen in het normbedrag:

- Vanuit ruimtelijke ordening kunnen aanvullende eisen worden gesteld aan het gebouw. Denk aan: gevelopeningen, materialisatie buitengevel en aanvullende eisen.
- Vergroten zichtlijnen (binnen) zorgt voor extra transparantie voor onder andere kinderopvang en onderwijs (SPIL-centrum).
- Exploitatiegericht bouwen: als er sprake is van exploitatie verbeterende maatregelen, zal dit met het schoolbestuur middels een bijdrage verwerkt worden. Hiervoor wordt een zogenaamd TCO (Total Cost of Ownership)-model opgesteld waarin de besparing tot uiting komt in relatie tot de meerinvestering. Denk aan: wand- en vloerafwerking, aluminium kozijnen en andere exploitatie verlagende maatregelen.
- Aanvullende kwaliteit ten gunste van multifunctioneel gebruik en beheer van onderwijsruimten (niet-klaslokalen). Dit bevordert het intensiever (multifunctioneel) ruimtegebruik. Denk aan splitsen van installaties, afsluiten van gebouwdelen, verhogen van het afwerkingsniveau en toevoegen van een centrale keukenvoorziening.
- Toeslag circulair bouwen: binnen het IHP worden drie projecten aangewezen en gebruikt als 'pilot'. De kosten hiervan worden verantwoord binnen het circulair bouwen (restwaarde). Hier wordt geen aanvullend budget voor opgenomen.
- Toeslag klimaat adaptief: groenblauwe schoolpleinen en groendak.

Procesafspraken: voor het benoemen en vaststellen van de Basiskwaliteit en Aanvullende kwaliteit werken gemeente en schoolbesturen toe naar een kwaliteitshandboek. Met dit handboek wordt de kwaliteit van de schoolgebouwen per project vastgesteld en op gemonitord.

6.2. Kostenkengetallen

6.2.1 Nieuwbouw (incl. bijdrage schoolbestuur)

Voor het bepalen van **de normkosten PO en (V)SO** is het normgetal voor IHP Gestel aangehouden inclusief flexibel bouwen, ENG en indexeringen 3,5% (conform het Vitruvius kwartaalrapport) en is exclusief toeslag wijkgericht werken. Het normbedrag bedraagt **€ 3.592 per m² bvo**. Er is echter sprake van een eigen bijdrage voor de PO en (V)SO scholen van **€ 51 per m² bvo voor ENG**. Dat resulteert in een vergoeding van de gemeente van **€ 3.541 per m² bvo**.

De gemeente heeft het normbedrag vergeleken met de drie meest recentelijk gerealiseerde projecten. Alle projecten zijn gecorrigeerd op prijspeil en de toeslag flexibel bouwen. Alle drie de projecten zijn binnen het normbedrag gerealiseerd (respectievelijk 5,2%, 1,5% en 21,8%). Dit vergelijk is als **bijlage 7** toegevoegd.

Het normbedrag VO is bepaald op basis van een gemiddelde van gerealiseerde projecten gecorrigeerd met index en een toeslag voor flexibel bouwen en ENG. In het vergelijk is het Lorenz Casimir Lyceum een positieve uitschieter. Het gemiddelde van de 3 projecten bedraagt € 2.866 per m² bvo. Om te corrigeren voor het mogelijk niet marktconform resultaat van Lorenz Casimir Lyceum is een normbedrag van **€ 3.055 per m² bvo** aangehouden. Omdat in het vorige IHP sprake was van een bijdrage van € 129 per m² bvo voor de scholen als eigen bijdrage, wordt voorgesteld dat de VO scholen **de toeslag voor ENG bouwen (€ 115 per m² bvo)** voor eigen rekening nemen. Dat resulteert in een vergoeding van de gemeente van **€ 2.935 per m² bvo**.

Bij de vergelijking zijn onderstaande uitgangspunten gehanteerd en zijn daarmee ook van toepassing op het kengetal:

- Alle bedragen zijn geïndexeerd naar prijspeil 1-1-2025.
- De VO scholen zijn vermeerderd met toeslagen voor ENG en Flexibel bouwen.
- De PO scholen zijn in ENG kwaliteit gebouwd en daarom alleen vermeerderd met een toeslag voor Flexibel bouwen.
- Het kengetal geldt voor alle scenario's die zijn benoemd in de programmering.

Het kostenkengetal (normbedrag voor dit IHP) houdt rekening met het gemeentelijk beleid, de financiële programmering en de programmatische aanpak. In tabel 6-1 is het kengetal vastgesteld voor nieuwbouw. Daarbij is onderscheid gemaakt naar sector.

Tabel 6-1 Kengetallen uitgesplitst naar onderwijssector, prijspeil 1-1-2025

Sector	Normbedrag	Eigen bijdrage	Netto normbedrag
PO / V(S)O	€ 3.592	€ 51	€ 3.541
VO	€ 3.050	€ 115	€ 2.935

Gemeentelijke procedure i.v.m. fluctuerende marktprijzen

Gemeentelijke procedure i.v.m. fluctuerende marktprijzen i.v.m. de prijsontwikkelingen in 2022 en 2023 had het college de mogelijkheid tot 20% bovenop het beschikbaar gestelde bedrag alsnog krediet toe te kennen. Aan de gemeenteraad wordt ook dit keer voorgesteld om een passende maatregel voor dit soort situaties in te richten. Cruciaal zijn de afspraken die schoolbestuur en gemeenten maken over kwaliteit bij de projecten. De gesprekken voor de werkgroep Kwaliteitshandboek zijn begonnen. Projecten zullen in de toekomst getoetst worden op deze kwaliteit.

Omgang netcongestie

Op dit moment is netcongestie een randvoorwaarde (maar geen wet). De kosten zijn zeer situationeel per project. Als netcongestie niet vanuit de post onvoorzien kan worden betaald, zal de gemeente aanvullende middelen beschikbaar stellen. Mogelijk leiden de oplossingen tot een kostenbesparing voor het schoolbestuur. Mocht daarvan sprake zijn maken schoolbesturen en gemeente daarover afspraken en wordt er op basis van een evaluatie een regeling over een verrekening getroffen.

6.3. Investeringskosten

6.3.1 Onderwijskosten

Door het kostenkengetal te vermenigvuldigen met de benodigde vierkante meters (bvo onderwijs) worden de investeringskosten bepaald. De investeringskosten bevatten alle 'direct aan de bouw gerelateerde' kosten vanaf de definitiefase van een project (opstellen Programma van Eisen) tot het moment van oplevering van het gebouw.

Onderstaand de uitgangspunten van de kosten die voor dit IHP zijn bepaald:

- Binnen de financiële vertaling zijn de verwachte investeringskosten voor het onderwijs per periode van 4 jaar opgenomen, met een doorkijk naar 2040.
- In de investeringskosten zijn ook diverse honoraria en vaste aanvullende kosten opgenomen. Daarbij is rekening gehouden met de volgende kosten: honoraria (voor ontwerpteamleden: architect, installatieadviseur, constructeur, bouwfysicus en projectmanager), aansluitkosten, heffingen, verzekeringen, beperkte risicoverrekening en onvoorzien. De aanvullende kosten zijn gebaseerd op een eenvoudig gebouw met een compacte gebouwworm en een daarbij passende voorbereidings- en uitvoeringsplanning.
- Doorlooptijden conform de integrale programmering zoals beschreven in het voorgaande hoofdstuk.
- Er is voor de ruimtebehoefte bij de doorrekening van de investeringskosten uitgegaan van het prognosemodel 2024. De prognoses worden periodiek geactualiseerd.
- Vooralsnog is voor de investeringskosten uitgegaan van het kengetal nieuwbouw. In het haalbaarheidsonderzoek zal de afweging tussen (ver-) nieuwbouw en renovatie plaatsvinden op basis van onder andere een budgettering. Het streven is om projecten te realiseren in de termijn waarin de projecten zijn genoemd. De verwachting is dat de projecten in termijn 1 gaan doorlopen in termijn 2.
- Indien er op projectniveau vertraging ontstaat in een of meerdere projecten, blijft het mogelijk om andere projecten parallel op te pakken.

Niet direct aan de bouw gerelateerde kosten zoals haalbaarheidsonderzoeken, aanpassingen ruimtelijk gebied, sloop en/of grondaankoop zijn geen onderdeel van de investeringskosten.

Investeringskosten onderwijs
Basiskwaliteit

Stichtingskosten
project

Locatie- en project specifiek:

1. (on-)voorziene kosten
2. aanvullende kwaliteit

Figuur 6-2 Schematische weergave, verhouding kan verschillen (locatie- en project specifiek)

6.3.2 Locatie- en project specifieke kosten

Onderstaande voorziene kosten zijn door de gemeente opgenomen in raadsvoorstel:

- Voor de indexering van de kosten wordt verwezen naar de indexatiemethodiek in de gemeentebegroting (dekkingsvraagstuk).
- Kosten voor de haalbaarheidsonderzoeken als projectkosten bij het programma en overzicht 2025
- Sloopkosten (complete sloop bij vervangende nieuwbouw)
- Infrastructurele kosten.
- Tijdelijke huisvesting (in geval van tekort tot oplevering én ten behoeve van de fasering).
- Kosten voor bewegingsonderwijs
- De vergoedingen voor de eerste inrichting en verhuiskosten.
- De kosten voor kinderopvang, hier staat een huurovereenkomst tegenover en zorgt daarmee voor de dekking.
- Grondkosten voor de nieuwe locatie(s) of inkomsten door verkopen van bestaande locaties.
- Netwerkgroestie.
- De personele en organisatorische ondersteuning vanuit gemeente (VAT). Denk aan: ambtelijke kosten, inclusief projectleider gemeente indien schoolbestuur bouwheer is (minus leges).

Onderstaande onvoorziene kosten zijn niet opgenomen:

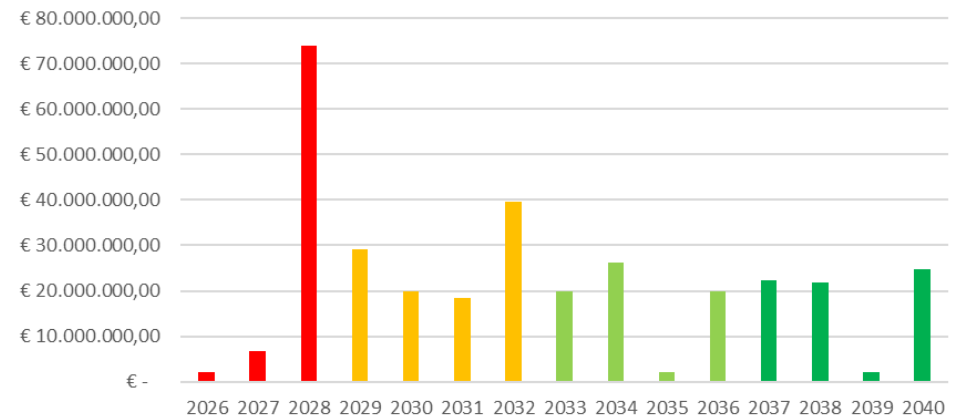
- Kosten voor specifieke (bezwaar)procedures ten behoeve van de Omgevingswet (uitgangspunt is een reguliere aanvraag).
- Stikstof- en PFAS-maatregelen.
- Asbest- , grondsanering en archeologische vondsten.
- Locatie specifieke voorzieningen, zoals geluidwerende maatregelen en flora fauna.
- Aanvullingen vanuit nieuwe wet- en regelgeving.

Kosten voor aanvullende kwaliteit worden per project bepaald, waarbij deze kosten wordt neergelegd bij degene die kwaliteit aanvult (gemeente of schoolbestuur).

6.3.3 Doorrekening in kosten

In figuur 6-3 is samengevat wat de investeringskosten zijn voor het onderwijs per termijn met een doorkijk naar 16 jaar, exclusief locatie- en project specifieke kosten. In **bijslage 8** zijn de stichtingskosten op schoolniveau inzichtelijk gemaakt. De voornaamste investeringskosten worden gemaakt bij aanvang van de ontwerp (8%) en realisatie (92%):

- **Termijn 1:** periode 2025-2028.
- **Termijn 2:** periode 2029-2032.
- **Termijn 3:** periode 2033-2036.
- **Termijn 4:** periode 2037-2040.

Figuur 6-3 Overzicht investeringskosten per jaar/ termijn

6.4. Budgetbenadering

6.4.1 Gemeentelijke financiële systematiek

Binnen de gemeente Eindhoven wordt gewerkt met een gesloten systeem voor onderwijshuisvesting. Jaarlijks vindt er een storting plaats in het systeem. Samen met de financiële inrichting met de stelpost en (egalisatie) reserve kan onderwijshuisvesting gedekt worden. De inkomsten van de reserve bestaan uit overschotten op de begroting, stelpost kaptaallasten en verkopen van panden. Het systeem heeft een zekere veerkracht. De reserve kan een aantal jaren gebruikt worden om een beperkte negatieve stand van stelpost te dekken. Toch kan het bij veel tegenvallers of noodzakelijke toekenning van niet opgenomen aanvragen nodig zijn om projecten te verschuiven. In de werkgroep Transparantie worden dergelijke projecten besproken en zal deze werkgroep advies geven aan schoolbestuurders en gemeente over mogelijke noodzakelijke ingrepen. De procedure hiervoor wordt gemeente en werkgroep ingericht.

6.4.2 Indexering

Voortaan zal de indexering bestaan uit de indexering die voor de gehele gemeentelijke begroting wordt toegepast. Wel wordt de prijsontwikkeling van alle gemeentelijke projecten gemonitord om eventuele aanvullende indexering aan de gemeenteraad voor te leggen.

6.5. Interpretatie van investeringskosten uit dit IHP

Gemeente en schoolbesturen maken zich hard voor kwaliteitsuitgangspunten en werken samen toe naar een kwaliteitshandboek. Het IHP geeft vervolgens een doorkijk in wat dit betekent voor de investeringskosten. Deze investeringskosten zijn gepresenteerd in de vorm van kengetallen en zijn indicatief. Het doel van het investeringskostenoverzicht is om de gemeente en de schoolbesturen inzicht te geven in de financiële omvang van de opgave en hen te helpen bij de voorbereiding van deze opgave.

Na afronding van het IHP worden de projecten uit termijn 1 opgestart middels haalbaarheidsonderzoeken. In deze haalbaarheidsonderzoeken worden de investeringskosten opnieuw berekend, nu op basis van *project specifieke* kengetallen. In deze fase wordt immers duidelijk voor hoeveel leerlingen en hoeveel vierkante meters daadwerkelijk worden gebouwd, op welke locatie, in hoeveel bouwlagen etc. Na het haalbaarheidsonderzoek zijn de berekende investeringskosten taakstellend.

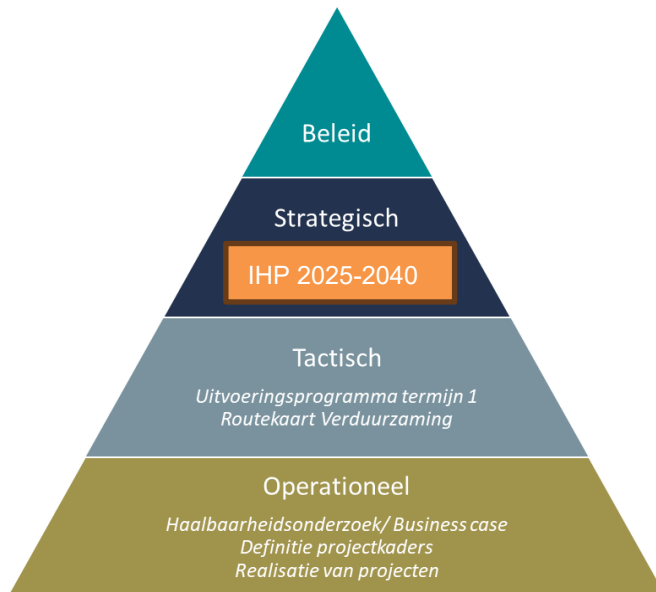
Vervolgens kan het project daadwerkelijk starten met de definitiefase en daarna de ontwerpfase.

7. Vervolg en procesafspraken

Bij de uitvoering van het IHP dient rekening gehouden te worden met een aantal processtappen en uitgangspunten.

7.1. Verankering

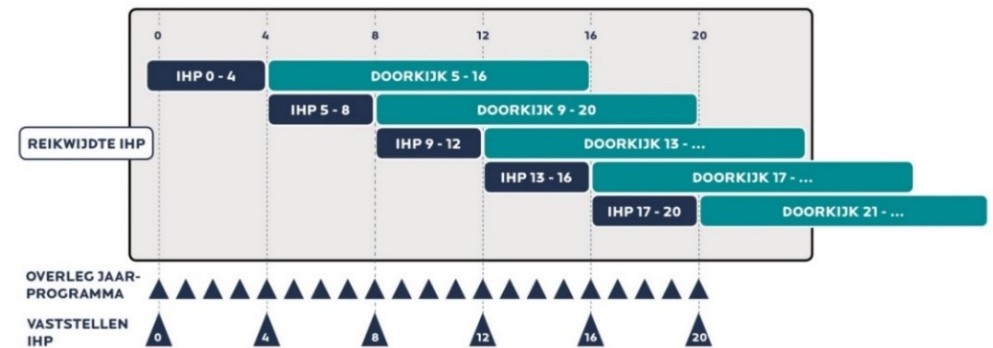
De verankering en het vervolg van het IHP kan verdeeld worden over het strategisch, tactisch en operationeel niveau. Dit IHP is daarin het strategisch kader.

Tabel 7-1 Positionering van het IHP als strategisch kader

1. **Strategisch niveau:** het IHP fungeert als beleidskader en financieringsbesluit voor de uitgaven aan huisvesting en daarmee als toetsingskader voor het opstarten van de projecten. Het IHP inclusief de financiële doorrekening wordt vastgesteld door de gemeenteraad. Daarmee wordt het budget voor termijn 1 vastgesteld, wordt de doorkijk inzichtelijk gemaakt (zie figuur 7-2) en wordt het financiële kader onderdeel van de begrotingscyclus. Het IHP wordt elke vier jaar herijkt.

2. **Tactisch niveau:** na vaststelling van het IHP wordt een uitvoeringsprogramma gemaakt. Dit programma bestaat uit twee hoofdonderdelen:
 - a. Afspraken programmaniveau: afspraken die gelden voor alle projecten als genoemd in de eerste termijn (0 tot 4 jaar). Deze afspraken gaan over:
 - i. Het inrichten van interne (ambtelijke borging) en externe organisatie (samen met schoolbesturen).
 - ii. Procesafspraken rondom uitvoeringsprogramma (vaststellen van tussentijdse (beslis)documenten, aanvragen etc.) en daarmee het faseren van de projecten (minimaal 5 projecten per jaar).
 - iii. Het ontwikkelen van uniformiteit tussen projecten.
 - b. Afspraken projectniveau: toewerken naar onderleggers (checklist) voor de projectdocumenten, verkennen van de doorlooptijd van de projecten (risicoprofiel) voor de volgorde van projecten. Denk aan beschikbare locaties en tijdelijke huisvesting.

Figuur 7-2 Termijnen Integraal Huisvestingsplan conform wetsvoorstel

Mochten er in deze fase grote financiële verschuivingen plaatsvinden, dan is een raadsbesluit dan wel collegebesluit noodzakelijk. Dit is mede afhankelijk van de hoogte van de financiële verschuiving. De voortgang van het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks in het College van B&W en het Bestuurlijk Overleg gemonitord. Het monitoren is onderdeel van het tactisch niveau.

3. **Operationeel niveau:** wanneer het uitvoeringsprogramma is vastgesteld kan worden gestart met de initiatieffase van projecten door haalbaarheidsonderzoeken uit te voeren. In de haalbaarheidsonderzoeken worden projecten geconcretiseerd en geactualiseerd. Dit is de fase voordat een project wordt opgestart.

Nadat een haalbaarheidsonderzoek is goedgekeurd worden project-uitgangspunten vastgelegd in een overeenkomst (afsprakennotitie). Dit zijn bijvoorbeeld afspraken over bouwheerschap, mogelijke partners en budgetverdeling. Daarna starten de volgende fasen:

- Definitiefase.
- Ontwerpfase.
- Aanbesteding en realisatie.
- Exploitatie- of gebruiksfase.

Naast het IHP zal de verordening onderwijshuisvesting blijven bestaan. De verordening zal in 2025 worden aangepast om de afspraken in het IHP te verwerken.

7.2. Procesafspraken

In het IHP worden verschillende procesafspraken benoemd. In deze paragraaf wordt een resumé gegeven van de verschillende procesafspraken. Als intentie is afgesproken dat de procesafspraken in het najaar van 2024 nader worden uitgewerkt door de gemeente in samenspraak met de schoolbesturen en in 2025 worden uitgevoerd en afgerond. Er wordt toegewerkt naar een actielijst, waarbij onderstaande werkgroepen worden opgericht (zie bijlage 9):

1. Uitvoeringsprogramma (incl. toewijzing leerlingaantallen)
2. Behoeftesonderzoek kinderopvang
3. Passend onderwijs/ stadse VMBO
4. Kwaliteitshandboek
5. Transparantie (structureel)

1. Procedure bijstellen leerlingenprognoses op basis van het prognosemodel

De laatste jaren hebben schoolbesturen en gemeente ondervonden dat de leerlingenaantallen door de schaa sprong en internationalisering keer op keer sterk afwijken van het bestaande prognosemodel dat de gemeente hanteerde. Daarom is een nieuw prognosemodel opgesteld in opdracht van de gemeente. Dit model is specifiek opgesteld om rekening te houden met de schaa sprong en internationalisering. Gemeente en schoolbesturen blijven de komende jaren de voorziene leerlingenontwikkeling evalueren in relatie met de werkelijke cijfers om het model te blijven aanscherpen. Dit wordt minimaal om de twee jaar uitgevoerd door de gemeente en wordt ter vaststelling voorgelegd aan schoolbesturen.

2. Werkgroep toekomstig aanbod VO

Voor het verkrijgen van inzicht in het toekomstige aanbod van het VO in relatie tot de schaa sprong en de behoefte aan extra VO-onderwijs op langere termijn, wordt een werkgroep ingericht. In deze werkgroep wordt tevens de evaluatie van de aanmeldprocedure meegenomen.

De eerste bevindingen van de werkgroep worden in het tweede kwartaal van 2025 verwacht.

3. Procedure stichten/bouwen nieuwe scholen als gevolg van de schaa sprong

Het prognosemodel laat een groei van het aantal leerlingen zien. Dit als gevolg van de schaa sprong. Op korte termijn betekent dit een groei van het PO en op langere termijn een groei van het VO. Naast uitbreiding van de bestaande scholen zal dit mogelijk ook het stichten/bouwen van nieuwe scholen betekenen. In overleg met de schoolbesturen wordt een procedure uitgewerkt op basis waarvan nieuwe scholen gerealiseerd kunnen worden waarbij een behoeftesonderzoek een onderdeel zal zijn.

4. Werkgroep passend/inclusiever onderwijs

Om inclusiever te werken worden andere eisen gesteld aan de onderwijsvisie van scholen en aan de eisen voor onderwijsruimten. Ook het uitgangspunt van het speciaal (voortgezet) onderwijs om niet verder te willen groeien kan impact hebben op de huisvesting van de reguliere PO- en VO-scholen.

Een werkgroep zal onderzoeken wat hiervan de mogelijke effecten zijn. Voorbeelden kunnen zijn parallelklassen en aanvullende ruimte voor coaching en onderzoek in samenwerking met GGD en expertisecentra. De eerste bevindingen van de werkgroep worden in het tweede kwartaal van 2025 verwacht.

5. Gewenst aanbod nieuwkomersonderwijs

Het noodzakelijke aanbod nieuwkomersonderwijs blijft continu met het onderwijs gemonitord en wordt waar nodig bijgesteld. In het IHP zijn de locaties voor nieuwkomersonderwijs benoemd in de programmering. De locaties staan in termijn 3 in de planning. Dit biedt voldoende tijd om het nieuwkomersonderwijs goed vorm te geven binnen de gemeente Eindhoven.

6. Uitvoeringsprogramma

Het opgestelde prognosemodel geeft de leerlingenontwikkeling op wijkniveau aan. Deze aantallen zijn vervolgens toegewezen aan de bestaande scholen middels de belangstellingspercentages.

Deze werkwijze heeft als voordeel dat leerlingenaantallen in zijn totaliteit en efficiënt kunnen worden bepaald. Dit aggregatieniveau is voldoende voor de VO-scholen. PO-scholen vragen echter een fijnmazigere benadering waarbij tevens rekening wordt gehouden met nieuwe scholen en de locaties van specifieke vastgoedontwikkelingen in de wijk.

Gevolg hiervan is dat een aanvullende verdieping (zoals ook bij IHP Gestel doorlopen) noodzakelijk is voor het PO. Dit kan leiden tot een verschuiving van leerlingen tussen diverse scholen en kan invloed hebben op de volgorde die nu is bepaald ten aanzien van de programmering (binnen de gestelde termijn). De volgende zaken worden beoordeeld:

- Is er uitbreiding op de huidige locatie mogelijk?
- Is een leerlingenstop wenselijk/noodzakelijk om efficiënter ruimtegebruik te bewerkstelligen?
- Als een nieuwe locatie wordt gedefinieerd zal dit worden afgestemd op de behoefte in de wijk (zie ook procesafpraak 3).

- Opstarten van haalbaarheidsonderzoeken.
 - Afweging nieuwbouw/renovatie.
 - Toevoegen van partners/wijkvoorzieningen.
- Inzichtelijk maken van mogelijke nieuwe locaties binnen aangegeven verzorgingsgebied.
- Het ontwikkelen van een financiële werkwijze voor uniformiteit tussen projecten.
- In verband met de sterke afwijkingen van bouwkosten de afgelopen jaren, is per project een aanvullende procedure van toepassing. Daarbij zal jaarlijks het prijspeil worden geactualiseerd.

Het uitvoeren van het uitvoeringsprogramma vraagt tevens inzet van personele capaciteit, zowel binnen de gemeente als binnen de schoolbesturen. Verkend moet worden op welke wijze de organisatie binnen de gemeente en binnen de schoolbesturen ingericht moet worden om alle plannen van het uitvoeringsprogramma uitgevoerd te krijgen. Hierbij wordt gestreefd naar een vaste projectstructuur waarbij het domein Sport vanuit de gemeente in elk geval wordt toegevoegd.

7. Het realiseren van efficiëntie bij toekenning kleinere uitbreidingen

Kleine uitbreidingen zijn relatief duur. Omdat de versnellingsopgave grote financiële gevolgen heeft, zijn schoolbesturen en gemeente overeengekomen om daar waar mogelijk efficiënt met middelen om te gaan.

Daarom zijn voor (kleinere) uitbreidingsvragen de volgende stappen benoemd:

- Een mogelijke uitbreidingsvraag wordt ingevuld in de wijk/omliggende scholen als er ruimte is.
- Als die capaciteit er niet is, wordt aanvullende capaciteit gerealiseerd bij een project in de wijk of in de buurt waarvan de school vervangen wordt.
- Als die capaciteit daar niet te voorzien is, leidt dat toch tot een uitbreidingsvraag.

8. Benoemen van 3 pilotprojecten in het kader van een nadere verkenning circulariteit

In de berekening van het kengetal nieuwbouw is vooralsnog geen rekening gehouden met een toeslag voor circulariteit. Dit omdat de (financiële) effecten van het toepassen van circulariteit op dit moment nog onvoldoende concreet te maken zijn. Het toepassen van circulariteit wordt wel belangrijk geacht. Derhalve worden in overleg met de

schoolbesturen 3 projecten als pilot aangemerkt waarbij circulariteit wordt toegepast. Op basis van een evaluatie wordt nader bepaald of voor toekomstige projecten circulariteit wel een financieel uitgangspunt zal zijn.

9. Inzet van groenblauwe schoolpleinen

De huidige subsidieregeling voor groenblauwe schoolpleinen is afgerond. Deze regeling wordt geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie wordt bepaald of er een nieuwe subsidieregeling wordt opgesteld.

10. Programmatisch werken en opstellen kwaliteitshandboek

De omvang van de versnellingsopgave is groot. Om de versnellingsopgave te kunnen waarmaken binnen redelijke normbedragen en de huidige bemensing, is het noodzakelijk te kiezen voor een programmatische aanpak. Daarmee worden meerdere projecten tegelijkertijd aanbesteed en wordt het proces/ontwerp zoveel als mogelijk gestandaardiseerd. Intentie is efficiëntie en het verminderen van het aantal (bouw)fouten. Dit leidt tot een vermindering van risico's en (in rekening gebrachte) advieskosten. De opbrengsten hiervan kunnen bij de projecten worden ingebracht en leiden tot een zo hoog mogelijke kwaliteit. In IHP Gestel wordt reeds onderzocht in welke vorm dit zal worden gedaan.

Het opstellen van een kwaliteitshandboek vormt hier tevens een onderdeel in. Het proces om te komen tot dit kwaliteitshandboek wordt met een afvaardiging van het onderwijs en de kinderopvang opgepakt.

11. Behoeftesonderzoek Kinderopvang

Na het doorlopen van dit IHP wordt in samenspraak met de kinderopvangorganisaties in Eindhoven per wijk bekeken wat de behoefte aan kinderopvang is. Daarbij worden bestaande stand-alone locaties ook in ogenschouw genomen. Voor het gebruik van ruimten ten behoeve van buitenschoolse opvang (bso) zijn geen aanvullende kosten gerekend, dit is onderdeel van het aanvullend onderzoek met de kinderopvang-organisaties.

7.3. Disclaimer

Dit IHP is opgesteld onder de wet- en regelgeving zoals deze geldt op het moment van het opstellen daarvan. Echter, wet- en regelgeving is onderhevig aan voortschrijdend inzicht; zo ook de wetgeving met betrekking tot het huisvestingsstelsel voor het funderend onderwijs in Nederland. Bij (substantiële) wijzigingen van bijvoorbeeld het genoemde stelsel, de Algemene Uitkeringen van het gemeentefonds, de wijze van bepalen van normbedragen, wijzigingen ten aanzien van Besluit bouwwerken leefomgeving, energie-akkoorden of enig andere substantiële ontwikkelingen, kan het nodig zijn om dit IHP (op onderdelen) aan te passen aan de dan geldende realiteit en mogelijkheden.

Bijlagenoverzicht

- 1) Scholenbestand
- 2) Beleid en ontwikkelingen
- 3) Ontwikkelperspectieven
- 4) Checklist onderzoeken
- 5) Scholenlandschap
- 6) Kwaliteitskader
- 7) Referentieprojecten Eindhoven,
- 8) Investeringskostenoverzicht
- 9) Procedure en besluitplanning

Colofon

Uitgave: HEVO B.V.
Datum: 16 oktober 2024

Contact

Statenlaan 8 Burg. Roelenweg 40
5223 LA 's-Hertogenbosch 8021 EW Zwolle

T 073 - 6 409 409 T 038 - 4 258 101
info@hevo.nl

www.hevo.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van HEVO B.V. worden gekopieerd, noch aan derden ter inzage worden gegeven